

**Súhrnná výročná správa
Slovenskej republiky
za rok 2022**

Október 2023

Obsah

Úvod	2
Zhrnutie	4
1. Hospodárenie verejnej správy v metodike ESA 2010.....	5
1.1. Rozdiely medzi októbrovou a aprílovou notifikáciou údajov.....	5
1.2. Saldo verejnej správy	9
1.3. Dlh verejnej správy	23
1.4. Čistý dlh verejnej správy.....	26
1.5. Porovnanie salda a dlhu verejnej správy v rámci Európskej únie	27
2. Hospodárenie verejnej správy – požiadavky ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti....	29
2.1. Bilancia rozpočtu verejnej správy.....	29
2.1.1. Príjmy verejnej správy	29
2.1.2. Výdavky verejnej správy.....	35
2.2. Štrukturálne saldo, cyklická zložka a jednorazové vplyvy	38
2.3. Vyhodnotenie plnenia cieľov stratégie riadenia štátneho dlhu	39
2.3.1. Vyhodnotenie plnenia cieľov stratégie riadenia štátneho dlhu.....	40
2.3.2. Riadenie štátneho dlhu v roku 2022	41
3. Čisté bohatstvo	42
3.1. Koncept čistého bohatstva.....	42
3.2. Odhad čistého bohatstva za rok 2022	42
3.2.1. Vlastné imanie súhrnného celku verejnej správy.....	43
3.2.2. Vlastné imanie podnikov štátnej správy.....	44
3.2.3. Vlastné imanie Národnej banky Slovenska.....	55
3.2.4. Implicitné záväzky	56
3.2.5. Podmienené záväzky	59
3.2.6. Iné aktíva ako súčasť čistého bohatstva.....	65
Zoznam skratiek	68
Slovník odborných pojmov.....	69

Prílohy:

Príloha č. 1 Prehľad hospodárenia podnikov štátnej správy

Príloha č. 2 Vlastné imanie podnikov štátnej správy

Príloha č. 3 Súhrnná účtovná závierka verejnej správy SR za rok 2022

Úvod

Súhrnná výročná správa Slovenskej republiky sumarizuje celkové hospodárenie s verejnými financiami krajiny za predchádzajúci rozpočtový rok. Pravidelnú publikáciu od roku 2012 verejnosti prináša Ministerstvo financií SR a spolu s ďalšími strategickými dokumentami dotvára komplexným spôsobom obraz o prerozdeľovaní verejných prostriedkov a nakladaní s bohatstvom štátu. Správa je svojím obsahom zameraná na vyhodnocovanie medziročnej zmeny v salde a dlhu verejnej správy, v celkových príjmoch a celkových výdavkoch verejnej správy, a obsahuje aj ďalšie hodnotenia z pohľadu čistého bohatstva štátu a dlhodobej udržateľnosti verejných financií. Súhrnná účtovná závierka poskytuje unikátny zdroj účtovných dát a predstavuje pomyselnú závierku štátu.

Na verejné financie aj v uplynulom roku vplývalo množstvo vnútorných, ale hlavne externých faktorov. Zďaleka nie všetky boli pozitívneho charakteru a nie len slovenské verejné financie, ale aj financie ostatných krajín EÚ a sveta čelili bezprecedentnej výzve v reakcii na rodiace sa nové krízy. Pritom platí, že politické, spoločenské aj bezpečnostné problémy sa pretavia do ekonomiky štátu, otázkou je vždy len kedy a v akej intenzite.

V roku 2022 Slovensko po vyše dvojročnom boji s pandémiou COVID-19 od jej vypuknutia konečne pocítilo úľavu. Aj keď prvé mesiace roka 2022 sa ešte niesli v znamení vysokého počtu nakazených a obmedzení vo fungovaní krajiny, citelný ústup pandémie v priebehu roka sa prejavil vo všetkých sférach života obyvateľstva a hospodárstva krajiny. Ekonomika sa postupne vracala do svojich štandardných koľají, najmä v oblastiach kde pandemické opatrenia výraznejšie zasiahli do chodu hospodárstva. Verejné financie tomu neboli výnimkou a náklady štátu na sanovanie dôsledkov pandémie sa znížili zhruba na jednu štvrtinu predchádzajúceho roka.

Do slovníka Európy sa po dlhom období vrátilo slovo vojna. Invázia ruských ozbrojených síl na územie Ukrajiny zvrátila vnímanie bezpečnosti v Európe. Vývoj ozbrojeného konfliktu zároveň zdvihol vlnu utečencov z Ukrajiny smerom do krajín EÚ a Slovensko ako susediaci štát čelilo výzve sa s týmto náporom vysporiadať a solidárne prispieť k pomoci nášmu susedovi. Spolu s vojnovým konfliktom sa otázka bezpečnosti Európy rozšírila aj o rozmer energetickej a surovínovej závislosti od Ruska, neistoty ich dodávok a skokovitého rastu cien. Dosah na ekonomiku bol citelný a potreba hľadania riešení týchto otázok nabrala turbulentné tempo.

Rast cien prinavrátil menovú politiku eurozóny po dlhom období uvoľneného pôsobenia späť do pásiev, na ktoré sme posledné roky neboli zvyknutí. Rastúce úrokové sadzby sa postupne preniesli do všetkých sfér finančného života. Tomu sa nevyhli ani náklady na financovanie štátu, ktoré po dlhom období lacných peňazí zažili strmý rast nahor. Z dôvodu nestability na finančných trhoch a potreby financovania výdavkoch plynúcich z novej legislatívy prijatej v roku 2022, vláda SR udržiavala nadpriemernú hotovostnú rezervu v štátnej pokladnici.

Vzhľadom na uplynulé turbulentné roky sa do popredia viac a viac dostáva potreba dosiahnuť dlhodobú udržateľnosť verejných financií Slovenska. Napriek lepšiemu ako predpokladanému výsledku hospodáreniu s úrovňou štrukturálneho salda 1,4 % HDP, ani v roku 2022 nebola dosiahnutá dlhodobá udržateľnosť verejných financií a nie je možné hovoriť o nastolenom pozitívnom trende v ich vývoji. Príjmy verejných financií boli výrazne pozitívne ovplyvnené rastom cenovej hladiny, ale vo výdavkoch sa inflácia premietne s časovým oneskorením. Poskytovaná pomoc pri riešení energokrízy ukrojí z výdavkov štátu výraznejšie sumu v roku 2023. Pokračujúca vojna na Ukrajine, rast úrokových sadzieb a nová legislatíva predstavujú dodatočné náklady na verejné financie. Tie si do budúcnosti budú vyžadovať potrebu ozdravného procesu a vytvorenie priestoru na riešenie „domácich“ úloh vo viacerých oblastiach hospodárstva a spoločnosti.

Pre ich zvládnutie a pre zníženie tlaku na príjmovú stranu generovanú z národného hospodárstva budú veľmi dôležité (dočasné) zdroje z fondov Európskej únie a Plánu obnovy a odolnosti. Slovensko musí ďalej pracovať na ich efektívnom poskytovaní a používaní, aj s ohľadom na dosahovanie vyššej hodnoty za peniaze a prioritizáciu realizovateľných projektov v dohľadnej dobe.

Štruktúra dokumentu:

Súhrnná výročná správa podáva informácie o stave a vývoji verejných financií na základe troch prelínajúcich sa zákonných noriem:

- zákon č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (§ 29a),
- zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov, ktorý okrem iného ustanovuje pre Ministerstvo financií SR povinnosť zostaviť konsolidovanú účtovnú závierku ústrednej správy a súhrnnú účtovnú závierku verejnej správy (§ 22a),
- ústavný zákon č. 493/2011 Z. z. o rozpočtovej zodpovednosti, ktorý okrem údajov podľa zákona o rozpočtových pravidlách verejnej správy ustanovuje aj ďalšie údaje, ktoré má súhrnná výročná správa obsahovať (čl. 9 ods. 5).

Na základe uvedeného je štruktúra správy koncipovaná do troch hlavných kapitol:

- *Zhrnutie* prezentuje krátky prehľad údajov o hospodárení verejných financií Slovenskej republiky za rok 2022. Detailnejšie informácie sú poskytnuté v jednotlivých kapitolách správy.
- *Prvá kapitola* prezentuje verejné financie z pohľadu sektorového členenia verejnej správy podľa metodiky ESA 2010¹. Dôraz sa kladie na príspevok jednotlivých (skupín) subjektov verejnej správy k výsledku rozpočtového hospodárenia verejnej správy a k jeho medziročnej zmene. Hlavnými údajmi tejto časti sú saldo a dlh verejnej správy podľa maastrichtských kritérií. Údaje zohľadňujú závery z pravidelnej jesennej notifikácie údajov za predchádzajúci rok zo strany Eurostatu, ako aj prípadné revízie obdobia n-2.
- *Druhá kapitola* nadväzuje na prvú v hodnotení verejných financií z pohľadu sektora verejnej správy. Pokiaľ sa však prvá kapitola zameriava striktne na údaje v metodike ESA 2010 a na medziročné porovnanie dosiahnutej skutočnosti, druhá kapitola hodnotí vývoj verejnej správy najmä z pohľadu údajov, ktoré má obsahovať súhrnná správa na základe ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti. Tieto údaje prehľbujú analytický pohľad na hospodárenie verejnej správy.
- *Tretia kapitola* rozširuje pohľad na verejné financie z verejnej správy na verejný sektor a jeho hlavný ukazovateľ čisté bohatstvo. V tejto časti je popísaná štruktúra a medziročné zmeny čistého bohatstva, v súlade s ústavným zákonom o rozpočtovej zodpovednosti je dôraz kladený na mimobilančné položky ako sú implicitné záväzky, podmienené záväzky, iné aktíva.
- Príloha č. 1 má tabuľkovú podobu a viaže sa k tretej kapitole. Obsahuje zoznam podnikov štátnej správy s údajmi o ich výsledku hospodárenia, výške vlastného imania za posledné tri roky a o výške vlastníckeho podielu štátu v podnikoch.
- Príloha č. 2 má tabuľkovú podobu, obsahuje údaje o vlastnom imaní všetkých podnikov štátnej správy s vyčíslením najdôležitejších zmien vo vlastnom imaní.
- Príloha č. 3 predstavuje súhrnnú účtovnú závierku verejnej správy Slovenskej republiky za príslušný rok, ktorá je povinnou súčasťou tejto správy v súlade so zákonom o rozpočtových pravidlách.

K správe je priložená aj *elektronická príloha*, ktorá sa viaže k prvej kapitole a je zverejnená len na internetovej stránke MF SR spolu s hlavným dokumentom. Elektronická príloha obsahuje štruktúru schodku verejnej správy a jeho financovanie v roku 2022 podľa jednotlivých skupín subjektov (prechod od hotovostného schodku ku schodku na akruálnej báze).

Pri výpočte podielových ukazovateľov² verejných financií boli použité údaje o HDP v bežných cenách, ktoré boli notifikované v rámci októbrovej notifikácie: 2022: 109 645 184 tis. eur, 2021: 100 255 721 tis. eur, 2020: 93 444 096 tis. eur. Oproti minuloročnej správe sa revidovali hodnoty HDP v časovom rade za roky 2020 - 2021, čo mohlo mať dopad na zmenu veľkosti podielových ukazovateľov na HDP v týchto rokoch.

¹ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 549/2013 z 21. mája 2013 o európskom systéme národných a regionálnych účtov v Európskej únii (Ú. v. v platnom znení EÚ L 174, 26. 06. 2013).

² Podrobná štatistika je zverejňovaná a aktualizovaná na stránke ŠÚ SR <http://datacube.statistics.sk/>

Zhrnutie

- **Schodok verejnej správy** Slovenskej republiky vykázaný v jednotnej metodike (ESA 2010) pre členské krajiny EÚ **dosiahol v roku 2022 úroveň 2,02 % HDP (-2 215 563 tis. eur)**. Oproti predbežným výsledkom z jarnej notifikácie prezentovaným v Štátnom záverečnom účte, sa schodok znížil len minimálne o 0,02 p. b. resp. o 18 218 tis. eur. Medziročná zmena salda tak dosiahla (po štandardnej revízii aj roku 2021) až 3,16 p. b., čo predstavuje pokles schodku o 2 979 116 tis. eur.

Celkové príjmy verejnej správy za rok 2022 dosiahli 44 119 088 tis. eur (40,2 % HDP) a celkové výdavky verejnej správy dosiahli 46 334 651 tis. eur (42,3% HDP) pri vyčíslenom HDP 109 645 184 tis. eur.
- **Hrubý dlh verejnej správy** podľa metodiky ESA 2010 k 31.12.2022 dosiahol **63 377 974 tis. eur (57,8 % HDP)**. Oproti jarnej notifikácii došlo k jeho revízie smerom nadol o 808 tis. eur, pričom v percentuálnom vyjadrení voči HDP sa dlh nezmenil. Medziročne sa dlh znížil o 3,3 p. b., v nominálnom vyjadrení však vzrástol o 2 140 217 tis. eur.
- **V rámci Európskej únie (27 krajín)** v roku 2022 dosiahlo 15 krajín vyšší schodok a 13 krajín dosiahlo vyšší dlh verejnej správy ako Slovenská republika. **Priemerný schodok EÚ27 bol 3,3 % HDP a priemerný dlh verejnej správy EÚ27 bol 83,5 % HDP v roku 2022**. V priemere sa schodok EÚ27 medziročne zlepšil o 1,4 p. b. (deficit SR klesol o 3,2 p. b.) a hrubý dlh EÚ27 sa medziročne znížil o 3,9 p. b. (dlh SR poklesol o 3,3 p. b.).
- **Štrukturálne saldo dosiahlo** v roku 2022 hodnotu -1,4 % HDP a medziročne kleslo o 0,7 p. b. v pomere k HDP. V roku 2022 boli identifikované jednorazové vplyvy o 2,6 p. b. voči HDP nižšie ako v roku 2021. Jednorazové vplyvy súviseli najmä s pandemiou COVID-19 približne za 698 mil. eur. Cyklický vývoj mal v roku 2022 mierne negatívny vplyv na štrukturálne saldo verejnej správy vo výške 0,3 % HDP, čo je o 0,2 p. b. viac ako v roku 2021. V roku 2022 sa ekonomika oproti predošlému roku dostala mierne nad svoj potenciál v súvislosti s odznievaním pandémie COVID-19 a oživením globálnej ekonomiky, no na druhej strane vyšší rast ekonomiky bol brzdený vojenským konfliktom na Ukrajine.
- **Čisté bohatstvo verejného sektora dosiahlo k 31.12.2022 zápornú hodnotu 385,89 % HDP**. Oproti predchádzajúcemu roku sa znížil negatívny podiel na HDP o takmer 63 p. b. Zníženie záporného čistého bohatstva bolo spôsobené najmä medziročnou zmenou v implicitných záväzkoch (pozitívna zmena o takmer 68 p. b.), ktoré zároveň tvoria najväčšiu časť záporného čistého bohatstva. K medziročnému zníženiu implicitných záväzkov v roku 2022 prispeli najmä zmeny ovplyvňujúce záväzky zo starnutia populácie, ktoré poklesli o 29,4 p. b. a záväzky na zdravotníctvo o 21,7 p. b.
- **Hodnota aktív ako aj pasív súhrnného celku verejnej správy k 31.12.2022 bola 85 585 278 tis. eur** (81,3 % HDP) a medziročne sa zvýšili o 6 517 442 tis. eur (9,2 % HDP). Z položiek aktív rástla najmä hodnota stavieb o 1 761 855 tis. eur (zaradenie dopravných projektov do užívania, diaľnice, cesty, železničné objekty a podobne), poskytnuté preddavky na majetok o 399 052 tis. eur (napríklad v rámci kontraktu na dodávku bojových lietadiel pre armádu SR), pohľadávky o 1 055 347 tis. eur a účty Štátnej pokladnice o 1 542 244 tis. eur. Z pasív vzrástli najmä záväzky, ako napríklad vydané štátne dlhopisy o 5 341 572 tis. eur, rezervy na zamestnanecké požitky o 7 323 712 tis. eur a časové rozlíšenie o 1 447 384 tis. eur. Vlastné imanie vykázané v súhrnnej účtovnej závierke medziročne pokleslo o 12 600 519 tis. eur.
- **Účtovný výsledok hospodárenia dosiahol 12 973 732 tis. eur**, čo je lepší výsledok ako minulý rok až o 19 216 493 tis. eur. Celkové náklady z výkazu ziskov a strát súhrnného celku dosiahli 65 481 864 tis. eur a celkové výnosy dosiahli 78 455 596 tis. eur.

1. Hospodárenie verejnej správy v metodike ESA 2010

Kapitola obsahuje údaje, ktoré boli predmetom hodnotenia zo strany Európskeho štatistického úradu (Eurostatu) v rámci októbrovej notifikácie. Okrem výsledného salda príjmov a výdavkov a hodnoty hrubého dlhu verejnej správy sa analyzuje príspevok jednotlivých zložiek verejnej správy k saldu a pri analýze dlhu príspevok faktorov, ktoré vysvetľujú jeho medzročnú zmenu. Pre úplnosť je uvedené aj vysvetlenie rozdielov medzi jarnou a jesennou notifikáciou a porovnanie notifikovaných údajov o salde a dlhu verejnej správy za všetky členské krajiny Európskej únie.

Z dôvodu prehľadnosti opisu výsledkov hospodárenia verejnej správy za rok 2022 ako aj z dôvodu vykonanej rutínnej revízie predchádzajúcich rokov, sú v nasledovnom texte porovnávané už len revidované hodnoty (saldo, dlh) za roky 2021 a 2020. Dôraz sa kladie na porovnávanie dosiahnutej skutočnosti za rok 2022 oproti roku 2021, pričom príjmy a výdavky pri skupine subjektov alebo konkrétnom subjekte verejnej správy sú z dôvodu väčšieho detailu opisované na nekonsolidovanej báze.

1.1. Rozdiely medzi októbrovou a aprílovou notifikáciou údajov

Nariadenie Rady (ES) o uplatňovaní Protokolu o postupe pri nadmernom schodku stanovuje podrobné pravidlá pre organizovanie rýchleho a pravidelného vykazovania plánovaných a skutočných výsledkov hospodárenia s financiami verejnej správy. Podľa tohto nariadenia sa Európskej komisii (Eurostatu) predkladajú výsledky hospodárenia verejnej správy za uplynulé obdobie dvakrát ročne, prvýkrát do 1. apríla bežného roka (tzv. aprílová notifikácia) a aktualizované údaje druhýkrát do 1. októbra bežného roka (tzv. októbrová notifikácia).

Predbežný schodok hospodárenia, ktorý bol notifikovaný na základe jarnej notifikácie (2,04 % HDP) sa dodatočne znížil v rámci jesennej notifikácie len mierne o 0,02 p. b. voči revidovanému HDP. Najvýznamnejšie položky revízie schodku ukazuje nasledovná tabuľka.

Tabuľka 1 - Úpravy schodku VS za rok 2022 pri jesennej notifikácii v metodike ESA 2010

Upravené položky	tis. eur	% HDP	Zdôvodnenie úprav
Schodok VS - apríl 2023¹⁾	-2 233 781	-2,04	
Akruálne príjmy z daní	118 782	0,108	aktualizácia na základe daňových priznaní
Zmena stavu záväzkov na samostatných účtoch štátneho rozpočtu	-92 000	-0,084	imputovanie záväzku v súvislosti s prijatím finančných prostriedkov na výrobu húfníc pre Ukrajinu
Akruálne príjmy z odvodov	-49 508	-0,045	aktualizácia na základe zúčtovania sociálneho a zdravotného poistenia
Platené daňové kredity	34 340	0,031	aktualizácia daňových príjmov
Ostatné pohľadávky a záväzky	13 263	0,012	revízia aprílových údajov na základe riadnych účtovných závierok vybraných subjektov VS
Superdividenda	-3 800	-0,003	aktualizácie výšky superdividendy SPP, a.s.
Upravujúca položka voči EÚ	-2 859	-0,003	revidovanie zmeny stavu pohľadávky voči EÚ z Plánu obnovy a odolnosti
Zmena celkom	18 218		
Schodok VS - október 2023	-2 215 563	-2,02	

1) Percento schodku z aprílovej notifikácie je vyčíslené v pomere k HDP notifikovanom v apríli 2023. Ostatné percentá sa vyčísľujú v pomere k HDP notifikovanom v októbri 2023.

Zdroj: MF SR

Úprava³ hodnoty schodku verejnej správy vyčísleného v apríli v Štátnom záverečnom účte bola pri jesennej notifikácii ovplyvnená aktualizáciami a metodickými zmenami. Aktualizácie sú každoročne sa opakujúce spresnenia zdrojových dát (napríklad príjem z daní a odvodov) alebo jednorazovo sa vyskytujúce úpravy v danom roku na základe zistenia nových skutočností. Metodickými zmenami rozumieme úpravy napríklad na základe rozhodnutia Eurostatu o posúdení zaznamenania predmetnej transakcie alebo na základe záverov dialógovej misie Eurostatu.

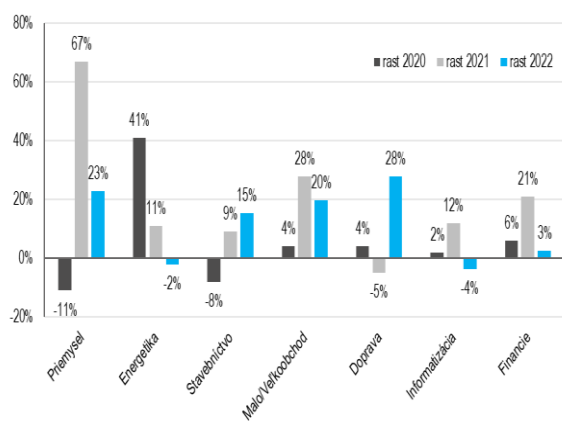
Vplyv metodických zmien bol negatívny a predstavoval spolu 92 000 tis. eur resp. 0,1 % HDP. Vplyv aktualizácie údajov sa podieľal na úpravách pozitívne sumou 110 218 tis. eur, čo predstavuje 0,1 % HDP.

Aktualizácie schodku verejnej správy pri jesennej notifikácii

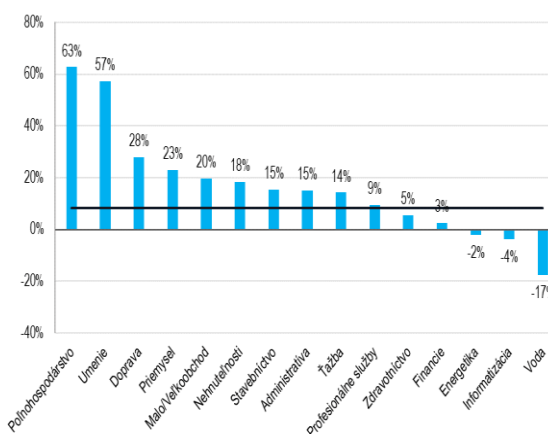
- **Aktualizácia údajov o výške akruálnych daní** na základe daňových priznaní za rok 2022. Celkový vplyv aktualizácie príjmov z daní bol pozitívny v hodnote 118 782 tis. eur, z toho najväčší vplyv mala DPPO (nárast o 235 344 tis. eur). Negatívne vplývali príjmy z DPFO (pokles o 62 150 tis. eur), DPH (pokles o 43 607 tis. eur) a ostatné dane (pokles celkom o 10 805 tis. eur).

Výraznejšia revízia daňovo-odvodových príjmov medzi aprílovou a októbrovou notifikáciou ide na vrub najmä korporátnej daní. Odhad korporátnej dane bol revidovaný o 235 mil. eur nahor. V apríli 2023 neboli dostupné kompletne údaje z daňových priznaní za rok 2022 a predpokladalo sa, že rast dane bude pomalší z titulu rastu cien energií. Aktuálne čísla na základe takmer finálnych daňových priznaní za rok 2022 naznačujú, že vývoj korporátnej dane prekonal očakávania z apríla, čo sa týka rastu dane. Daň medziročne rástla o 8,3 %, čo sú nižšie hodnoty, ako tomu bolo v roku 2021, kedy niektoré sektory (Priemysel, Obchod, Financie) dosahovali po uvoľňovaní opatrení proti COVID-19 rekordné rasty a daň tak rástla 30 % medziročne (Graf 1). Situácia v roku 2022 pomohla hlavne sektorom ako Poľnohospodárstvo, Priemysel a Obchod, ktoré pokračovali v silných rastoch aj v roku 2022 (Graf 2).

Graf 1 - Porovnanie medziročných rastov DPPO v rokoch 2020, 2021 a 2022 za vybrané sektory

Graf 2 - Medziročný rast dane v roku 2022

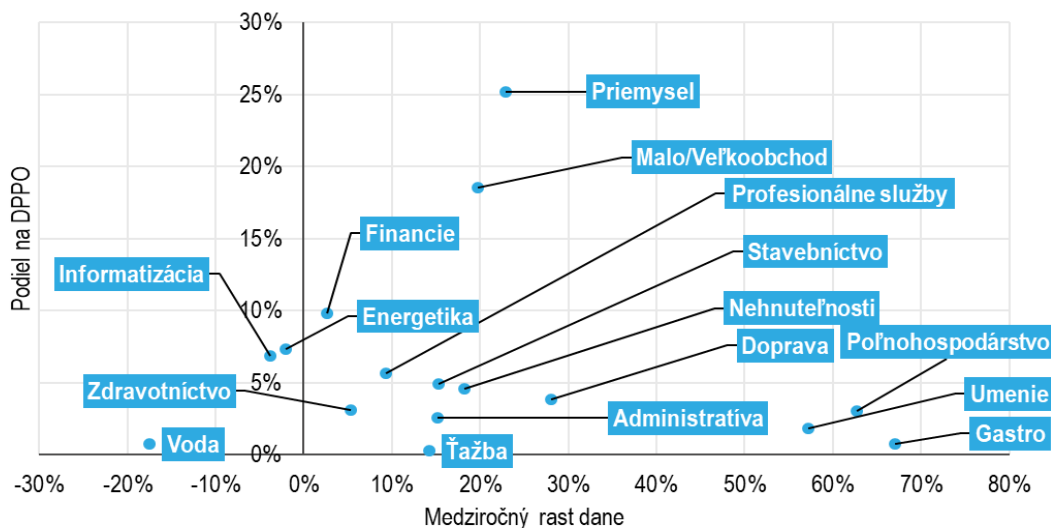
Zdroj: IFP, Priznania DP

³ **Aktualizácie** spresňujú už vyčíslené hodnoty príjmov, výdavkov alebo pohľadávok a záväzkov na základe údajov, ktoré v čase jarnej notifikácie objektívne nemohli byť k dispozícii. Ide napríklad o daňové priznania, výsledok zúčtovania sociálnych a zdravotných odvodov. V roku 2020 situáciu s „akruálnym“ zaznamenaním daní a odvodov komplikoval aj odklad ich platenia z dôvodu pandémie COVID-19.

Imputácie predstavujú takisto aktualizáciu údajov o hodnoty, ktoré ešte neboli predmetom štatistického vykazovania. Napríklad nový záväzok, nová pohľadávka, o ktorých sa podľa národnej metodiky neúčtuje ale podľa metodiky ESA 2010 je nutné ich zohľadniť do obdobia, s ktorým časovo a vecne súvisia.

Silný rast sektorov Poľnohospodárstva či Umenia sa v malej miere prejaví na raste dane, nakoľko tvoria pomerne zanedbateľnú časť na celkovom výnose DPPO. Oba sektory pokrývajú okolo 2 až 3 % zaplatenej dane. Firemnej dani naďalej dominuje Priemysel, nakoľko až 1/4 výnosov je práve od firiem z tohto sektora. Ten aj v roku 2022 zaznamenal silný rast daňovej povinnosti presahujúci 20 %. Trošku pomenej sa darilo aj iným daňovo-výživným sektorom, ako sú Maloobchod, Financie a Informatizácia, kde je podiel na dani na úrovni 10 % (Graf 3).

Graf 3: Porovnanie medziročného rastu dane a podielu na celkovej dani v roku 2022

Zdroj: IFP, Priznania DP

- **Aktualizácia príjmov z odvodov** o 49 508 tis. eur patriacich do roku 2022 na základe zúčtovania sociálneho a zdravotného poistenia za predchádzajúci rok v Sociálnej poisťovni (pokles o 48 832 tis. eur) a zdravotných poisťovniach (pokles o 676 tis. eur).
- **Aktualizácia výšky platených daňových kreditov** ovplyvnila schodok v sume 34 340 tis. eur.
- **Aktualizácia pohľadávok a záväzkov subjektov verejnej správy** o 13 263 tis. eur, na základe predložených účtovných závierok po termíne jarnej notifikácie schodku a dlhu.
- **Aktualizácia výšky superdividendy** Slovenského plynárenského priemyslu o 3 800 tis. eur na základe aktualizovaných informácií o poskytnutí darov Nadácii SPP a Nadácii MH SR.
- Revidovanie zmeny stavu pohľadávky voči EÚ zo zdroja Plánu obnovy a odolnosti o 2 859 tis. eur.

Metodické zmeny výpočtu schodku verejnej správy pri jesennej notifikácii

- Imputovaný záväzok v súvislosti s prijatím finančných prostriedkov na výrobu húfnic pre **Ukrajinu** v sume 92 000 tis. eur. Štátna akciová spoločnosť Konštrukta Defence sa zaviazala vyrobiť pre Ukrajinu 16 kusov samohybných kanónových húfnic Zuzana 2. Výrobu novej techniky pre Ukrajinu financujú spoločne Dánsko, Nemecko a Nórsko v sume 92 000 tis. eur. Tieto prostriedky preto nepredstavujú pre verejnú správu hotovostný príjem ani výdavok. Po vyrobení húfnic a ich odovzdaní Ukrajine bude imputovaný pokles záväzku z účelového použitia prostriedkov.

Dlh verejnej správy, ktorý bol vykázaný v rámci jarnej notifikácie (57,8 % HDP) sa pri jesennej notifikácii v percentuálnom vyjadrení k HDP nezmenil. Jednotlivé revízie, popísané v nasledovnej tabuľke, spôsobili pokles konsolidovaného dlhu verejnej správy za rok 2022 v absolútnom vyjadrení o 808 tis. eur (menej ako 0,1 % HDP). Ani revízia HDP nemala na podiel maastrichtského dlhu na HDP žiaden zásadný vplyv (menej ako 0,1 %).

Tabuľka 2 - Úpravy maastrichtského dlhu VS za rok 2022 pri jesennej notifikácii v metodike ESA 2010

Upravené položky	tis. eur	% HDP	Zdôvodnenie úprav
Maastrichtský dlh VS - apríl 2023	63 378 782	57,8	
Ostatné malé jednotky miestne	2 569	0,002	aktualizácia na základe súvah
Dopravné podniky	-2 150	-0,002	aktualizácia na základe 5.zberu
JAVYS	-1 228	-0,001	aktualizácia na základe 5.zberu
Ostatné malé jednotky ústredné	1	0,000	aktualizácia na základe súvah
Preradené jednotky	0	0,000	bez vplyvu na dlh v r. 2022
Zmena celkom	-808	-0,001	
Maastrichtský dlh VS - október 2023	63 377 974	57,8	

1) Percento schodku z aprílovej notifikácie je vyčíslené v pomere k HDP notifikovanom v apríli 2023.
Ostatné percentá sa vyčísľujú v pomere k HDP notifikovanom v októbri 2023.

Zdroj: MF SR

Revízie v maastrichtskom dlhu sa udiali z dôvodu podania definitívnych výkazov za ostatné malé jednotky ústredné a miestne, dopravný podnik Bratislava, a. s. a Jadrovú a vyradovaciu spoločnosť, a. s. Tieto revízie spôsobili zníženie maastrichtského dlhu oproti jarnej notifikácii v súhrnnej výške o 808 tis. eur. Preradenie subjektov do sektora verejnej správy nezmenilo úroveň dlhu za rok 2022.

Tabuľka 3 - Vývoj schodku a dlhu sektora verejnej správy v období 10 rokov

		Rok / Skutočnosť									
Ukazovateľ		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ESA schodok	mil. EUR	-2 144	-2 370	-2 135	-2 092	-829	-909	-1 140	-4 999	-5 195	-2 216
	%HDP	-2,9	-3,1	-2,7	-2,6	-1,0	-1,0	-1,2	-5,4	-5,2	-2,0
Maastrichtský dlh	mil. EUR	40 742	40 844	41 413	42 481	43 572	44 405	45 306	54 993	61 238	63 378
	%HDP	54,7	53,5	51,7	52,3	51,5	49,4	48,0	58,9	61,1	57,8
HDP v b.c.	mil. EUR	74 493	76 355	80 126	81 265	84 670	89 875	94 430	93 444	100 256	109 645
HDP v s.c.¹⁾	%	0,6	2,7	5,2	1,9	2,9	4,0	2,5	-3,3	4,8	1,8

¹⁾ Údaje sú v stálych cenách vypočítaných reťazením objemov s použitím referenčného roka 2015.

Zdroj: Eurostat, ŠÚ SR

1.2. Saldo verejnej správy

Verejná správa SR na základe výsledkov jesennej notifikácie hospodárila v roku 2022 so schodkom 2 215 563 tis. eur (2,0 % HDP). Schodok v pomere k HDP za rok 2022 klesol oproti roku 2021 o 3,2 p. b.

Tabuľka 4 - Saldo verejnej správy podľa subsektorov(ESA 2010)

	ESA kód	% HDP 2020 S	% HDP 2021 S	% HDP 2022 S	tis. eur 2022 S
1. Verejná správa	S.13	-5,4	-5,2	-2,0	-2 215 563
2. Ústredná štátna správa	S.1311	-5,9	-5,4	-1,7	-1 891 376
3. Miestna samospráva	S.1313	0,2	0,0	-0,4	-412 174
4. Fondy sociálneho zabezpečenia	S.1314	0,3	0,3	0,1	87 987

Hodnoty v tabuľke sú zaokrúhlené na jedno desatinné miesto.

Zdroj: Eurostat, ŠÚSR

Miestna samospráva je totožná v národnej legislatíve s pojmom územná samospráva.

Z pohľadu sektorového členenia sa na schodku najviac podieľala ústredná správa a v rámci nej štátny rozpočet so schodkom 2 802 067 tis. eur, čo predstavuje oproti roku 2021 zlepšenie o 3 379 495 tis. eur. Medziročné zlepšenie hospodárenia štátneho rozpočtu bolo spôsobené predovšetkým výrazne vyššími daňovými príjmami. Základom nárastu daňových príjmov bol predovšetkým rýchlejší rast nominálnych veličín z dôvodu výrazne vyššej inflácie, ako aj rast zamestnanosti a nové opatrenia resp. lepší výber daní. Naopak negatívne bol deficit ŠR ovplyvnený nárastom čerpania výdavkov určených na financovanie dočasných opatrení spojených s konfliktom na Ukrajine a s kompenzáciou vysokého rastu cien, ako aj dobiehajúcich opatrení na tlmenie pandémie COVID-19.

So schodkom hospodárili aj ďalšie subjekty verejnej správy napríklad obce vo výške 287 784 tis. eur, vyššie územné celky vo výške 141 839 tis. eur a Národná diaľničná spoločnosť vo výške 45 578 tis. eur. Najvyššie prebytky v roku 2022 dosiahli zdravotnícke zariadenia ústrednej správy vo výške 250 011 tis. eur (ovplyvnené realizáciou oddľžovania), štátne fondy vo výške 239 386 tis. eur, ostatné subjekty ústrednej správy vo výške 266 361 tis. eur a Železnice SR vo výške 106 668 tis. eur.

Tabuľka 5 - Schodok verejnej správy podľa jednotlivých subjektov/ zložiek

v tis. eur

	2020 S	2021 S	2022 S	2022 R ³⁾	Medziročný rozdiel S-R	Rozdiel S-R
	3	4	4	5	6=4-3	7=4-5
Ústredná správa, z toho	-5 504 374	-5 458 924	-1 891 376	-5 462 138	3 567 548	3 570 762
Štátny rozpočet ¹⁾	-5 850 431	-6 181 562	-2 802 067	-5 676 673	3 379 495	2 874 606
Príspevkové organizácie ústrednej správy	34 154	-838	44 011	-3 370	44 849	47 381
Štátne fondy	243 605	252 755	239 386	199 472	-13 369	39 914
Obchodné spoločnosti štátu	4 574	333 569	110 414	-24 984	-223 155	135 398
z toho:						
Železničná spoločnosť Slovensko, a.s.	-87 861	187 769	-4 029	863	-191 798	-4 892
MH Invest, s.r.o.	-1 429	128 464	-3 138	-5 697	-131 602	2 559
SIH a investičné fondy SIH-u	-5 475	32 682	40 982	3 850	8 300	37 132
Eximbanka SR	2 026	13 078	2 961	0	-10 117	2 961
JAVYS, a.s.	8 578	2 973	1 974	-42 200	-999	44 174
MH Invest II, s.r.o.	-452	1 292	838	2 314	-454	-1 476
Slovenská konsolidačná, a.s.	-9 337	-2 780	3 495	-4 728	6 275	8 223
Národná diaľničná spoločnosť, a.s.	112 294	-11 721	-45 578	45 767	-33 857	-91 345
Železnice Slovenskej republiky	-10 050	-18 146	106 668	-23 610	124 814	130 278
Verejné vysoké školy	105 938	40 394	-1 806	206	-42 200	-2 012
Verejné výskumné inštitúcie	0	0	2 314	0	2 314	2 314
Zdravotnícke zariadenia ústrednej správy	-47 352	-45 957	250 011	-12 208	295 968	262 219
Ostatné subjekty ústrednej správy ²⁾	5 138	142 715	266 361	55 419	123 646	210 942
Územná samospráva, z toho	178 371	-21 218	-412 174	-181 012	-390 956	-231 162

	2020 S	2021 S	2022 S	2022 R ³⁾	Medziročný rozdiel	Rozdiel S-R
	3	4	4	5	6=4-3	7=4-5
Obce a ich rozpočtové organizácie	140 673	2 371	-287 784	-164 312	-290 155	-123 472
VÚC a ich rozpočtové organizácie	7 735	-26 748	-141 839	8 598	-115 091	-150 437
Príspevkové organizácie obcí	5 734	44	-1 694	5 168	-1 738	-6 862
Príspevkové organizácie VÚC	7 609	13 940	-1 050	7 589	-14 990	-8 639
Dopravné podniky	4 572	-9 641	-9 411	-38 300	230	28 889
Zdravotnícke zariadenia územnej samosprávy	9 003	-8 710	29 023	245	37 733	28 778
Ostatné subjekty územnej samosprávy	3 045	7 526	581	0	-6 945	581
Fondy sociálneho zabezpečenia	326 581	285 463	87 987	-23 533	-197 476	111 520
Sociálna poisťovňa	218 253	327 974	87 435	-45 545	-240 539	132 980
Verejné zdravotné poistenie	108 328	-42 511	552	22 012	43 063	-21 460
Schodok verejnej správy spolu	-4 999 422	-5 194 679	-2 215 563	-5 666 683	2 979 116	3 451 120
% z HDP	-5,4	-5,2	-2,0	-5,2	3,2	3,2

¹⁾ Vrátane štátnych finančných aktív, mimorozpočtových účtov a salda účtu štátneho dlhu

Zdroj: MF SR

²⁾ Ostatné subjekty ústrednej správy zahŕňajú: Rozhlas a televíziu Slovenska, Slovenský pozemkový fond, Agentúru pre núdzové zásoby ropy a ropných výrobkov, neziskové organizácie ústrednej správy a ostatné ústredné podniky.

³⁾ Rozpočet verejnej správy po novele štátneho rozpočtu na základe zákona č.357/2022 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 534/2021 Z. z. o štátnom rozpočte na rok 2022.

Hospodárenie štátneho rozpočtu v medziročnom porovnaní

Štátny rozpočet reprezentujú rozpočtové organizácie ústrednej správy, ich príjmy a výdavky realizované prostredníctvom rozpočtových účtov, ako aj hospodárenie s ich samostatnými účtami, ďalej štátne finančné aktíva v správe Ministerstva financií SR a saldo účtu štátneho dlhu. Niektoré príjmy a výdavky štátneho rozpočtu podliehajú konsolidácii v rámci celej verejnej správy, preto sa tieto pozitívne a negatívne vplyvy na schodok štátneho rozpočtu eliminujú s prislúchajúcimi vplyvmi na ostatné subjekty verejnej správy. Zároveň príjmy a výdavky z EU zdrojov majú neutrálny vplyv na ESA schodok verejnej správy, preto sa pri medziročnom porovnávaní jednotlivých príjmov a výdavkov v súlade s metodikou ESA na nich neprihliada. **V medziročnom porovnaní sa hospodárenie štátneho rozpočtu v metodike ESA zlepšilo o 3 379 495 tis. eur.**

Pozitívne vplyvy na ESA schodok štátneho rozpočtu 2022:

- **Medziročný pokles celkového hotovostného schodku štátneho rozpočtu o 2 489 275 tis. eur** zo sumy 7 014 127 tis. eur za rok 2021 na sumu 4 524 852 tis. eur za rok 2022. Na pokles hotovostného schodku mal vplyv okrem hotovostných daní najmä pokles transferu Sociálnej poisťovni a zdravotným poisťovniám o 734 582 tis. eur (tieto transfery sa v rámci verejnej správy konsolidujú), nárast iných hotovostných nedaňových príjmov o 217 712 tis. eur a nárast príjmov z administratívnych poplatkov o 46 344 tis. eur. Celkové hotovostné príjmy vzrástli zo 17 197 298 tis. eur v roku 2021 na 19 029 702 tis. eur v roku 2022, čo predstavuje nárast o 1 832 404 tis. eur. Zároveň k pozitívnemu vývoju hotovostného schodku prispel aj pokles hotovostných výdavkov z 24 211 425 tis. eur na 23 554 554 tis. eur, čo predstavuje pokles výdavkov o 656 871 tis. eur.
- **Transfery územnej samosprávy** (okrem zdravotníckych zariadení) boli medziročne nižšie o 19 144 tis. eur, z toho bežné boli nižšie o 35 324 tis. eur a kapitálové boli vyššie o 16 180 tis. eur. Bežné transfery predstavovali najmä úhradu nákladov na prenesený výkon štátnej správy (rast o 74 391 tis. eur) a ostatné transfery (pokles o 109 715 tis. eur). Nárast kapitálových transferov nastal pri úhradách obciam a vyšším územným celkom (nárast o 4 939 tis. eur) a pri transferoch dopravným podnikom (nárast o 16 180 tis. eur).
- **Medziročný pokles výdavkov štátneho rozpočtu v súvislosti s realizáciou výdavkov na zmiernenie následkov pandémie COVID-19.** V roku 2021 boli výdavky súvisiace s pandemiou vrátane zdrojov EÚ na úrovni 3 413 284 tis. eur, zatiaľ čo v roku 2022 sa realizovali výdavky vo výške 893 711 tis. eur. Tieto výdavky sú čiastočne refundované z EU zdrojov. Výdavky za rok 2022 bez EÚ zdrojov boli vo výške 697 874 tis. eur, v roku 2021 boli vo výške 3 024 904 tis. eur, pokles oproti roku 2021 bol o 2 327 010 tis. eur.

- **zlepšenie akruálnych príjmov z daní** (bez ŠFA) o 1 881 365 tis. eur, z ktorých najvýraznejšie medziročne stúpili príjmy z daní z príjmov fyzických osôb o 345 840 tis. eur, daní z pridanej hodnoty o 946 776 tis. eur, daň z príjmov právnických osôb o 292 852 tis. eur a spotrebných daní o 131 823 tis. eur.
- **ESA hospodárenie štátnych finančných aktív (ŠFA)** bolo oproti roku 2021 lepšie o 213 152 tis. eur, čo bolo spôsobené najmä prijatým transferom zo štátneho rozpočtu vo výške 910 000 tis. eur. Tieto prostriedky boli určené najmä na oddlžovanie zdravotníckych zariadení (316 834 tis. eur), vklad do imania VŠZP (160 000 tis. eur) a kapitálové vklady do verejných spoločností, napr. Valaliky Industrial Park, s. r. o., MH Invest. Tieto vklady boli však podľa metodiky ESA preklasifikované na výdavkové kapitálové transfery s negatívnym vplyvom na schodok.
- Pozitívny vplyv na ESA schodok mal aj nárast pohľadávok za **zaplatené preddavky na nákup vojenskej techniky** vo výške 60 052 tis. eur. V čase splnenia dodávky však zníženie preddavkov bude mať negatívny vplyv na saldo verejnej správy.
- **zlepšenie finančnej pozície voči rozpočtu EÚ** (vrátane Plánu obnovy) oproti roku 2021 o 155 695 tis. eur⁴. Zlepšenie pozície voči rozpočtu EÚ bolo zapríčinené pozitívnejším vplyvom zaznamenania zmeny stavu upravujúcej položky voči EÚ (vrátane Plánu obnovy) o 29 612 tis. eur, čo bolo čiastočne kompenzované negatívnejším vplyvom zaznamenania hotovostných korekcií vo výške 3 215 tis. eur. Pozitívny vplyv na medziročnú zmenu mala aj aktualizácia korekcií vo výške 107 394 tis. eur. Oproti roku 2021 sa znížil odvod do rozpočtu EÚ okrem tradičných vlastných zdrojov o 551 311 tis. eur z hodnoty 1 587 255 tis. eur v roku 2021 na 1 035 944 tis. eur v roku 2022. Pôvodne boli odvody v roku 2021 negatívne ovplyvnené aj podmienenou platbou z dôvodu straty EÚ na tradičných vlastných zdrojoch (ušlé clo z podhodnotenia dovezeného textilu a obuvi z Číny za roky 2012 až 2019) podľa uznesenia vlády SR č. 716/2021 vo výške 277 251 tis. eur. K tejto podmienenej platbe sa viazali vypočítané úroky z omeškania vo výške 249 365 tis. eur, ktoré neboli zatiaľ uhradené a na základe listu Európskej Komisie a odporúčania Eurostatu boli tieto imputované úroky za rok 2021 v septembrovej notifikácii vylúčené. Zároveň v procese riešenia tohto prípadu pokračuje konštruktívny dialóg s Komisiou s cieľom identifikovať presnú čiastku sankcie.

Tieto pozitívne vplyvy na schodok štátneho rozpočtu boli čiastočne eliminované nasledovnými negatívnymi vplyvmi:

- V roku 2021 boli prijaté legislatívne opatrenia, ktoré mali za následok **zvýšenie niektorých sociálnych dávok** v roku 2022 (Ostatné dávky poskytované štátom zahŕňajú nesystémové dávky hradené štátom a výdavky na 13. dôchodok – medziročne sa zvýšili o 207 286 tis. eur, najmä v dôsledku poskytnutia 14. dôchodku vo výške 70 % 13. dôchodku ako inflačnej pomoci pre domácnosti dôchodcov), výdavky na aktívne opatrenia na trhu práce sa zvýšili o 37 470 tis. eur, ostatné sociálne dávky vzrástli o 83 375 tis. eur. Medzi najvýznamnejšie opatrenia patrili:
 - od 1. januára 2022 zvýšenie súm dávky v hmotnej núdzi, ochranného príspevku, aktivačného príspevku, príspevku na nezaopatrené dieťa a **príspevku na bývanie**,
 - od 1. júla 2022 zvýšenie súm životného minima, ktoré má vplyv na nároky a výšku niektorých sociálnych dávok a štátnych príspevkov, na určenie príjmovej hranice a iné,
 - od 1. januára 2022 upravená výška finančného príspevku na poskytovanie sociálnej služby v zariadeniach sociálnych služieb,
 - zvyšovanie prídavkov na deti, rodičovských príspevkov a príspevkov na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa,
 - v rámci tzv. „protiinflačnej“ pomoci bol vyplatený jednorazový príspevok vo výške 100 eur na dieťa, ktorému poskytuje starostlivosť profesionálny náhradný rodič,
 - v júli 2022 bol poberateľom dôchodkov vyplatený 13. dôchodok vo výške 50 eur až 300 eur v závislosti od sumy dôchodku. Cieľom predčasného vyplatenia 13. dôchodkov bolo pomôcť poberateľom dôchodkov v období vysokej inflácie,

⁴ Vplyv EU tokov na ESA schodok musí byť neutrálny, preto vplyv na schodok verejnej správy majú len prípadné hotovostné korekcie a vplyv aktualizácie korekcií. Hotovostné EU príjmy a výdavky sa neutralizujú zaznamenaním vyrovnávajúcej položky EU tokov na schodok, ktorá predstavuje rozdiel medzi hotovostnými príjmami a výdavkami zo zdroja EU.

- v decembri 2022 poberateľom dôchodkov vyplatených 70 % zo sumy 13. dôchodku (tzv. 14. dôchodok), vo výške 35 eur až 210 eur v závislosti od sumy dôchodku, cieľom bolo zmiernenie negatívnych dopadov inflácie na poberateľov dôchodkových dávok.
- Zvýšenými výdavkami súvislosti s **vojenským konfliktom na Ukrajine**, predovšetkým v súvislosti s hromadným prílevom cudzincov na územie Slovenskej republiky. Výška týchto výdavkov dosiahla 193 691 tis. eur, išlo najmä o výdavky na príspevok na ubytovanie, na humanitárnu pomoc a ostatné náklady spojené s utečencami a výdavky pre žiakov v regionálnom školstve.
- **príjmy štátneho rozpočtu z ESA dividend a odvodov zo zisku** zaznamenali medziročný pokles o 100 263 tis. eur a naopak superdividenda, ktorá nie je ESA príjmom štátneho rozpočtu bola vyššia o 2 641 tis. eur.
- **vplyv zaznamenania transakcií v súvislosti zo zelenou energiou** bol medziročne negatívnejší o 67 093 tis. eur, imputované výdavkové subvencie štátu na zelenú energiu sa medziročne znížili o 225 731 tis. eur ale zároveň sa zaznamenali nižšie imputované daňové príjmy zo zelenej energie o 292 824 tis. eur.
- **časové rozlíšenie prijatých a platených úrokov, disážia a prémie v štátnom dlhu** malo nárast v roku 2022 (pozitívny vplyv vo výške 101 401 tis. eur) oproti roku 2021 (negatívny vplyv vo výške 324 920 tis. eur) z dôvodu rozdielu v časovom rozlíšení ážia (prémie). V roku 2021 bolo vysoké záporné časové rozlíšenie hlavne z dôvodu vysokého inkasovaného ážia (prémii) z emitovaných štátnych dlhopisov voči jeho časovému rozlíšeniu. V tomto roku štát emitoval štátne dlhopisy s vyššími kupónovými úrokovými sadzbami. V roku 2022 bolo časové rozlíšenie kladné, keďže inkasované ážio bolo nižšie ako jeho časové rozlíšenie.

Nasledujúci text hodnotí skutočne dosiahnuté saldo vybraných skupín subjektov verejnej správy alebo konkrétnych subjektov za rok 2022 v metodike ESA a jeho medziročnú zmenu. Porovnanie skutočnosti roku 2022 s rozpočtom 2022 je predmetom Štátneho záverečného účtu SR⁵.

Príspevkové organizácie ústrednej správy

Hospodárenie príspevkových organizácií ústrednej správy podľa ESA metodiky za rok 2022 dosiahlo **prebytok 44 011 tis. eur**, v porovnaní s rokom 2021 zaznamenali zlepšenie hospodárenia o 44 849 tis. eur. V roku 2021 dosiahlo hospodárenie príspevkových organizácií schodok 838 tis. eur. Na medziročnú zmenu ESA salda mala vplyv predovšetkým zmena hotovostného salda v hodnote 23 866 tis. eur, zmena nárastu pohľadávok o 10 233 tis. eur a poklesu záväzkov o 10 690 tis. eur. Medziročné zlepšenie hotovostného hospodárenia ovplyvnili najmä na príjmovej strane vyššie granty a transfery o 94 707 tis. eur a administratívne a iné poplatky o 18 518 tis. eur, ktoré boli kompenzované hlavne nárastom výdavkov bežných transferov o 70 778 tis. eur a nárastom výdavkov na obstarávanie kapitálových aktív v hodnote 27 751 tis. eur.

Štátne fondy

Tri štátne fondy v roku 2022 hospodárili spolu s prebytkom 239 386 tis. eur, čo predstavuje úhrnom zhoršenie výsledku hospodárenia oproti roku 2021 o 13 369 tis. eur. Najväčší vplyv na tento výsledok má Národný jadrový fond, ktorý zhoršil hospodárenie medziročne o 23 102 tis. eur a dosiahol schodok 17 508 tis. eur. Negatívny vplyv mali vyššie výdavky určené spoločnosti JAVYS, ktoré medziročne vzrástli o 5 574 tis. eur z dôvodu vyššieho plnenia naplánovaných výkonov. Na strane príjmov zase nižšie granty a transfery zo štátneho rozpočtu o 2 398 tis. eur.

Na druhej strane zlepšené medziročné hospodárenie o 8 843 tis. eur dosiahol Environmentálny fond, ktorý hospodáril s prebytkom 219 048 tis. eur. Najväčší pozitívny vplyv na saldo mal nárast pohľadávok o 11 617 tis. eur z dôvodu, že v roku 2021 boli vytvorené opravné položky k pohľadávkam pôvodného Recyklačného fondu v likvidácii, ktoré už v roku 2022 neboli zaznamenané.

Mierne pozitívne na medziročný vývoj hospodárenia fondov pôsobil výsledok hospodárenia Štátneho fondu rozvoja bývania, ktorý skončil s prebytkom 37 846 tis. eur, čo predstavuje medziročné zlepšenie o 890 tis. eur.

⁵ <https://www.mfr.sk/sk/financie/statne-vykaznictvo/statny-zaverecny-ucet-sr/>

Obchodné spoločnosti ústrednej správy

Obchodné spoločnosti ústrednej správy dosiahli úhrnom medziročne zhoršenie hospodárenia o 223 155 tis. eur oproti roku 2021. V rámci tejto zložky verejnej správy je vykazované hospodárenie celkovo za 15 subjektov, pričom v rozhodujúcej miere sa na výsledku podieľajú najmä spoločnosti v oblasti dopravy a dopravnej infraštruktúry ako sú Národná diaľničná spoločnosť, a. s., Železničná spoločnosť Slovensko, a. s. a Železnice Slovenskej republiky a. s. a spoločnosť MH Invest, s. r. o.

Národná diaľničná spoločnosť, a. s. (NDS) dosiahla v roku 2022 schodok 45 578 tis. eur, čo predstavuje medziročne zhoršenie o 33 587 tis. eur. Na túto skutočnosť negatívne vplýval vyšší nárast hotovostných výdavkov (o 115 247 tis. eur) ako nárast hotovostných príjmov (o 68 482 tis. eur).

Z celkových príjmov za rok 2022 zaznamenali nárast predovšetkým prijaté granty a transfery (o 59 060 tis. eur) s celkovou dosiahnutou hodnotou vo výške 457 046 tis. eur a tiež príjmy z predaja elektronických diaľničných známok a výberu mýta (o 12 719 tis. eur) s celkovou dosiahnutou hodnotou vo výške 318 194 tis. eur.

V nadväznosti na realizované investičné výdavky a ich následnú refundáciu vzrástli prijaté kapitálové granty z EŠIF o 52 202 tis. eur a zo spolufinancovania zo ŠR o 9 058 tis. eur, ich celkový objem v roku 2022 dosiahol hodnotu 164 621 tis. eur. Kapitálové transfery zo ŠR, poukázané v celkovej výške 276 711 tis. eur z rozpočtovej kapitoly MD SR, zaznamenali nárast o 7 986 tis. eur. Naopak príjmy z bežných transferov zo ŠR zaznamenali pokles o 2 368 tis. eur. V roku 2022 tržby nadviazali svojim rastom na rok 2021, kedy sa obnovil rastúci trend mobility občanov a medzinárodného tranzitu tovaru cez naše územie po prvej vlně pandémie COVID-19. Záujem o kúpu elektronických diaľničných známok bol obzvlášť zvýšený na konci roka 2022, ako reakcia na ohlásenie zvýšenia cien diaľničných známok o 20 % s platnosťou od januára 2023.

Celkové bežné výdavky spoločnosti vzrástli o 88 057 tis. eur oproti roku 2021. Na tomto náraste sa najviac podieľali výdavky na nezrovnalosti a iné vratky za prostriedky EÚ (nárast o 85 699 tis. eur). V roku 2021 boli spoločnosti udelené významné korekcie, na ktoré boli medzi NDS a Ministerstvom dopravy SR podpísané dohody o splátkach a splátkové kalendáre. Celková výška uhradených vratiek v roku 2022 bola 146 406 tis. eur, čo predstavuje nárast oproti roku 2021 o 85 700 tis. eur. Výška úhrady v roku 2022 zahŕňa aj predčasnú úhradu vratiek za korekcie splatné v roku 2023, čo bolo v októbri 2022 aj zrealizované na základe rozhodnutia Ministerstva dopravy SR.

Mzdové a odvodové výdavky medziročne vzrástli celkom o 4 833 tis. eur. Výdavky na obstaranie kapitálových aktív dosiahli výšku 430 465 tis. eur, čo predstavuje medziročný nárast o 27 190 tis. eur. Najvyššie investície v roku 2022 boli vynaložené na stavby diaľnic a rýchlostných ciest D1/2037 Lietavská Lúčka - Dubná Skala vrátane tunela Višňové (78 135 tis. eur), D1 Hubová – Ivachnová (70 913 tis. eur), R2/1979 Kriváň - Lovinobaňa (55 090 tis. eur) a R4 Prešov – severný obchvat I. etapa (42 027 tis. eur).

Na ESA schodok negatívne vplýval pokles pohľadávok o 19 634 tis. eur a nárast záväzkov o 4 629 tis. eur. Pohľadávky súvisiace s prevádzkovaním elektronického mýta sa znížili o 22 757 tis. eur, naopak pohľadávky voči odberateľom vzrástli o 3 076 tis. eur. Ide predovšetkým o odberateľské faktúry vystavené koncom roka so splatnosťou v januári 2023. Pod nárast záväzkov sa podpísal odložený daňový záväzok, ktorý vzrástol o 6 555 tis. eur v roku 2022.

Železnice Slovenskej republiky a. s. (ŽSR) oproti predchádzajúcemu roku **zlepšili svoje hospodárenie** o 124 814 tis. eur a dosiahli prebytok 106 668 tis. eur. Pozitívny vplyv na túto skutočnosť mal medziročný hotovostný nárast príjmov o 226 928 tis. eur eliminovaný nárastom hotovostných výdavkov o 156 154 tis. eur.

Celkové prijaté granty a transfery vzrástli medziročne o 228 672 tis. eur. V Rozpočte verejnej správy na roky 2022 – 2024 bola ŽSR pridelená dotácia na prevádzkovanie železničnej infraštruktúry vo výške 239 100 tis. eur. Schválená dotácia na prevádzkovanie železničnej infraštruktúry neumožňovala zabezpečiť všetky činnosti vyplývajúce z predmetu Zmluvy o prevádzkovaní železničnej infraštruktúry v plnom rozsahu a to aj s prihliadnutím na nárasty cien energií, služieb, tovaru a práce. V priebehu roku bola navýšená dotácia na prevádzkovanie železničnej infraštruktúry o 35 000 tis. eur a následne o 7 000 tis. eur na financovanie odloženej údržby a 73 500 tis. eur na zabezpečenie vyrovnaného hospodárenia zo Zmluvy

o prevádzkovaní železničnej infraštruktúry. V zmysle dodatkov č. 14 až č. 16 k Zmluve o prevádzkovaní železničnej infraštruktúry na roky 2017 - 2021 uzatvorenej medzi MD SR a ŽSR prijala spoločnosť v roku 2022 celkovú dotáciu na prevádzkovanie železničnej infraštruktúry vo výške 354 600 tis. eur (k 31. decembru 2021: 298 600 tis. eur). Zároveň na základe ZPŽI bola v roku 2022 Spoločnosti rozpočtovaná kompenzácia finančných dopadov spojených so znížením úhrad za prístup k železničnej infraštruktúre pre nákladných dopravcov vo výške 22 500 tis. eur (k 31. decembru 2021: 28 241 tis. eur). Zľavy nákladným dopravcom za prístup k železničnej infraštruktúre boli v zmysle zmluvy poskytnuté do 31. decembra 2022 v celkovej hodnote 21 315 tis. eur (k 31. decembru 2021: 27 760 tis. eur). Vyššie sumy prijatých dotácií mali za následok, že príjmy z bežných transferov zo ŠR vzrástli o 51 181 tis. eur oproti predchádzajúcemu obdobiu a dosiahli úroveň 378 079 tis. eur. Z rozpočtovej kapitoly MD SR boli ŽSR v roku 2022 poukázané kapitálové transfery v celkovej výške 95 328 tis. eur na financovanie viacerých investičných projektov výstavby a obnovy železničnej siete (k 31. decembru 2021: 104 453 tis. eur). Celkové prijaté kapitálové transfery boli vo výške 195 484 tis. eur a oproti predchádzajúcemu roku vzrástli o 64 831 tis. eur v nadväznosti na realizované investičné výdavky a ich následnú refundáciu. Pozitívny vplyv na medziročný rast príjmov mali prijaté platby z programu CEF (Nástroj na prepájanie Európy) v sume 130 611 tis. eur, ktoré vzrástli o 112 659 tis. eur. Prostriedky z programu CEF sú viazané na zmluvné projekty na podporu investícií do budovania novej dopravnej infraštruktúry a modernizácie železničných tratí existujúcej dopravnej infraštruktúry.

Oproti roku 2021 **vzrástli celkové bežné výdavky** spoločnosti o 115 742 tis. eur. Rast výdavkov na energie o 76 217 tis. eur, výdavkov na bežné transfery, vrátenie finančných prostriedkov do EÚ z OPII (nárast o 35 383 tis. eur) a vyššie výdavky na splátky úrokov čiastočne eliminovala úspora vo výdavkoch na materiál a na opravu a údržbu infraštruktúry a na včasné odstraňovanie porúch a prevádzkových obmedzení o 12 382 tis. eur a pokles výdavkov na všeobecné služby o 26 053 tis. eur. Zlepšovaním pracovných a mzdových podmienok a udržania zamestnanosti medziročne narástli výdavky na mzdy a poistné v úhrne o 13 539 tis. eur (poskytovanie stabilizačného a náborového príspevku, príspevkov na bývanie a ubytovanie, duálne vzdelávanie, štipendijný program a iné)

V roku 2022 pokračoval **rastúci trend výdavkov na obstaranie kapitálových aktív** a dosiahli hodnotu 245 517 tis. eur (v tom z programu CEF 42 731 tis. eur), čo predstavuje medziročný nárast o 40 412 tis. eur. V roku 2022 bol ukončený projekt modernizácie trate Púchov – Považská Teplá s dvoma tunelmi, mostami a estakádou. Medzi ďalšie najvýznamnejšie stavby patrili „Dostavba zriaďovacej stanice Žilina-Teplička a nadväzujúcej železničnej infraštruktúry v uzle Žilina - realizácia -Sekcia č. 2 (61 984 tis. eur)“, „Modernizácia trate Púchov - Žilina, pre rýchlosť do 160 km/hod., I. etapa (23 691 tis. eur)“, „Modernizácia železničnej trate Žilina - Košice, úsek trate Liptovský Mikuláš - Poprad Tatry (mimo) - 1.etapa Poprad – Lučivná (18 431 tis. eur)“, „Elektrifikácia trate Haniska pri Košiciach - Moldava nad Bodvou, realizácia (9 138 tis. eur)“. Projekty boli financované z vlastných zdrojov, z Operačného programu Integrovaná infraštruktúra, z kapitálového transferu zo ŠR a z programu CEF.

Pozitívne na ESA schodok vplýval nárast pohľadávok o 4 225 tis. eur a pokles záväzkov o 25 019 tis. eur. Významný vplyv na medziročný pokles záväzkov o 25 019 tis. eur malo zníženie odloženého daňového záväzku o 19 207 tis. eur a zníženie záväzkov z obchodného styku o 11 686 tis. eur (v tom úhrada zádržného vo výške 18 000 tis. eur na projekte OPII - Trať Púchov - Žilina, I. etapa, úsek Púchov - Považská Teplá).

Hospodárenie Železničnej spoločnosti Slovensko, a. s. (ZSSK) v roku 2022 sčasti ovplyvnil pretrvávajúci výpadok tržieb súvisiacich s pandemiou, výraznejší vplyv mali rastúce ceny nakupovaných tovarov a služieb a finančný dopad humanitárnej pomoci poskytovanej v súvislosti s vojnovým konfliktom na Ukrajine. Prebytkové hospodárenie z roku 2021 vo výške 187 769 tis. eur spoločnosť zhoršila o 191 798 tis. eur a dosiahla **schodok na úrovni 4 029 tis. eur**. Na túto skutočnosť negatívne vplýval vyšší pokles hotovostných príjmov o 175 713 tis. eur ako pokles hotovostných výdavkov o 11 239 tis. eur.

Čiastočný negatívny vplyv na osobnú železničnú dopravu mali náklady súvisiace s protipandemickými opatreniami, ako aj zvýšené náklady v súvislosti s poskytovanou humanitárnou pomocou odídencom z Ukrajiny a tiež finančný dopad nadinflačného rastu cien nakupovaných tovarov a služieb. Napriek tomu sa spoločnosti medziročne zvýšili tržby z prepravy cestujúcich v porovnaní s rokom 2021 o 70,6 %,

medziročne sa prepravilo o 47 % viac cestujúcich, čo sa prejavilo nárastom príjmov o 35 160 tis. eur. Rast tržieb bol eliminovaný poklesom príjmov z grantov a transferov medziročne o 205 837 tis. eur.

Celkovo bol zo ŠR spoločnosti poskytnutý bežný transfer na úrovni 379 865 tis. eur čo predstavuje pokles o 122 798 tis. eur.⁶ Prijaté kapitálové transfery poukázané z rozpočtovej kapitoly Ministerstva dopravy SR vo výške 87 354 tis. eur zaznamenali medziročne pokles o 86 509 tis. eur z dôvodu ukončenia vybraných EÚ projektov v roku 2021 (Motorové jednotky a Elektrické jednotky pre prímestskú a regionálnu dopravu, Nákup koľajových vozidiel pre Ozubnicovú železniciu), na ktoré boli od roku 2013 čerpané nenávratné finančné príspevky z Kohézneho fondu.

Na hospodárenie ZSSK majú tiež výrazný vplyv inflácia a vysoké ceny energií. Súvisí to najmä s nakupovaním trakčnej elektrickej energie a trakčnej nafty, ale aj s rastom cien elektriky, zemného plynu a tepla. Napriek eliminovaniu týchto negatívnych vplyvov šetrením vo výdavkoch na všeobecné služby, prepravné, dane, splácaní úrokov, poisťné a ďalšie výdavky vzrástli bežné výdavky oproti roku 2021 o 72 222 tis. eur a dosiahli úroveň 460 812 tis. eur. Pokračoval rastúci trend mzdových a odvodových výdavkov a to zvýšením tarifných miezd pre jednotlivé profesie a rôznych benefitov v zmysle platnej Kolektívnej zmluvy (o 13 290 tis. eur). Medziročný rast výdavkov na tovary a služby o 59 518 tis. eur ovplyvnil nárast cien trakčných zdrojov (trakčná elektrická energia o 51% a motorová nafta o 41%), nárast cien spotrebného materiálu (o 79 738 tis. eur), dodávateľské opravy a údržby koľajových vozidiel, vrátane kapitalizačných opráv koľajových vozidiel (nárast o 25 028 tis. eur) a špeciálne služby (nárast o 22 175 tis. eur).

V roku 2022 spoločnosť pokračovala vo výraznejšej modernizácii vozového parku v sume 120 432 tis. eur (rušne, vozne, vlakové súpravy, iné koľajové vozidlá). K prijatým dotáciám boli recipročne čerpané kapitálové výdavky o 83 461 tis. eur menej ako v predchádzajúcom rozpočtovom období v značnej miere ovplyvnené ukončením projektov. V priebehu roka boli poskytnuté preddavky na nové elektrické jednotky v hodnote 26 915 tis. eur.

ZSSK zároveň plánovala vyššie kapitálové výdavky na obstaranie investícií zo zdrojov ZSSK, ktoré sa ale z dôvodu udelenia súhlasu s načerpaním dlhodobého investičného úveru MF SR až v septembri 2022, nepodarilo zrealizovať v celkovom plánovanom objeme (najväčší sklz vznikol v nižšej realizácii a posune projektov v okruhu stavieb a IT investícií). Naďalej sa pokračovalo v realizácii EÚ projektov plánovaných ZSSK, najmä výstavba troch stredísk technicko-hygienickej údržby (THU) v mestách Humenné, Nové Zámky a Zvolen na zlepšenie podmienok na vykonávanie drobných opráv a čistenia vlakov (25 520 tis. eur), projekt Modernizácia EJ radu 425 (6 299 tis. eur), projekt Modernizácia koľajových vozidiel pre Tatranskú železniciu, Modernizácia osobných vozňov (projekt „Modernizácie vozidlového parku ŽKV v rámci OPII – 3. časť“ v sume 26 915 tis. eur, projekt „Obstaranie elektrických jednotiek pre Ozubnicovú aj Tatranskú elektrickú železniciu“ v sume 3 344 tis. eur).

ESA schodok negatívne ovplyvnil rozdiel položiek časového rozlíšenia. Záväzky medziročne vzrástli o 27 194 tis. eur, ale nárast pohľadávok o 24 486 tis. eur značne eliminoval celkový dopad na ESA schodok. Medziročne došlo k nárastu na účtoch dodávateľov a nevyfakturovaných dodávok o 11 198 tis. eur v súvislosti s úhradami investičných faktúr z predchádzajúceho obdobia v hodnote 43 600 tis. eur za stavebné práce pre projekt vybudovania infraštruktúry na kontrolu a prípravu vozového parku železničnej osobnej dopravy.

Spoločnosť MH Invest, s. r. o. dosiahla v roku 2022 schodok 3 138 tis. eur, čo predstavuje **medziročné zhoršenie hospodárenia o 131 602 tis. eur**. Tento rozdiel vznikol v dôsledku výnimočne vysokých príjmov spoločnosti v roku 2021, predovšetkým z dôvodu prijatia vkladu do základného imania v sume 120 064 tis. eur⁷ v súvislosti so splatením nesplatennej časti vkladu do ZI v nadväznosti na rozhodnutie jediného spoločníka (MH SR) z roku 2016 a vkladu do základného imania v sume 9 843 tis. eur v súvislosti s výstavbou priemyselného parku Rimavská Sobota. V roku 2022 dosiahla spoločnosť celkové ESA príjmy v sume 2 347 tis. eur, z čoho nedaňové príjmy vo výške

⁶ V roku 2022 bola spoločnosť v súlade s Čiastkovou zmluvou pre rok 2022 k ZoDSVZ, v znení Dodatku č. 1 až Dodatku č. 6 poskytnutá úhrada za dopravné služby vo verejnom záujme, v ktorej bol zohľadnený aj finančný dopad pandémie ochorenia COVID-19 vo výške 378 347 tis. eur a zároveň boli zo ŠR finančne vysporiadané doplatky zo Zmluvy o dopravných službách vo verejnom záujme za rok 2021 (nadkompenzácia vrátená vo výške 10 0073 tis. eur pre MD SR).

⁷ prostriedky sú viazané na escrow účte v Štátnej pokladnici

1 056 tis. eur. ESA výdavky dosiahli v roku 2022 úroveň 5 485 tis. eur, nárast o 2 262 tis. eur, z čoho najvyšší nárast zaznamenali výdavky na nájomné budov v súvislosti s úhradou nájomného za sídlo Európskej agentúry práce (ELA) v Slovenskej republike. Slovenská republika sa zaviazala platiť nájomné za priestory ELA do novembra 2031 prostredníctvom spoločnosti MH Invest.

Verejné vysoké školy

Verejné vysoké školy v roku 2022 dosiahli schodok 1 806 tis. eur čím **zhoršili svoje hospodárenie medziročne o 42 200 tis. eur.** V porovnaní s rokom 2021 negatívne na hospodárenie pôsobili najmä medziročne zvýšené výdavky na tovary a služby o 34 826 tis. eur súvisiace prevažne s nárastom cien energií a celkovým nárastom cien jednotlivých tovarov. Taktiež došlo k nárastu výdavkov na mzdy medziročne o 24 078 tis. eur a k zvýšeniu výdavkov na obstaranie kapitálových aktív o 32 106 tis. eur určených prevažne na rekonštrukcie budov a modernizáciu vybavenia jednotlivých vysokých škôl. Pozitívny vplyv na hospodárenie vysokých škôl mali vyššie príjmy z grantov a transferov o 48 830 tis. eur pochádzajúcich prevažne zo štátneho rozpočtu. Celkové príjmy z grantov a transferov dosiahli sumu 813 845 tis. eur.

Zdravotnícke zariadenia ústrednej správy a územnej samosprávy

Zdravotnícke zariadenia ústrednej správy dosiahli pri jesennej notifikácii výšku prebytku 250 011 tis. eur. Oproti predchádzajúcemu roku **došlo k výraznému zlepšeniu v celkovom hospodárení o 295 968 tis. eur.** Zdravotnícke zariadenia dosiahli hotovostný schodok vo výške 47 138 tis. eur, čo predstavovalo zhoršenie hospodárenia oproti predchádzajúcemu roku o 143 501 tis. eur. Pozitívny vplyv na saldo mali vyššie príjmy najmä z administratívnych a iných poplatkov (najmä za lekárske výkony a poskytnutú zdravotnú starostlivosť) o 140 597 tis. eur viac ako v predchádzajúcemu roku. Pozitívny vplyv na medziročné hospodárenie mali aj prijaté bežné transfery z kapitoly Ministerstva zdravotníctva SR vyššie o 28 309 tis. eur). V roku 2022 zdravotnícke zariadenia ústrednej správy prijali z kapitoly Ministerstva zdravotníctva SR aj transfer vo výške 101 687 tis. eur určený na vyplatenie stabilizačného príspevku zdravotníckym pracovníkom. Zdravotnícke zariadenia dosiahli v roku 2022 schodkové hospodárenie, keďže aj napriek vyšším príjmom došlo zároveň aj k zvýšeným výdavkom najmä na mzdy, odvody a tovary a služby (nárast o 286 022 tis. eur oproti roku 2021). Zvýšené výdavky súviseli najmä s riešením protipandemických opatrení, postupnými obnovenými zdravotnými výkonmi, ale zároveň aj rastom inflácie a zvýšením cien energií.

Najväčší vplyv na celkové zlepšenie hospodárenia v ESA metodike oproti hotovostnému schodku predstavoval pokles celkových záväzkov o 155 179 tis. eur (v roku 2021 bol medziročný nárast záväzkov vo výške 157 827 tis. eur). V príspevkových organizáciách, ktoré tvoria najväčšiu skupinu zdravotníckych zariadení z pohľadu právnej formy, došlo medziročne k poklesu záväzkov o 162 074 tis. eur. **Išlo predovšetkým o vplyv oddľžovania** v súlade s Návrhom finančnej stabilizácie zdravotníckych zariadení⁸, a to voči Sociálnej poisťovni o 186 186 tis. eur a voči ostatným veriteľom o 112 072 tis. eur. Tento pozitívny vplyv bol eliminovaný najmä nárastom daňových záväzkov a záväzkov voči zamestnancom týkajúcich sa stabilizačného príspevku. Vo všetkých právnych formách v prípade nárastu záväzkov voči zamestnancom a daňových záväzkov išlo najmä o záväzky súvisiace s vyplatením druhej polovice stabilizačného príspevku v decembrových mzdách s výplatným termínom v januári 2023.

Pozitívny vplyv vo výške 100 944 tis. eur na celkové hospodárenie podľa ESA malo akruálne zaznamenanie výdavkov na stabilizačný príspevok, ktoré sa v zmysle ESA metodiky majú zaznamenať do obdobia, s ktorými vecne a časovo súvisia. V zmysle dohody o poskytnutí stabilizačného príspevku sa zamestnanec zaviazal, že zotrvá v pracovnom pomere nepretržite počas troch rokov, preto výdavok zdravotníckych zariadení v sektore verejnej správy bude rozložený na obdobie rokov 2023, 2024 a 2025 v pomernej časti.

Pozitívny vplyv na hospodárenie v roku 2022 mal nárast pohľadávok vo výške 33 691 tis. eur (v roku 2021 došlo k nárastu pohľadávok a 31 762 tis. eur), išlo predovšetkým o pohľadávky voči zdravotným poisťovniam za poskytnutú zdravotnú starostlivosť). Pozitívny vplyv mala aj prijatá pôžička Kúpeľov Sliač, a. s. (od MH Manažmentu, a. s.) vo výške 1 500 tis. eur, ktorá bola preklasifikovaná na príjmový kapitálový

⁸ Vláda SR schválila „Návrh finančnej stabilizácie zdravotníckych zariadení,“ na svojom rokovaní 2. decembra 2020 uznesením č. 757/2020.

transfer a taktiež aj prijatý vklad do základného imania UN sv. Michala (zo ŠFA, vzájomné toky sa v rámci verejnej správy vykonsolidujú) preklasifikovaný na prijatý kapitálový transfer vo výške 5 000 tis. eur.

Zdravotnícke zariadenia územnej samosprávy dosiahli v roku 2022 ESA prebytok 29 023 tis. eur, oproti roku 2021 došlo k zlepšeniu hospodárenia o 37 733 tis. eur. Pozitívny vplyv na hotovostné hospodárenie mali vyššie príjmy najmä z administratívnych a iných poplatkov (najmä za lekárske výkony a poskytnutú zdravotnú starostlivosť) v celkovej výške 221 126 tis. eur (o 14 367 tis. eur viac ako v roku 2021). V roku 2022 zdravotnícke zariadenia územnej samosprávy prijali z kapitoly Ministerstva zdravotníctva SR aj transfer vo výške 16 567 tis. eur určený na vyplatenie stabilizačného príspevku zdravotníckym pracovníkom.

Pozitívny vplyv na hospodárenie mal aj nárast pohľadávok o 4 797 tis. eur, pokles celkových záväzkov o 1 250 tis. eur. Pri poklese záväzkov išlo predovšetkým o vplyv oddĺženia v súlade s Návrhom finančnej stabilizácie zdravotníckych zariadení voči Sociálnej poisťovni o 13 927 tis. eur a voči ostatným veriteľom o 2 030 tis. eur (v roku 2021 sa oddľžovanie nerealizovalo). Tento pozitívny vplyv bol eliminovaný najmä nárastom daňových záväzkov a záväzkov voči zamestnancom, išlo najmä o záväzky súvisiace s vyplatením druhej polovice stabilizačného príspevku v decembrových mzdách s výplatným termínom v januári 2023.

Významný pozitívny vplyv na celkové hospodárenie podľa ESA v roku 2022 malo aj akruálne zaznamenanie výdavkov na stabilizačný príspevok vo výške 16 530 tis. eur, obdobne ako pri zdravotníckych zariadeniach ústredných.

Ostatné subjekty ústrednej správy⁹

Hospodárenie ostatných subjektov ústrednej správy (v tom ostatné podniky ústrednej správy, Rozhlas a televízia Slovenska, Slovenský pozemkový fond, Agentúra pre núdzové zásoby ropy a ropných výrobkov a štátne neziskové organizácie štátu) malo celkový pozitívny vplyv na saldo verejnej správy. Spolu zaznamenali prebytok v sume 266 361 tis. eur, čo predstavuje zlepšenie oproti roku 2021 o 123 646 tis. eur. Nasledujúci text opisuje len významné zlepšenia alebo zhoršenia hospodárenia oproti roku 2021.

Ostatné ústredné podniky dosiahli v roku 2022 medziročné zlepšenie hospodárenia o 120 272 tis. eur s celkovým prebytkom 131 295 tis. eur. V rámci skupiny hospodárila s najvyšším prebytkom spoločnosť Valalíky Industrial Park, s. r. o. (153 621 tis. eur). Spoločnosť prijala vklad do ZI v hodnote 214 118 tis. eur na realizáciu investičného projektu „Strategické územie Valalíky“. Podľa metodiky ESA2010 bola táto transakcia zaznamenaná ako prijatý kapitálový transfer s vplyvom na saldo hospodárenia spoločnosti. Časť prijatej sumy preinvestovala na obstaranie kapitálových aktív v sume 54 515 tis. eur. Išlo predovšetkým o nákup pozemkov.

Agentúra pre núdzové zásoby ropy a ropných výrobkov (EOSA) zaznamenala v roku 2022 zlepšenie hospodárenia o 39 611 tis. eur, keď dosiahla prebytok vo výške 86 214 tis. eur. Pozitívny vplyv na hospodárenie mal nárast celkových hotovostných príjmov o 4 448 tis. eur a súčasný pokles celkových hotovostných výdavkov o 3 916 tis. eur. Hlavným zdrojom príjmov sú príjmy z povinného poplatku za udržiavanie núdzových zásob ropy a ropných výrobkov, ktoré dosiahli hodnotu 96 153 tis. eur (nárast o 4 564 tis. eur). Uvedené príjmy z poplatku sa odvíjajú od spotreby, resp. objemu ropy a ropných výrobkov dovezených alebo uvedených do daňového voľného obehu. Pozitívny vplyv poklesu výdavkov na obmenu, skladovanie a udržiavanie núdzových zásob o 10 964 tis. eur bol do veľkej miery neutralizovaný nárastom daňových výdavkov o 7 444 tis. eur.

Pod zlepšenie hospodárenia sa podpísal najmä nárast pohľadávok v sume 30 870 tis. eur súvisel so zapožičaním núdzových zásob motorovej nafty a automobilového benzínu spoločnosti OMV Slovensko, s. r. o. podľa zákona č. 218/2013 Z. z. o núdzových zásobách ropy a ropných výrobkov a o riešení stavu ropnej núdze, a to z dôvodu vážnej poruchy destilačnej jednotky v rafinérii OMV vo Schwechate a tým aj ohrozenia zásobovania ropných výrobkov na slovenskom trhu.

⁹ Ostatné subjekty ústrednej správy zahŕňajú: Rozhlas a televíziu Slovenska, Slovenský pozemkový fond, Agentúru pre núdzové zásoby ropy a ropných výrobkov, neziskové organizácie ústrednej správy a ostatné ústredné podniky.

Štátne neziskové organizácie dosiahli v roku 2022 ESA prebytok 36 979 tis. eur, čo predstavuje horší výsledok oproti roku 2021 o 35 800 tis. eur. Najväčší negatívny vplyv mal Fond na podporu športu, ktorý medziročne zhoršil hospodárenie o 45 800 tis. eur. Na strane príjmov tohto fondu malo negatívny vplyv čerpanie nižšieho objemu prostriedkov určených na budovanie a modernizáciu športovej infraštruktúry medziročne o 18 700 tis. eur. Taktiež v roku 2022 Fond na podporu športu nedostal finančné prostriedky určené na pomoc a zmiernenie dopadov pandémie COVID-19 pre profesionálny a amatérsky šport, pre prevádzkovateľov športovísk a organizátorov športových podujatí ako tomu bolo v roku 2021 (9 500 tis. eur). Na strane výdavkov malo negatívny vplyv na medziročné hospodárenie Fondu na podporu športu vyššie čerpanie prostriedkov určených na budovanie športovej infraštruktúry národného významu o 15 798 tis. eur z dôvodu, že v roku 2021 sa tieto prostriedky nečerpali a projekty sa naplno rozbehli až v roku 2022.

Územná samospráva

Územná samospráva ako celok dosiahla schodok 412 174 tis. eur, čo predstavuje medziročné zhoršenie salda oproti roku 2021 o 390 546 tis. eur (v roku 2021 dosiahla schodok 21 628 tis. eur).

Hospodárenie samospráv v roku 2022 negatívne ovplyvnili viaceré objektívne okolnosti: pandémia koronavírusu, rastúca miera inflácie, rast cien energií, služieb a tovarov, osobitne stavebných materiálov, nárast ďalších povinností bez dostatočných finančných kompenzácií, napr. separovanie kuchynského odpadu, ktoré si obce museli zafinancovať len z poplatkov za odpad, dofinancovanie súkromných domovov sociálnych služieb a škôl, celoplošná zimná údržba, a aj komunálne voľby.

Rozpočtové hospodárenie obcí v skončilo so schodkom 287 784 tis. eur. V porovnaní s rokom 2021, došlo k zhoršeniu hospodárenia obcí o 290 155 tis. eur. K negatívne mu vývoju salda obcí prispel vyšší medziročný nárast celkových výdavkov (o 701 715 tis. eur) ako bol nárast celkových príjmov (o 410 811 tis. eur).

Z daňových príjmov (nárast o 236 705 tis. eur) má významný podiel daň z príjmov fyzických osôb vrátane sankcií, ktorá medziročne vzrástla o 223 083 tis. eur (o 9,8 %), daň z nehnuteľností (najviac daň zo stavieb) vzrástla o 825 tis. eur (o 0,2 %) a dane za špecifické služby (daň za rozvoj) vzrástla o 12 603 tis. eur (o 5,1 %). Niektoré z obcí kompenzovali čiastočný výpadok podielových daní zvýšením sadzieb dane z nehnuteľnosti.

Aj nedaňové príjmy zaznamenali nárast o 112 135 tis. eur. Príjmy z vlastníctva sa zvýšili o 12 158 tis. eur, z toho príjmy z prenajatých budov, priestorov a objektov o 9 179 tis. eur, príjmy z administratívnych poplatkov narástli o sumu 74 891 tis. eur, a to najmä poplatky a platby za stravné (o 41 620 tis. eur) a poplatky a platby za predaj výrobkov, tovarov a služieb (o 21 052 tis. eur). Kapitálové príjmy dosiahli úroveň 84 632 tis. eur a oproti skutočnosti roku 2021 došlo k ich nárastu o 22 787 tis. eur (o 36,8 %).

Pozitívny vplyv na hospodárenie obcí mali zvýšené transfery a granty zo štátu, ktoré dosiahli úroveň 2 041 271 tis. eur a v porovnaní so skutočnosťou predchádzajúceho roka vzrástli o 61 971 tis. eur (o 3,1 %). Oproti roku 2021 došlo k nárastu bežných grantov a transferov o 617 tis. eur, najmä z dôvodu nárastu transferov na prenesený výkon štátnej správy o 51 750 tis. eur (o 5,0 %) a tiež nárastu zahraničných bežných grantov o 510 tis. eur (o 10,5 %). Medziročne zaznamenali nárast príjmy z kapitálových k grantov a transferov o 57 894 tis. eur (o 21,5 %) a tiež zahraničné kapitálové granty o 3 035 tis. eur (o 44,4 %). Uvedené sa premietlo do vyššieho čerpania kapitálových výdavkov.

Pozitívny vplyv na saldo eliminoval pokles príjmov z tuzemských bežných transferov zo štátneho rozpočtu o 60 090 tis. eur (o -10,4 %) a príjmy z prostriedkov z rozpočtu Európskej únie o 85 tis. eur (o -11,8 %).

Čiastky, ktoré prijali obce v rámci bežných transferov boli určené na úhradu nákladov súvisiacich s ozbrojeným konfliktom na Ukrajine (na ubytovanie odídencov), na refundáciu výdavkov v súvislosti s ochorením COVID-19, na prenesený výkon štátnej správy v oblasti školstva, na ochranu životného prostredia, na sociálne služby a iné. Kapitálové transfery zo ŠR a zahraničných subjektov a tiež prostriedky z EÚ boli obciam poskytnuté na realizáciu prebiehajúcich a plánovaných investičných akcií v rámci projektov odpadového hospodárstva, sociálnych služieb, školstva a dopravy.

Opatrenia vo vzťahu k hospodáreniu obcí prijaté v súvislosti s pandemiou platili aj pre časť roka 2022 čo vyvolalo zvýšené náklady na ich zabezpečenie. Celkové ESA výdavky obcí dosiahli

úroveň 6 218 177 tis. eur, z toho bežné výdavky sa pohybovali na hodnote 5 189 904 tis. eur a kapitálové výdavky na hodnote 974 795 tis. eur. Zvyšok tvoria položky časového rozlíšenia a ostatné úpravy.

V porovnaní s rokom 2021 došlo k nárastu bežných výdavkov o 443 956 tis. eur (o 9,4 %). Medziročne narástli bežné výdavky na mzdy, platy a ostatné osobné vyrovnania (o 130 817 tis. eur) a s tým súvisiace daňové odvody a odvody do fondov sociálneho a zdravotného poistenia (o 47 456 tis. eur), narástli výdavky na tovary a služby o 146 114 tis. eur (o 10,1 %), z toho najvyšší nárast výdavkov bol na energiách, výdavkoch na knihy a časopisy, na potravinách, palive a nájme dopravných prostriedkov, na rutínnej a štandardnej údržbe softvéru, nájme za budovy a objekty, na všeobecných službách a vratkách. Vzrástli výdavky na odmeny a príspevky o sumu 6 736 tis. eur (o 38,8 %). Nárast cien energií štát navyše výrazne kompenzoval uvoľnením 77 000 tis. eur pre regionálne školstvo. Z bežných výdavkov sa medziročne ušetrilo najmä na výpočtovej technike, všeobecnom materiáli, rutínnej a štandardnej údržbe budov a objektov, na vyplatených cestovných náhradách a za odmeny mimo pracovného pomeru (o 25 988 tis. eur).

Recipročne k vyšším prijatým bežným grantom a transferom sa čerpali výdavky na bežné transfery sumou 800 818 tis. eur. Na zvýšení o 118 926 tis. eur (o 17,4 %) sa podieľali najmä transfery v rámci verejnej správy, z toho boli vyššie najmä transfery pre príspevkové organizácie o 15 461 tis. eur a obci na úhradu nákladov preneseného výkonu štátnej správy o 8 203 tis. eur, avšak opačný efekt sa prejavil v nižších dotáciách pre dopravné podniky (pokles o 12 932 tis. eur).

Zvýšili sa tiež bežné transfery jednotlivcom a neziskovým právnickým osobám o 98 955 tis. eur (o 46,1 %), z toho najviac súkromným školám (o 17 716 tis. eur), transfery nefinančným subjektom nezarađeným vo verejnej správe a zároveň poklesli náklady na likvidáciu akciových spoločností (o -39,7 %) a bežné transfery do zahraničia (o -8,6 %).

Oproti predchádzajúcemu obdobiu, kedy obce šetrili na investíciách a bolo čiastočne pozastavené čerpanie kapitálových výdavkov, sa v roku 2022 naplno rozbehli investičné akcie a rozvojové projekty čo sa prejavilo v medziročnom náraste výdavkov na obstaranie kapitálových aktív o sumu 246 430 tis. eur (o 35,4 %). Viac sa čerpalo nielen v súvislosti so zmiernením pandémie, ale aj z dôvodu časového posunu realizácie projektov spolufinancovaných z prostriedkov EŠIF a súvisiaceho procesu obstarávania. Z tohto pohľadu mala medziročne najvyšší nárast realizácia nových stavieb spolu s rekonštrukciou, modernizáciou a stavebnými úpravami o 237 873 tis. eur. Z investičných výdavkov boli finančné zdroje alokované do projektov sociálnej inklúzie, na elimináciu súčasných zdrojov znečisťovania v rámci projektov kvalita životného prostredia, na rozšírenie kanalizačných sietí a čističiek odpadových vôd, na zníženie energetickej náročnosti budov, na výstavbu, modernizáciu a rekonštrukciu budov, na nákup pozemkov, nákladných vozidiel a špeciálnych strojov a ďalšie projekty rozvoja občianskej vybavenosti a infraštruktúry. Výdavky boli čerpané v rámci programov financovaných z vlastných a úverových zdrojov, ale i zo zdrojov EÚ a spolufinancovania ŠR.

Ani v poskytovaní kapitálových transferov nedosiahli obce úsporu, poskytnutá suma vo výške 32 624 tis. eur znamená medziročný nárast o 11 329 tis. eur (o 53,2 %). Najvyšší medziročný nárast mali transfery iným obciam, príspevkovým organizáciám a pre dopravné podniky v úhrne o 10 292 tis. eur.

Medzi negatívne faktory ovplyvňujúce saldo hospodárenia patrila zmena stavu položiek časového rozlíšenia vo výške 37 301 tis. eur a ostatných úprav vo výške 1 274 tis. eur. Z nich sa najviac na ESA schodku podieľal nárast záväzkov o 52 044 tis. eur (najmä záväzkov voči dodávateľom a prijatých preddavkov o 48 514 tis. eur a ostatných záväzkov o 44 239 tis. eur). Nárast pohľadávok z nedaňových príjmov o sumu 3 219 tis. eur, ostatných pohľadávok o 4 123 tis. eur a nákladov budúcich období o 2 097 tis. eur čiastočne eliminoval vplyv spôsobený nárastom záväzkov.

Vyššie územné celky zhoršili svoje hospodárenie oproti roku 2021 a dosiahli schodok vo výške 141 839 tis. eur, čo je pokles salda o 115 091 tis. eur. Na negatívny vývoj salda vplýval predovšetkým medziročný nárast výdavkov, ktorý bol vyšší v porovnaní s medziročným rastom príjmov.

Medziročné zvýšenie rozpočtu bežných príjmov ovplyvnili najmä vyšší výnos z podielu dane z príjmu o 98 955 tis. eur (o 10,0 %), nárast príjmov z dividend o 1 800 tis. eur, príjmov z predaja výrobkov, tovarov a služieb o 4 992 tis. eur, príjmov za stravné v školách a školských zariadeniach o 7 106 tis. eur

a príjmov z vratiek o 3 671 tis. eur eliminovaný poklesom príjmov z prenájmu majetku VÚC (budov a priestorov) o 1 775 tis. eur a iných príjmov a refundácií o 2 065 tis. eur. Ide najmä o platby od občanov umiestnených v zariadeniach sociálnych služieb za poskytované služby, platby za stravné, za ubytovacie služby, poplatky a platby za zápisné a školné a z administratívnych poplatkov.

Z prostriedkov štátneho rozpočtu a zo zahraničných grantov a transferov boli VÚC poskytnuté bežné granty a transfery v sume 595 863 tis. eur, z toho tuzemské bežné transfery v sume 591 714 tis. eur a zahraničné bežné granty vo výške 4 148 tis. eur. Ich medziročný nárast o 14 759 tis. eur (o 2,5 %) mal pozitívny vplyv na saldo. Väčšiu časť z prijatých transferov samosprávnych krajov tvoria transfery určené na prenesený výkon štátnej správy v oblasti školstva, ktoré sa upravovali smerom nahor z dôvodu zmien normatívnych a nenormatívnych finančných prostriedkov, financovali sa úlohy spojené s regionálnym rozvojom, ochranou životného prostredia, ako aj realizácia projektov spolufinancovaných z Európskej únie. Účelové dotácie boli použité najmä na financovanie kompetencií preneseného výkonu štátnej správy.

Rastúci trend pozitívne ovplyvnil nárast prijatých tuzemských kapitálových grantov a transferov mierne negovaný poklesom prijatých zahraničných grantov určených na financovanie projektov, ktoré oproti roku 2021 vzrástli v úhrne o 4 010 tis. eur (o 7,5 %). Išlo najmä o refundáciu výdavkov na zazmluvnených projektoch.

Bežné výdavky vzrástli úhrnom medziročne o 133 454 tis. eur. Transfery v rámci verejnej správy vzrástli o 79 761 tis. eur a boli smerované najmä príspevkovým organizáciám (nárast o 36 137 tis. eur), obciam a rozpočtovým organizáciám. Transfery mimo verejnej správy poskytnuté jednotlivcom a neziskovým právnickým osobám, občianskym združeniam a nadáciami, dotácie dopravcom – právnickým osobám nezaraďeným v sektore verejnej správy, ktorí zabezpečujú výkony vo verejnom záujme a na vykrytie strát vo verejnom záujme pri zabezpečovaní prímestskej autobusovej dopravy osôb a iným subjektom sa zvýšili úhrnom o 42 857 tis. eur.

Legislatívne opatrenia ako sú zvýšenie miezd zamestnancov vo verejnej správe úpravou platových taríf zvýšili výdavky na mzdy a odvody o 24 290 tis. eur (o 8,8 %), medziročne o sumu 29 593 tis. eur (o 12,2 %) narástli výdavky na tovary a služby, z toho najviac na energie, všeobecný materiál, potraviny, zahraničné cestovné náhrady, cestovné náhrady, na špeciálne služby a výdavky zdravotníckym zariadeniam.

Negatívny vplyv tohto rastu čiastočne eliminovali úspory v obstaraní interiérového vybavenia, výpočtovej techniky, prevádzkových strojoch, daniach a vo výdavkoch za nezrovnalosti a iné vratky za prostriedky EÚ.

V nadväznosti na uvoľnenie opatrení z predchádzajúcich období a vyššie prijaté kapitálové granty a transfery čerpali samosprávne kraje kapitálové výdavky na úrovni 320 806 tis. eur, čo predstavuje medziročný nárast o 103 460 tis. eur (o 47,6 %). Výdavky na obstarávanie kapitálových aktív sa zvýšili o 69 039 tis. eur a časť z nich bola použitá na dofinancovanie investičných akcií schválených v predchádzajúcich rokoch, ktoré boli ku koncu minulého roka neukončené alebo neuhradené, ďalej na spolufinancovanie projektových dokumentácií v súvislosti s možnosťou uchádzať sa o finančné prostriedky z Plánu obnovy a odolnosti, na výdavky súvisiace s prípravou výstavby cyklotrás (štúdie, projektové dokumentácie). Kapitálové transfery poskytli VÚC najmä príspevkovým organizáciám v objeme 75 582 tis. eur (nárast o 55,8 % oproti roku 2021).

Saldo ESA 2010 bolo ovplyvnené aj nárastom záväzkov o 23 236 tis. eur, z toho najvyšší medziročný nárast mali záväzky voči dodávateľom (o 16 282 tis. eur). V menšej miere k zhoršeniu prebytku prispel aj nárast ostatných záväzkov (o 6 575 tis. eur) oproti predchádzajúcemu obdobiu.

Dopravné podniky samosprávy¹⁰ v roku 2022 hospodárili na porovnateľnej úrovni s predchádzajúcim obdobím a s ESA schodkom vo výške 9 411 tis. eur zlepšili svoje hospodárenie o 230 tis. eur (2021: schodok 9 641 tis. eur).

Postupný návrat na úroveň pred pandemiou COVID-19 a vplyvom uvoľnenia opatrení s tým súvisiacich sa zvýšil počet prepravovaných osôb, zvýšili sa dopravné výkony, narástli tržby za predaj cestovných lístkov,

¹⁰ Dopravný podnik mesta Žiliny s. r. o., Dopravný podnik Bratislava, a. s., Dopravný podnik mesta Košice, akciová spoločnosť, Dopravný podnik mesta Prešov, a. s., Dopravný podnik mesta Považská Bystrica s. r. o., a od roku 2021 pribudol Dopravný podnik mesta Martin, s. r. o.

z výberu pokút a vymožených pohľadávok, z reklamnej činnosti, zvýšil sa dopyt na zájazdovú, zmluvnú a príležitostnú dopravu a zlepšilo sa celkové hospodárenie dopravných podnikov, čo sa prejavilo v medziročnom náraste nedaňových príjmov o 15 078 tis. eur.

Celkový príjem z grantov a transferov bol v roku 2022 vo výške 147 068 tis. eur. Bežné transfery medziročne poklesli o 4 553 tis. eur, z ktorých najvýznamnejšiu časť tvoria bežné transfery z rozpočtu obce na úhradu za služby vo verejnom záujme v zmysle dohodnutých Rámcových zmlúv (pokles o 11 806 tis. eur). Naplnenie výšky príjmov z kapitálových grantov a zálohových platieb z príspevkov z EŠIF a spolufinancovania zo ŠR na zmluvné projekty modernizácie dopravného dispečingu, údržbovej základne a zastávok, nákupu automatov a za účelom obstarania väčšieho množstva dopravných prostriedkov (trolejbusy, autobusy, servisné vozidlá, montážna plošina) na obnovu vozového parku, malo priaznivý vplyv na ESA hospodárenie dopravných podnikov a výsledkom bol nárast o 7 333 tis. eur.

Na strane výdavkov došlo k medziročnému nárastu o 74 106 tis. eur a to vo všetkých položkách. Bežné výdavky sa zvýšili oproti roku 2021 o 21 499 tis. eur a výdavky na obstaranie kapitálových aktív o 52 607 tis. eur.

So zlepšujúcou sa situáciou a zrušením obmedzení spojených s obdobím pandemickej krízy sa zlepšilo aj hospodárenie dopravných podnikov a vrátili sa do normálneho režimu, čo sa prejavilo vo zvýšených nákladoch na prevádzku. V roku 2022 prišlo k nárastu počtu zamestnancov a opätovne sa začali vyplácať bonusy vodičom, kolektívnym vyjednávaním sa dohodli určité mzdové zvýhodnenia a kompenzácie za sťažený výkon práce a zvýšila sa minimálna mzda podľa platnej legislatívy čo sa odzrkadlilo v medziročnom náraste mzdových prostriedkov a k nim prislúchajúcich odvodov o 11 637 tis. eur.

Výdavky na tovary a služby sa čerpali na úrovni 93 313 tis. eur čo predstavuje medziročný nárast o 9 591 tis. eur. Z dôvodu zvýšenia priamych materiálových nákladov sa zvýšili ceny pohonných hmôt, energií a materiálu. O 14 313 tis. eur vzrástli náklady na energie (nárast o 3 370 tis. eur), na naftu (nárast o 8 366 tis. eur), servis, údržbu a opravy súvisiace s dopravou (nárast o 2 210 tis. eur) a pomocný materiál (nárast o 367 tis. eur).

Opačný trend vo forme šetrenia o 5 816 tis. eur mali náklady na opravy a odstraňovanie havarijných stavov a údržbu budov a objektov a softvéru (pokles o 297 tis. eur), na čistenie a dezinfekciu vozidiel a pracovných priestorov, strážna služba a upratovacie služby, ďalej IT služby, právne a poradenské služby na exekučné trovy zastavených starých exekúcií (pokles o 5 519 tis. eur).

V nadväznosti na prehodnotenie priorít v rámci investičných akcií prebiehajúcich alebo plánovaných projektov, ich presun do ďalších rokov (modernizácia údržbovej základne, dopravného dispečingu, nákup vodíkových autobusov, elekrobusev a špeciálnych dopravných prostriedkov, informatizácia MHD) a prebiehajúce verejné obstarávanie, sa zaznamenal medziročný nárast vo výdavkoch na obstaranie kapitálových aktív o 52 607 tis. eur. Kapitálové výdavky v roku 2022 dosiahli hodnotu 61 039 tis. eur, najvyššie investičné výdavky boli vynaložené na modernizáciu a skvalitnenie prevádzky mestskej hromadnej dopravy, do vozového parku a infraštruktúry z vlastných zdrojov, zdrojov EÚ a spolufinancovania zo ŠR. V roku 2022 sa pokračovalo v obstarávaní autobusov, nízkopodlažných energeticky úsporných trolejbusov, zrekonštruovali sa električkové trate, údržbové základne, zastávky a zmodernizovali sa odbavovacie systémy. Celkovo boli investície zamerané najmä na modernizáciu prevádzky mestskej hromadnej dopravy, riešenia energetických úspor a technické vybavenie spoločnosti.

Hospodárenie bolo pozitívne ovplyvnené nárastom pohľadávok o 28 878 tis. eur, poklesom záväzkov o 7 032 tis. eur a doimputovaným výdavkom za obstaranie kapitálových aktív prostredníctvom leasingu (DP Martin a DP Žilina) o 113 tis. eur. Najvyšší nárast na položke ostatných pohľadávok o 15 816 tis. eur bol spôsobený prijatím vyšších preddavkových platieb z obcí za poskytovanie služieb vo verejnom záujme, zo zúčtovania preddavkových platieb cez dopravný softvér a úhrad pohľadávok z ekonomicky oprávnených nákladov za predchádzajúce obdobie. Na strane záväzkov najvyšší medziročný pokles bol na záväzkoch voči dodávateľom a z nevyfakturovaných dodávok o 5 432 tis. eur za obstaranie autobusov, a zo splatenia dlhodobého záväzku z postúpenej pohľadávky.

Fondy sociálneho zabezpečenia

Sociálna poisťovňa dosiahla v roku 2022 prebytok vo výške 87 435 tis. eur a zhoršila si hospodárenie oproti roku 2021 o 241 179 tis. eur. V roku 2022 sa v hotovostnom vyjadrení vybralo na príjmoch na poistnom o 899 482 tis. eur viac ako v predchádzajúcom roku. Išlo predovšetkým o príjem poistného od zamestnávateľov o 500 270 tis. eur a od zamestnancov o 159 361 tis. eur. V roku 2022 mala na príjmy vplyv aj odplata za pohľadávky z poistného voči zdravotníckym zariadeniam postúpené na štátnu spoločnosť Debitum, a. s. v sume 198 636 tis. eur. Išlo o vplyv druhej etapy oddľžovania v súlade s Návrhom finančnej stabilizácie zdravotníckych zariadení schválenej vládou SR v roku 2020¹¹. V roku 2021 sa oddľženie pohľadávok Sociálnej poisťovne nerealizovalo. Výšku hotovostného prebytku ovplyvnil aj transfer, ktorý Sociálna poisťovňa v roku 2022 prijala zo štátneho rozpočtu SR vo výške 103 488 tis. eur na zabezpečenie platobnej schopnosti Sociálnej poisťovne (v porovnaní s rokom 2021 bol transfer nižší o 736 512 tis. eur).

Aj napriek vyšším príjmom na poistnom, zaznamenala Sociálna poisťovňa vyššie čerpanie výdavkov zo sociálneho poistenia, ktoré súviselo predovšetkým s pokračujúcimi zvýšenými výdavkami (pandemické nemocenské dávky, ošetrovné a dávky v nezamestnanosti) a taktiež aj s valorizáciou dôchodkových dávok. Výdavky poistenia teda v roku 2022 predstavovali sumu 9 586 387 tis. eur, čo bolo o 106 668 tis. eur viac ako v predchádzajúcom roku. Toto zvýšenie vyplatených dávok bolo kryté aj z prijatého transferu zo štátneho rozpočtu SR, ktorý bol poskytnutý v súvislosti s pandemickou situáciou a vyplácaním mimoriadnych dávok (napr. pandemické nemocenské, pandemické ošetrovné a pod.). V roku 2022 sa vyplatilo 20 720 tis. eur v súvislosti s poskytovaním podpory a vrátením časti podpory/podpory v čase skrátenej práce (tzv. trvalý kurzarbeit¹²).

Akualizácia hotovostného výdavku z dôchodkových dávok¹³ predstavovala pozitívny vplyv vo výške 4 008 tis. eur, čo v porovnaní s predchádzajúcim rokom znamenal pozitívny vplyv na saldo o 74 162 tis. eur. Najväčší pozitívny vplyv na ESA prebytok mala imputácia pohľadávok na poistnom voči zdravotníckym zariadeniam vo výške 103 854 tis. eur (oproti roku 2021 došlo k poklesu o 9 904 tis. eur). Negatívny vplyv predstavoval pokles pohľadávok na poistnom voči zdravotníckym zariadeniam v súvislosti s oddľžením vo výške 202 119 tis. eur (z toho istina 201 583 tis. eur a penále 536 tis. eur) a taktiež aj akruálne zaznamenanie poistného predstavovalo v roku 2022 negatívny vplyv vo výške 42 530 tis. eur (oproti roku 2021 došlo k poklesu o 128 292 tis. eur).

Verejné zdravotné poistenie¹⁴ dosiahlo prebytok v hodnote 552 tis. eur. V porovnaní s predchádzajúcim rokom došlo k zlepšeniu celkového hospodárenia o 43 063 tis. eur. V roku 2022 sa vybralo na príjmoch z odvodov v hotovostnom vyjadrení o 350 912 tis. eur viac ako v predchádzajúcom roku (z toho Všeobecná zdravotná poisťovňa, a. s. zaznamenala nárast o 234 556 tis. eur, Dôvera, a. s. zaznamenala nárast o 83 033 tis. eur a Union, a. s. zaznamenal nárast o 33 323 tis. eur). Celkové výdavky verejného zdravotného poistenia na zdravotnú starostlivosť boli vo výške 5 930 426 tis. eur, čo predstavovalo v porovnaní s predchádzajúcim rokom nárast o 443 715 tis. eur. Medziročný nárast príjmov z odvodov súvisel s nárastom úspešnosti výberu poistného za ekonomicky aktívne obyvateľstvo a zároveň došlo aj k vyššiemu čerpaniu výdavkov na zdravotnú starostlivosť, ktoré súviselo najmä s vyššou infláciou a rastom cien energií a zároveň aj s oživením poskytovanej zdravotnej starostlivosti (ktorá bola kvôli pandémie COVID-19 v roku 2020 a 2021 pozastavená).

Najväčší pozitívny vplyv predstavoval transfer Všeobecnej zdravotnej poisťovni, a. s. poskytnutý zo štátnych finančných aktív formou vkladu do základného imania vo výške 160 000 tis. eur (v roku 2021

¹¹ Vláda SR schválila „Návrh finančnej stabilizácie zdravotníckych zariadení,“ na svojom rokovaní 2. decembra 2020 uznesením č. 757/2020.

¹² Od 1.1.2022 sa v zmysle zákona č. 215/2021 Z. z. o podpore v čase skrátenej práce a o zmene a doplnení niektorých zákonov začala poskytovať podpora, ktorá zabezpečuje pokrytie čiastočných nákladov zamestnávateľa na náhradu mzdy zamestnanca, ak došlo k obmedzeniu činnosti zamestnávateľa vplyvom vonkajšieho faktora. Vyplácanie tejto podpory sa realizuje prostredníctvom Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR.

¹³ Starobný dôchodok vypláca Sociálna poisťovňa vopred v pravidelných mesačných termínoch v zmysle zákona č. 461/2003 Z. z. o Sociálnom poistení v znení neskorších predpisov. V tomto prípade vplyv časovo posunutého výdavku sa týka dôchodkových dávok, ktoré Sociálna poisťovňa vypláca v decembri bežného roka, na ktoré vznikol nárok v mesiaci január nasledujúceho roka (t. j. výplatný termín pripadá na sviatok resp. víkend). V súlade s metodikou ESA 2010 sa dôchodkové dávky časovo rozlišujú do obdobia, s ktorým vecne súvisia.

¹⁴ Verejné zdravotné poistenie predstavujú prostriedky z vybraného poistného na poskytovanie verejnej zdravotnej starostlivosti Všeobecnou zdravotnou poisťovňou a súkromnými zdravotnými poisťovňami.

nebol poskytnutý transfer vo forme vkladu do základného imania). Na základe vecného účelu použitia týchto prostriedkov bola finančná operácia preklasifikovaná na kapitálový transfer.

Verejné zdravotné poistenie aj napriek hotovostnému schodku zaznamenalo ESA prebytok vo výške 552 tis. eur (oproti roku 2021 došlo k zlepšeniu hospodárenia o 43 063 tis. eur). Na celkové hospodárenie mala vplyv vo významnej miere aj metodická zmena prevodového mostíka na metodiku ESA 2010, kde boli niektoré položky príjmov, výdavkov, pohľadávok a záväzkov prehodnotené a imputované do systému verejného zdravotného poistenia. Na zlepšenie hospodárenia mala pozitívny vplyv aj aktualizácia poistného vo výške 19 260 tis. eur, čo v porovnaní s predchádzajúcim rokom predstavovalo pokles vplyvu aktualizácie o 26 483 tis. eur.

Pozitívny vplyv na celkové hospodárenie mal nárast pohľadávok o 17 478 tis. eur (v roku 2021 došlo k poklesu pohľadávok o 37 883 tis. eur), išlo predovšetkým o nárast pohľadávok voči poskytovateľom zdravotnej starostlivosti o 7 823 tis. eur, voči štátnemu rozpočtu o 6 126 tis. eur a nárast pohľadávok z daní o 2 478 tis. eur.

Medziročný nárast záväzkov zhoršil hospodárenie zdravotných poisťovní o 53 033 tis. eur (v roku 2021 došlo k poklesu záväzkov o 13 718 tis. eur), pričom išlo predovšetkým o nárast záväzkov voči poskytovateľom zdravotnej starostlivosti o 24 861 tis. eur, voči lekárom o 15 376 tis. eur a záväzky voči Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou o 9 700 tis. eur. Súčasne došlo k poklesu záväzkov z daní o 6 016 tis. eur.

Na hospodárenie negatívne vplýval aj výdavkový transfer z verejnej časti zdravotného poistenia do súkromnej časti zdravotných poisťovní spolu vo výške 88 965 tis. eur (išlo najmä o platbu za správu verejného zdravotného poistenia 83 785 tis. eur, výplatu dividend akcionárom Union, a. s. v sume 4 900 tis. eur, a splátku istiny úveru zdravotnej poisťovne Dôvera, a. s. v sume 280 tis. eur). V roku 2021 predstavovala hodnota tohto transferu porovnateľnú úroveň.

1.3. Dlh verejnej správy

Hrubý dlh verejnej správy (maastrichtský dlh) dosiahol k 31.12.2022 výšku 63 377 974 tis. eur (57,8 % HDP) a medziročne sa jeho pomer k HDP znížil o 3,3 p. b.

V nominálnom vyjadrení dlh verejnej správy, očistený o vzájomné výpožičky v rámci verejnej správ, medziročne vzrástol o 2 140 217 tis. eur. Medziročný rast nominálneho HDP, ktorý bol silne ovplyvnený rastom cenovej hladiny, spôsobil zníženiu podielu hodnoty dlhu voči HDP o 5,4 p. b.

Pri porovnaní medziročného vývoja dlhu za jednotlivé zložky, vzrástol tradične hlavne štátny dlh, a to o 1 848 991 tis. eur, emitovaním najmä štátnych dlhopisov na priebežné krytie schodku roku 2022 ako aj na splátky dlhopisov emitované v predchádzajúcich rokoch. Rast štátneho dlhu bol pozitívne ovplyvnený poklesom zadĺženia u niektorých obchodných spoločností ako napríklad Železničná spoločnosť Slovenska, a.s. alebo Národnej diaľničnej spoločnosti, a.s. Výrazne vyššie zadĺženie medzi rokmi 2022 a 2021, v porovnaní s pandemickými rokmi 2020 a 2021, zaznamenali subjekty územnej samosprávy. Obce zvýšili svoje zadĺženie o 106 790 tis. eur (pričom v roku 2021 bol nárast 50 997 tis. eur) a vyššie územné celky aktuálne o 57 582 tis. eur v porovnaní s 8 993 tis. eur v roku 2021. Čerpaním nových úverov zvýšili svoj dlh aj dopravné podniky vo verejnej správe, kedy po poklese v roku 2021 o 5 704 tis. eur akcelerovali rast dlhu v roku 2022 o 41 473 tis. eur.

Tabuľka 6 - Maastrichtský dlh verejnej správy podľa jednotlivých subjektov

v tis. eur

	2020 S	2021 S	2022 S	Medziročný rozdiel
	1	2	3	4=(3-2)
Ústredná správa	54 351 376	60 500 712	62 352 266	1 848 991
z toho:				
Štátny dlh ¹⁾	52 876 796	59 244 402	61 204 864	1 960 462
Príspevkové organizácie ústrednej správy	1 738	4 726	3 687	-1 039
Obchodné spoločnosti štátu	924 755	739 838	669 088	-70 750
z toho:				
Železničná spoločnosť Slovensko, a. s.	506 420	386 704	335 407	-51 297
Exportno-importná banka SR	175 880	174 305	188 740	14 435
Železnice Slovenskej republiky	135 206	114 887	114 322	-565
Národná diaľničná spoločnosť, a. s.	97 602	54 326	24 884	-29 442
JA VYS, a. s.	6 833	6 806	5 048	-1 758
MH Invest II., s. r. o.	2 730	2 730	610	-2 120
MH Manažment, a. s.	84	80	77	-3
MH Invest, s. r. o.	0	0	0	0
Verejné vysoké školy	5 430	7 888	12 060	4 172
Verejné výskumné inštitúcie			2 563	
Zdravotnícke zariadenia ústrednej správy	196 741	212 235	193 477	-18 758
Agentúra pre núdzové zásoby ropy a ropných výrobkov	331 485	281 551	241 357	-40 194
Ostatné subjekty ústrednej správy	14 431	10 072	25 170	15 098
Územná samospráva	2 171 944	2 229 489	2 437 239	207 750
Obce a ich rozpočtové organizácie	1 593 710	1 644 707	1 751 497	106 790
Vyššie územné celky a ich rozpočtové organizácie	498 712	507 705	565 287	57 582
Dopravné podniky	71 031	65 327	106 800	41 473
Príspevkové organizácie obcí	1 943	2 270	1 722	-548
Príspevkové organizácie VÚC	857	1 009	1 246	237
Zdravotnícke zariadenia miestnej samosprávy	2 621	3 321	3 362	41
Ostatné subjekty miestnej samosprávy	3 070	5 150	7 325	2 175
Fondy sociálneho zabezpečenia	1 274	1 012	931	-81
Sociálna poisťovňa	499	790	586	-204
Verejné zdravotné poistenie	775	222	345	123
Verejná správa spolu	56 524 594	62 731 213	64 790 436	2 059 223
Konsolidácia	1 531 715	1 493 456	1 412 462	-80 994
z toho: konsolidácia v skupine miestnej samosprávy	999 327	1 041 193	1 056 567	15 374
Verejná správa spolu konsolidovaná	54 992 879	61 237 757	63 377 974	2 140 217
% z HDP	58,9	61,1	57,8	-3,3

¹⁾ Bez tzv. refinančného systému a záväzkov z vkladov subjektov verejnej správy v Štátnej pokladnici

Zdroj: MF SR

Na zvýšení maastrichtského dlhu v roku 2022 mali vplyv najmä tieto skutočnosti:

- schodok štátneho rozpočtu na hotovostnej báze a ďalšie požiadavky na cudzie zdroje vyplývajúce z riadenia dlhu a likvidity, ktoré vyvolali potrebu emitovať štátne dlhopisy v menovitej hodnote 5 215 000 tis. eur,
- čerpanie štvrtej tranže úverov od Európskej investičnej banky vo výške 100 000 tis. eur v rámci štátneho dlhu,
- nárast konsolidovaného dlhu obcí o 114 621 tis. eur a vyšších územných celkov o 34 354 tis. eur,
- zvýšenie dlhu dopravných podnikov o 41 473 tis. eur,
- zvýšenie dlhu ostatných subjektov ústrednej správy o 15 098 tis. eur spôsobené najmä nárastom zadlženosti novo-zaradeného Slovenského vodohospodárskeho podniku, š. p.,
- zvýšenie dlhu Exportno-importnej banky SR o 14 435 tis. eur,
- nárast konsolidovaného dlhu verejných vysokých škôl o 4 472 tis. eur.

Naopak, **zníženie** maastrichtského dlhu v roku 2022 spôsobili najmä tieto skutočnosti:

- pokles úrovne vkladov dobrovoľných klientov nepatriacich do sektora verejnej správy v Štátnej pokladnici o 1 666 229 tis. eur,
- splátky záväzkov zo štátnych pokladničných poukázok v menovitej hodnote 1 403 771 tis. eur,
- zníženie úrovne zábezpek v štátnom dlhu o 117 665 tis. eur,
- splátky úverov v štátnom dlhu v hodnote 9 870 tis. eur,
- pokles zadlženosti Železničnej spoločnosti Slovensko, a. s. o 51 297 tis. eur,
- zníženie dlhu Národnej diaľničnej spoločnosti, a. s. o 29 442 tis. eur,
- pokles konsolidovaného dlhu zdravotníckych zariadení spadajúcich pod ústrednú správu o 18 149 tis. eur,
- zníženie konsolidovaného dlhu Železníc Slovenskej republiky o 10 988 tis. eur.
- nárast konsolidovaného dlhu verejných vysokých škôl o 4 172 tis. eur.

V roku 2022 najviac prispel k nárastu dlhu hotovostný schodok štátneho rozpočtu vo výške 4 524 852 tis. eur, ktorý medziročne klesol o 2 489 275 tis. eur¹⁵.

Štátny dlh vo výške 61 204 864 tis. eur tvorí 96,6 % konsolidovaného dlhu verejnej správy. Z tejto hodnoty tvoria štátne dlhopisy 54 811 293 tis. eur, zahraničné úvery od finančných inštitúcií, ktorých beneficentom je Ministerstvo financií SR 4 013 241 tis. eur. Podiel Slovenska na pôžičkách Európskeho nástroja finančnej stability (EFSF) zostáva na úrovni 1 859 323 tis. eur ako v predchádzajúcom roku.

Do štátneho dlhu za rok 2022 bol už pri jarnej notifikácii zahrnutý vplyv schémy podpory zelenej energie. Rozdiel medzi vyzbieranými poplatkami od spotrebiteľov elektrickej energie, ktoré sú zakomponované v cene elektriny, a subvenciami platenými výrobcom zelenej elektriny, predstavuje dlhový záväzok vlády. Výška záväzku nebola v porovnaní s jarnou notifikáciou revidovaná, zostáva na úrovni 119 000 tis. eur, čo znamená medziročný pokles o 90 938 tis. eur.

Štruktúra dlhu verejnej správy k 31.12.2022 bola nasledovná:

- Z hľadiska zdrojov financovania bol dlh financovaný predovšetkým cennými papiermi (86,5 %) a bankovými úvermi a inými záväzkami (13,2 %), z ktorých 22,3 % predstavuje záväzok Slovenska z EFSF, 1,4 % tvorí zelená energia a 1,0 % tvoria dlhodobé záväzky z obchodného styku a prijaté preddavky. Zostávajúcich 0,3 % tvorili majoritne záväzky, ktoré vyplývajú z vkladov peňažných prostriedkov v Štátnej pokladnici tých klientov, ktorí nie sú súčasťou verejnej správy.
- Z hľadiska meny bol dlh verejnej správy v roku 2022 tvorený z 99,1 % dlhom v eurách. Len 0,9 % dlhu pripadá na iné meny, najmä v prípade štátnych dlhopisov (americké doláre, nórské koruny, švajčiarske franky a japonské jeny).
- Z hľadiska pôvodnej splatnosti je dlh verejnej správy takmer výlučne dlhodobý. Z celkovej výšky dlhu tvorí dlh so splatnosťou dlhšou ako jeden rok 99,3 %. Z toho 3,7 % dlhu je splatných v rozpätí 1 až 5 rokov, 12,4 % dlhu je splatných od 5 do 10 rokov, 37,0 % dlhu je splatných v intervale od 10 do 15 rokov a splatnosť 46,2 % dlhu je vyššia ako 15 rokov. Do jedného roka je pôvodne splatných 0,7 % dlhu verejnej správy.
- Z hľadiska teritoriálnej štruktúry pripadalo na tuzemských veriteľov 52,0 % a na zahraničných veriteľov 48,0 % z celkového dlhu. Tuzemskými veriteľmi sú predovšetkým finančné korporácie, ktoré majú v držbe 51,0 % dlhu subjektov verejnej správy.

Ďalšie informácie k zahraničným úverom v správe Ministerstva financií SR ako aj k úverom niektorých subjektov verejnej správy sú uvedené v prílohe č. 3 tejto správy, v súhrnnej účtovnej závierke.

¹⁵ Štátny záverečný účet SR za rok 2022, www.finance.gov.sk

1.4. Čistý dlh verejnej správy

Pokým hrubý dlh dosiahol k 31.12.2022 hodnotu 57,8 % HDP a medziročne klesol o 3,3 p. b., **čistý dlh dosiahol k 31.12.2022 výšku 52 242 374 tis. eur (47,6 % HDP) a oproti roku 2021 klesol o 2,0 p. b.** Čistý dlh verejnej správy je analyticky vhodnejší ukazovateľ ako hrubý dlh pri pohľade na medziročnú dynamiku dlhu, pretože na rozdiel od ukazovateľa hrubého dlhu eliminuje rozdiely vzniknuté nárastom alebo poklesom finančných aktív a tým vernejšie zobrazuje skutočný vývoj zadlženosti štátu.

Čistý dlh ukazuje schopnosť štátu splatiť svoj hrubý dlh na základe speňaženia svojich najlikvidnejších finančných aktív. **Pokiaľ hrubý dlh verejnej správy prezentovaný v prvej kapitole je presne vymedzený v metodike ESA 2010, metodiku čistého dlhu zatiaľ upravuje len definícia v usmernení Európskej komisie.** Podľa tejto definície čistý dlh verejnej správy predstavuje rozdiel medzi hrubým maastrichtským dlhom a súčtom menového zlata a špeciálnych práv čerpania (SDR), hotovosti, cenných papierov v trhovej hodnote (okrem akcií) a kótovaných akcií v trhovej hodnote.

Tabuľka 7 - Čistý a hrubý dlh verejnej správy

		v tis. eur			% HDP		
		2020 S	2021 S	2022 S	2020 S	2021 S	2022 S
Hrubý dlh verejnej správy	(1)	54 992 879	61 237 757	63 377 974	58,9	61,1	57,8
Likvidné finančné aktíva:	(2)	9 318 031	11 474 328	11 135 600	10,0	11,4	10,2
- menové zlato a SDR		0	0	0	0,0	0,0	0,0
- hotovosť na účtoch VS		9 312 589	11 469 448	11 130 761	10,0	11,4	10,2
- cenné papiere		5 442	4 880	4 839	0,0	0,0	0,0
- kótované akcie		0	0	0	0,0	0,0	0,0
Čistý dlh verejnej správy	(1-2)	45 674 848	49 763 429	52 242 374	48,9	49,6	47,6

Zdroj: ŠÚ SR

V prípade verejnej správy je súčasťou likvidných aktív najmä hotovosť na účtoch subjektov verejnej správy a v menšej miere cenné papiere. **V roku 2022 oproti roku 2021 úroveň vkladov a obeživa poklesla o vyše 300 000 tis. eur,** najmä u rozpočtových organizácií štátu a obcí. Hotovostná rezerva štátu k 31. 12. 2022 dosiahla 8 556 910 tis. eur a jej úroveň sa oproti predchádzajúcemu roku znížila o 600 990 tis. eur. Najvýraznejšie medziročné nárasty na tejto položke zaznamenali Environmentálny fond, Sociálna poisťovňa a Eximbanka a v rámci ostatných subjektov ústrednej správy Valaliky Industrial Park. Oproti jarnej notifikácii prišlo k aktualizácii údajov, pričom za sledované obdobie 2019 – 2022 mala vplyv štandardná reklasifikácia jednotiek.

Cenné papiere v aktívach predstavujú najmä cenné papiere obcí, kde prišlo k medziročnému poklesu.

1.5. Porovnanie salda a dlhu verejnej správy v rámci Európskej únie

V rámci Európskej únie (27 krajín) v roku 2022 dosiahlo 15 krajín vyšší schodok a 13 krajín dosiahlo vyšší dlh verejnej správy ako Slovenská republika. **Priemerný schodok EÚ27 bol 3,3 % HDP (Slovensko schodok 2,0 % HDP) a priemerný dlh verejnej správy EÚ27 bol 83,5 % HDP (Slovensko 57,8 % HDP) v roku 2022.**

V rámci krajín EÚ27 došlo k nárastu HDP o 1 266 411 mil. eur (o 8,0 %) a nárastu dlhu o 482 028 mil. eur (o 3,6 %). Slovenská republika dosiahla v porovnaní s priemerom krajín EÚ aj Eurozóny lepšie hodnoty deficitu a dlhu. Medziročne v porovnaní s ostatnými EÚ krajinami dosiahla Slovenská republika (spolu s Írskom) tretie najvyššie medziročné zlepšenie deficitu oproti roku 2021.

V porovnaní s predchádzajúcim rokom nastalo takmer u všetkých krajín zlepšenie hospodárenia, t. j. percentuálne poklesol vládny schodok aj vládny dlh. V Eurozóne (19) podiel deficitu k HDP klesol zo 5,2 % v roku 2021 na 3,6 % HDP v roku 2022 (t. j. zlepšenie o 1,6 p. b.) a v rámci EÚ z 4,7 % HDP na 3,3 % HDP (t. j. zlepšenie o 1,4 p. b.). V Eurozóne (19) podiel vládneho dlhu klesol z 94,8 % ku koncu roka 2021 na 91,0 % HDP (t. j. zlepšenie o 3,8 p. b.) ku koncu roka 2022 a v rámci EÚ z 87,4 % na 83,5 % HDP (t. j. zlepšenie o 3,9 p. b.).

Najvyššie schodky verejnej správy v rámci EÚ 27 v roku 2022 vykázali krajiny ako Taliansko 8,0 %, Rumunsko 6,3 %, Maďarsko 6,2 %, Malta 5,7 %, Francúzsko 4,8 %, Španielsko 4,7 % a Lotyšsko 4,6 %. Medziročné zlepšenie dosiahlo Grécko o 4,6 p. b., Cyprus o 4,3 p. b., Slovensko a Írsko o 3,2 p. b., Chorvátsko a Lotyšsko o 2,6 p. b. a Rakúsko o 2,3 p. b. Medziročné zhoršenie dosiahli len tri krajiny, a to Poľsko o 1,9 p. b., Luxembursko o 0,9 p. b. a Dánsko o 0,8 p. b. Ostatné krajiny zaznamenali zlepšenie hospodárenia oproti predchádzajúcemu roku.

Medzi krajinami s najvyšším dlhom sa nachádzajú krajiny s dlhodobou vysokými dlhmi ako Grécko a Taliansko. Šesť krajín dosiahlo úroveň zadlženosti nad 100 % HDP. Najvyšší dlh verejnej správy v roku 2022 opäť vykázalo Grécko 172,6 % HDP, Taliansko 141,7 % HDP, Portugalsko 112,4 % HDP, Francúzsko 111,8 %, Španielsko 111,6 % HDP a Belgicko 104,3 %. Medziročný nárast dlhu dosiahli len štyri krajiny, a to Česká republika o 2,2 p. b., Fínsko o 0,8 p. b., Estónsko o 0,7 p. b. a Luxembursko o 0,2 p. b. K najvýraznejšiemu medziročnému zníženiu zadlženosti došlo v krajinách ako Grécko až o 22,4 p. b., Cyprus o 13,7 p. b., Portugalsko o 12,1 p. b., Írsko o 10,0 p. b. a Chorvátsko o 9,9 p. b. Ostatné krajiny zaznamenali zníženie zadlženosti oproti predchádzajúcemu roku. Najnižší dlh vykázalo opäť Estónsko vo výške 18,5 % HDP, Bulharsko 22,6 % HDP, Luxembursko 24,7 % HDP a Dánsko 29,8 % HDP.

Tabuľka 8 - Saldo a dlh verejnej správy v EÚ27

v % HDP¹⁾

Saldo verejnej správy					Hrubý dlh verejnej správy				
2020	2021	2022	Δ 2022 -2021		2020	2021	2022	Δ 2022 -2021	
EÚ (27 krajín)	-6,7	-4,7	-3,3	1,4	EÚ (27 krajín)	90,0	87,4	83,5	-3,9
Euro zóna (19)	-7,1	-5,2	-3,6	1,6	Euro zóna (19)	97,2	94,8	91,0	-3,8
Euro zóna (20) ²⁾	-7,1	-5,2	-3,6	1,6	Euro zóna (20) ²⁾	97,2	94,7	90,9	-3,8
Taliansko	-9,6	-8,8	-8,0	0,8	Grécko	207,0	195,0	172,6	-22,4
Rumunsko	-9,3	-7,2	-6,3	0,9	Taliansko	154,9	147,1	141,7	-5,4
Maďarsko	-7,6	-7,2	-6,2	1,0	Portugalsko	134,9	124,5	112,4	-12,1
Malta	-9,6	-7,5	-5,7	1,8	Francúzsko	114,6	112,9	111,8	-1,1
Francúzsko	-9,0	-6,5	-4,8	1,7	Španielsko	120,3	116,8	111,6	-5,2
Španielsko	-10,1	-6,7	-4,7	2,0	Belgicko	111,8	108,0	104,3	-3,7
Lotyšsko	-4,5	-7,2	-4,6	2,6	Cyprus	114,9	99,3	85,6	-13,7
Poľsko	-6,9	-1,8	-3,7	-1,9	Rakúsko	83,0	82,5	78,4	-4,1
Belgicko	-8,9	-5,4	-3,5	1,9	Maďarsko	79,3	76,7	73,9	-2,8
Rakúsko	-8,0	-5,8	-3,5	2,3	Fínsko	74,7	72,5	73,3	0,8
Česká republika	-5,8	-5,1	-3,2	1,9	Slovinsko	79,6	74,4	72,3	-2,1
Slovinsko	-7,6	-4,6	-3,0	1,6	Chorvátsko	86,8	78,1	68,2	-9,9
Bulharsko	-3,8	-4,0	-2,9	1,1	Nemecko	68,8	69,0	66,1	-2,9
Nemecko	-4,3	-3,6	-2,5	1,1	Slovensko	58,9	61,1	57,8	-3,3
Grécko	-9,7	-7,0	-2,4	4,6	Malta	52,2	54,0	52,3	-1,7
Slovensko	-5,4	-5,2	-2,0	3,2	Holandsko	54,7	51,7	50,1	-1,6
Estónsko	-5,4	-2,5	-1,0	1,5	Poľsko	57,2	53,6	49,3	-4,3
Fínsko	-5,6	-2,8	-0,8	2,0	Rumunsko	46,8	48,5	47,2	-1,3
Litva	-6,5	-1,1	-0,7	0,4	Írsko	58,1	54,4	44,4	-10,0
Luxembursko	-3,4	0,6	-0,3	-0,9	Česká republika	37,7	42,0	44,2	2,2
Portugalsko	-5,8	-2,9	-0,3	2,6	Lotyšsko	42,2	44,0	41,0	-3,0
Holandsko	-3,7	-2,2	-0,1	2,1	Litva	46,2	43,4	38,1	-5,3
Chorvátsko	-7,3	-2,5	0,1	2,6	Švédsko	39,9	36,5	32,9	-3,6
Švédsko	-2,8	0,0	1,1	1,1	Dánsko	42,3	36,0	29,8	-6,2
Írsko	-5,0	-1,5	1,7	3,2	Luxembursko	24,6	24,5	24,7	0,2
Cyprus	-5,7	-1,9	2,4	4,3	Bulharsko	24,6	23,9	22,6	-1,3
Dánsko	0,4	4,1	3,3	-0,8	Estónsko	18,6	17,8	18,5	0,7

Zdroj: Eurostat

- 1) Predchádzajúce obdobia sú zrevidované podľa aktuálneho press release zo dňa 23.10.2023. Usporiadanie krajín je podľa poradia salda/dlhu v poslednom sledovanom období. Zelenou farbou je označené medzročné zlepšenie, červenou farbou medzročné zhoršenie salda/dlhu.
- 2) Eurozóna (20) zahŕňa aj krajinu Chorvátsko, ktorá je súčasťou Eurozóny od 1.1.2023. V tabuľke sú hodnoty uvedené prvýkrát pre porovnanie.

2. Hospodárenie verejnej správy – požiadavky ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti

Táto kapitola hodnotí vývoj hospodárenia verejnej správy najmä z pohľadu informácií, ktoré má obsahovať súhrnná výročná správa na základe ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti (bilancia rozpočtu verejnej správy, jednorazové vplyvy a vyhodnotenie stratégie riadenia štátneho dlhu). Špecifikom týchto údajov a informácií je fakt, že z väčšej časti nie sú založené na štandardnej metodike ESA 2010 a v niektorých prípadoch sú postavené na odhadoch a metodike Ministerstva financií SR (jednorazové vplyvy, cyklická zložka, štrukturálne saldo), rozširujú však analytický pohľad na hospodárenie verejnej správy nad rámec salda a dlhu podľa maastrichtských kritérií.

2.1. Bilancia rozpočtu verejnej správy

Bilancia rozpočtu verejnej správy poskytuje analytický pohľad na vývoj hlavných príjmových a výdavkových položiek verejnej správy ako celku za daný rok. Bilancia je konsolidovaná, teda sú vylúčené transakcie medzi jednotlivými subjektmi verejnej správy. Štruktúra prezentovanej bilancie pozostáva z kombinácie kódov ESA 2010 a ekonomickej klasifikácie rozpočtovej klasifikácie. Kombinácia metodík má za cieľ umožniť prezentáciu analytických a zároveň medzinárodne porovnateľných údajov. Ekonomická klasifikácia poskytuje vecný pohľad na jednotlivé kategórie príjmov a výdavkov a metodika ESA 2010 umožňuje medzinárodné porovnania a je konzistentná s makroekonomickými kategóriami národných účtov (ako napr. HDP, spotreba verejnej správy).

2.1.1. Príjmy verejnej správy

Celkové príjmy rozpočtu verejnej správy v metodike ESA 2010 dosiahli v roku 2022 výšku 44 119 088 tis. eur (40,2 % HDP) a medziročne vzrástli o menej ako 0,1 p. b. resp. o 3 853 796 tis. eur.

Nárast dosiahli takmer všetky druhy príjmov, najvýraznejší nárast zaznamenali ostatné dane z produkcie a dovozu o 98,9 % (išlo predovšetkým o solidárny príspevok), ostatné bežné transfery o 68,2 %, platby za ostatnú netrhovú produkciu o 35,7 %, úroky o 32,2 %, kapitálové transfery o 24,1 %. Na druhej strane v roku 2022 došlo k poklesu príjmov z dividend o 21,3 %, z osobitného odvodu z podnikania v regulovaných odvetviach o 16,0 % a zo spotrebných daní o 5,4 %.

Tabuľka 9 - Príjmy verejnej správy (ESA 2010)

v tis. eur

	2020 S	2021 S	2022 S	2022 R	2022/2021 v %
Daňové príjmy	17 935 110	19 884 148	21 961 208	21 473 142	10,4
Dane z produkcie a dovozu	11 252 812	12 056 538	13 479 888	13 304 463	11,8
- Daň z pridanej hodnoty	6 820 217	7 494 069	8 440 844	8 796 163	12,6
- Spotrebné dane	2 752 268	2 958 344	2 797 344	2 906 744	-5,4
- Daň z nehnuteľností a iné	402 211	428 351	431 799	429 044	0,8
- Osobitný odvod vybraných fin. inštitúcií	148 950	0	0	0	0,0
- Odvod z hazardných hier	231 196	233 004	263 974	252 690	13,3
- Daň z motorových vozidiel	130 159	129 534	133 684	132 250	3,2
- Emisné kvóty – príjem z predaja	244 184	241 826	275 889	212 253	14,1
- Ostatné	523 627	571 410	1 136 354	575 319	98,9
Bežné dane z dôchodkov, majetku	6 682 298	7 827 610	8 481 320	8 168 679	8,4
- Daň z príjmov fyzických osôb	3 499 962	3 759 707	4 105 563	4 126 284	9,2
- zo závislej činnosti (akruál)	3 400 083	3 630 348	3 967 712	4 017 767	9,3
- z podnikania a inej samostatnej činnosti (akruál)	99 878	129 358	137 853	108 517	6,6
- Daň z príjmov právnických osôb	2 799 748	3 632 636	3 909 222	3 519 211	7,6
z toho: Osobitný odvod z podnikania v regul. odvetviach	126 189	101 683	85 416	96 005	-16,0
- Daň z príjmov vyberaná zrážkou	235 080	289 754	314 764	320 338	8,6
- Dane z majetku a iné	35 596	37 390	36 978	45 465	-1,1
- Ostatné	111 912	108 123	114 793	157 381	6,2

Príspevky na sociálne zabezpečenie	14 499 186	15 635 062	16 338 545	15 845 756	4,5
Skutočné príspevky na sociálne zabezpečenie	14 241 438	15 290 792	15 995 159	15 594 571	4,6
- Príspevky zamestnávateľov	8 649 555	9 142 603	9 464 990	9 044 518	3,5
- Príspevky od domácnosti	5 591 883	6 148 189	6 530 169	6 550 053	6,2
Imputované príspevky na sociálne zabezpečenie	257 748	344 270	343 386	251 185	-0,3
Nedaňové príjmy	2 832 661	3 209 921	3 521 982	5 071 015	9,7
Tržby	2 292 902	2 453 084	2 790 444	4 580 892	13,8
- Produkcia trhová + pre vlastné konečné použitie	2 034 035	2 183 995	2 425 391	4 334 873	11,1
- Platby za ostatnú netrhovú produkciu	258 867	269 089	365 053	246 019	35,7
Dôchodky z majetku, z toho	539 759	756 837	731 538	490 123	-3,3
- Dividendy**	268 855	435 075	342 436	352 123	-21,3
- Úroky	162 536	202 195	267 335	63 104	32,2
Granty a transfery	1 537 703	1 536 161	2 297 353	2 985 886	49,6
z toho: z EÚ*	1 098 120	1 196 147	1 471 380	2 336 770	23,0
Ostatné bežné transfery	929 226	885 909	1 490 232	2 778 264	68,2
Kapitálové transfery	608 477	650 252	807 121	207 622	24,1
Príjmy spolu	36 804 660	40 265 292	44 119 088	45 375 799	9,6
% z HDP	39,4	40,2	40,2	41,8	0,1

* Položky vyznačené kurzívou sú vykázané na hotovostnej báze z analytických dôvodov.

** V metodike ESA sa uvádzajú iba riadne dividendy

Zdroj: ŠÚSR, MF SR

Daňové a odvodové príjmy

Daňové a odvodové príjmy v roku 2022 tvorili 87 % všetkých príjmov verejnej správy a oproti roku 2021 vzrástli o 7,8 %. Väčšina daňových príjmov zaznamenala medziročný nárast. Rast daní je výsledkom vysokých medziročných rastov nominálnych makroekonomických ukazovateľov. V roku 2022 narástol nominálny hrubý domáci produkt o 9,3 %, reálny o 1,7 %. Rast miezd na úrovni takmer 8 % zvýšil príjmy DPFO zo závislej činnosti, sociálnych a zdravotných odvodov. Nárast spotreby domácností o 18,6 % sa pretavil do výrazne vyššieho výberu daní z pridanej hodnoty. Silný rast ekonomiky sa neprejavil v plnej miere do rastu daňových príjmov, čo spôsobilo pokles efektívnych sadzieb. Najvýraznejšie sa to prejavilo u firemnej dane, DPH, ale aj pri nižšom výnose sociálnych a zdravotných odvodov.

Tabuľka 10 - Daňové a odvodové príjmy (ESA 2010)

v tis. eur

	2020 S	2021 S	2022 S	2022/2021 (v %)
Daňové a odvodové príjmy VS	32 434 296	35 519 210	38 299 753	7,8
v % HDP (daňová kvóta 2)	34,71	35,40	34,93	
Dane z produkcie a dovozu	11 252 812	12 056 538	13 479 888	11,8
- Daň z pridanej hodnoty	6 820 217	7 494 069	8 440 844	12,6
- Spotrebné dane	2 752 268	2 958 344	2 797 344	-5,4
- Daň z nehnuteľností a iné	402 211	428 351	431 799	0,8
Bežné dane z dôchodkov, majetku	6 682 298	7 827 610	8 481 320	8,4
- Daň z príjmov fyzických osôb	3 499 962	3 759 707	4 105 563	9,2
- zo závislej činnosti	3 400 083	3 630 348	3 967 712	9,3
- z podnikania a inej samostatnej zárobkovej činnosti	99 878	129 358	137 853	6,6
- Daň z príjmov právnických osôb (vrátane odvodu z regulovaných odvetví	2 799 748	3 632 636	3 909 222	7,6
- Daň z príjmov vyberaná zrážkou	235 080	289 754	314 764	8,6
- Dane z majetku a iné	35 596	37 390	36 978	-1,1
Dane z kapitálu	0	0	0	
Príspevky na sociálne zabezpečenie	14 499 186	15 635 062	16 338 545	4,5
- Skutočné príspevky na sociálne zabezpečenie	14 241 438	15 290 792	15 995 159	4,6
- z toho EAO + dlžné	12 351 654	13 079 645	14 174 040	8,4

Tabuľka 10 - Daňové a odvodové príjmy (ESA 2010)

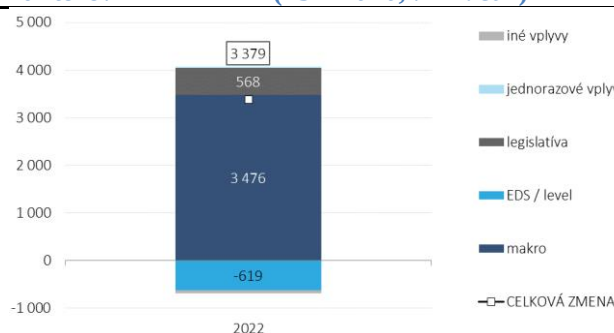
	v tis. eur			
	2020 S	2021 S	2022 S	2022/2021 (v %)
- z toho ostatné*	1 889 784	2 211 147	1 821 119	-17,6
- Imputované príspevky na sociálne zabezpečenie	257 748	344 270	343 386	-0,3
Daňové a odvodové príjmy VS prognózované IFP podľa EKRK	29 102 333	31 736 509	35 115 719	10,6

*ostatné obsahuje štátom platené poistné a poistné za ozbrojené zločiny

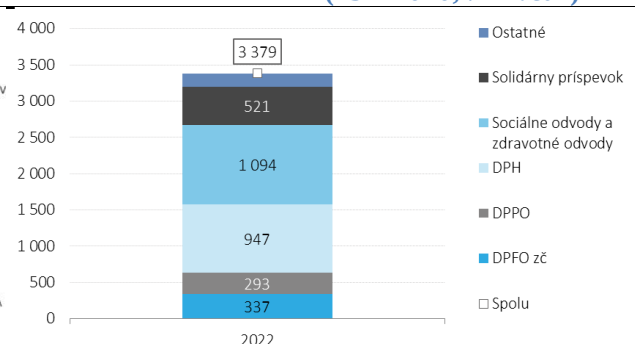
Zdroj: ŠÚSR, IFP

Pozn.: Daňové a odvodové príjmy VS prognózované IFP podľa EKRK tvoria cca. 90 % celkových vykazovaných daňovo-odvodových príjmov (posledný riadok v tabuľke). Neprognozujú sa

Graf 4 - Medziročný vývoj daňových a odvodových príjmov VS podľa jednotlivých faktorov (ESA 2010, v mil. eur)

Graf 5 - Medziročný vývoj daňových a odvodových príjmov VS podľa daní a odvodov (ESA 2010, v mil. eur)

Daň z pridanej hodnoty medziročne stúpila o 946 775 tis. eur (12,6 %). Za relatívne vysokým výnosom dane možno hľadať zlepšený vývoj makrozákadní, menovite medzis potreby vlády a investícií. Pod výrazné navýšenie výnosu DPH sa v roku 2022 výrazne podpísala aj nominálna spotreba domácností (najmä rast cien potravín, energií, či pohonných látok), ale aj stabilne vysoká efektívna daňová sadzba (EDS). Dodatočne prispela k vysokému rastu aj vlastná daňová povinnosť za elektronické služby. Patrí sem DPH od zahraničných predajcov na diaľku a taktiež online obchod.

Spotrebné dane (SD) poklesli v roku 2022 o 5,4 % (-161 000 tis. eur) (bez vplyvu SD za zelenú energiu medziročne vzrástli o 5,5 %). Výnos spotrebných daní je tvorený najmä SD z minerálneho oleja a SD z tabakových výrobkov. Výnos spotrebnej dane z minerálneho oleja medziročne vzrástol o 4,6 % (+57 099 tis. eur), čo bolo spôsobené najmä vyššou efektívnosťou výberu dane a sčastiaj vyššou výkonnosťou ekonomiky. Medziročný nárast výnosu spotrebnej dane z tabakových výrobkov o 5,8 % (+49 643 tis. eur) tvorí predovšetkým vplyv zvýšenia sadzieb spotrebnej dane z jednotlivých tabakových výrobkov od 1.2.2022 (+63 mil. eur). Priemerná cena krabičky cigariet vzrástla v roku 2022 o 30 centov, pričom legislatívne zvýšenie predstavovalo 20 centov.

Výnos **dane z príjmu právnických osôb** medziročne vzrástla o 7,6 % (276 586 tis. eur). V tomto výnose podľa metodiky ESA 2010 je okrem dane z príjmu právnických osôb (DPPO) zahrnutý aj osobitný odvod z podnikania v regulovaných odvetviach. Výnos DPPO vzrástol oproti roku 2021 o 292 852 tis. eur, čo predstavuje medziročný rast 8,3 %. Napriek tomu, že výnos dane bol silný, spomalil za vývojom makrobázy, ktorá v roku 2022 rástla 12,4 %, čo sa prejavilo na poklese efektívnej daňovej sadzby. Vývoj firemnej dane v roku 2022 ovplyvnila aj prijatá legislatíva. Výnos DPPO ponížilo hlavne prijatie solidárneho príspevku, ktorý zdaňoval nadzisky v rafinérskom priemysle v súvislosti s vojnou na Ukrajine.

Solidárny príspevok z činností v odvetviach ropy, zemného plynu, uhlia a rafinérií¹⁶ je nová položka v rámci daňovo odvodových príjmov VS. Solidárny príspevok vznikol implementáciou nariadenia Rady (EÚ) 2022/1854 zo 6. októbra 2022. Účinnosť je nastavená na rok 2023, ale ekonomicky sa príspevok týka obdobia za rok 2022. Výnos solidárneho príspevku tvorí nadzisk firiem z predaja vymedzených produktov.

¹⁶ Solidárny príspevok z činností v odvetviach ropy, zemného plynu, uhlia a rafinérií za rok 2022 je odhad, pretože daňové priznania za rok 2022 sa podávajú v roku 2023 a skutočný výnos dane bude známy v priebehu roka 2023, prípadne až na začiatku roka 2024.

Na Slovensku pod solidárny príspevok spadá 13 subjektov, pričom aktuálny odhad zohľadňuje len najvýznamnejší subjekt.

Daň z príjmov fyzických osôb zo závislej činnosti zaznamenala medziročné tempo rastu 9,3 % (337 364 tis. eur). Hlavným faktorom rastu výnosu bol trh práce zotavujúci sa po pandemickej kríze napriek pomalšej dynamike oproti rastu mzdovej bázy. Zdanenie jednorazovej odmeny zdravotníkov vo forme stabilizačného príspevku v odhadovanej sume približne 32 700 tis. eur sa do aktuálneho výnosu dane na základe metodiky ŠUSR za rok 2022 nezapočítava. Namiesto toho bude v rokoch 2023 až 2025 pripočítaný k výnosu dane (nakoľko príspevok pre zdravotníkov bol podmienený zotrvaním v zamestnanosti najbližšie tri roky). Medziročný rast DPFO z podnikania o 6,6 % je spôsobený najmä vyššou infláciou, pri ktorej aj živnostníci reagujú vyššími výnosmi, ale rástli aj príjmy z predaja a prenájmu nehnuteľností.

Príspevky na sociálne zabezpečenie (sociálne aj zdravotné odvody platené ekonomicky aktívnym obyvateľstvom (vrátane dlžného poistného)) medziročne vzrástli o 8,4 %. K nárastu prispel najmä zotavujúci sa trh práce po pandemickej kríze. Dlžné na sociálnych odvodoch bolo do veľkej miery ovplyvnené jednorazovým príjmom v podobe oddĺženia nemocníc na úrovni 199 mil. eur. Výber odvodov však zaostával za dynamikou mzdovej bázy, čo sa prejavilo na nižšej efektívnej odvodovej sadzba. V prípade zdravotných odvodov dopomohlo k mierne lepšiemu výberu ročné zúčtovanie, ktorého hodnota bola o 15 mil. eur lepšia oproti prvým prognózam.

Daň vyberaná zrážkou vzrástla medziročne o 25 010 tis. eur (8,6 %). Za nárastom je najmä rast príjmov z dividend, licenčných poplatkov a zo zdanenia cenných papierov podliehajúcich zdaneniu. Napriek rastu úrokových mier a objemu vkladov výnos zo zdanenia úrokov stagnoval.

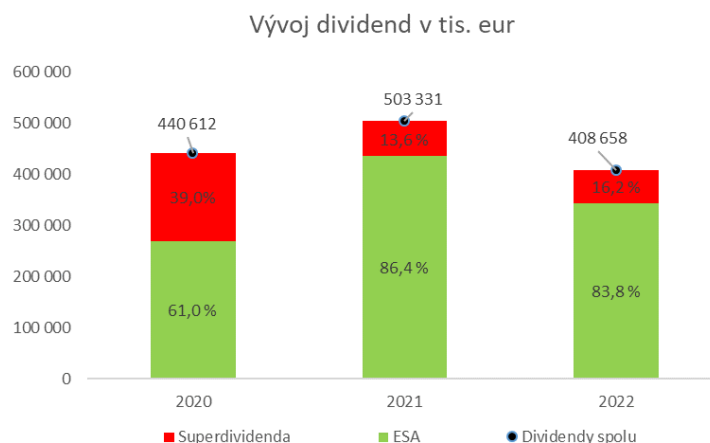
Nedaňové príjmy

V rámci nedaňových príjmov v roku 2022 vzrástli **výnosy z tržieb** za produkciu verejnej správy o 13,8 % (nárast o 337 360 tis. eur). Najvýraznejšie vzrástli platby za ostatnú netrhovú produkciu o 35,7 % (nárast o 95 964 tis. eur). Išlo najmä o nárast príjmov z tržieb z prepravy cestujúcich o 34 593 tis. eur v Železničnej spoločnosti Slovensko, a. s.) z dôvodu zrušenia obmedzení pre pandémiu. Nárast príjmov z poplatkov o 10 766 tis. eur za školy, školské zariadenia a materské školy z dôvodu postupného uvoľňovania protipandemických opatrení (začala sa postupne obnovovať prezenčná forma štúdia).

Platby za trhovú produkciu zaznamenali len mierny nárast oproti roku 2021 o 11,1 % (nárast o 241 396 tis. eur), išlo najmä o zvýšené príjmy obcí za stravné v dôsledku postupného obnovenia prezenčnej formy výučby v školských zariadeniach (v roku 2020 a v čiastočne aj v roku 2021 bola z pandemických dôvodov prerušená prevádzka a teda boli znížené príjmy za stravovacie služby a taktiež došlo k zmene financovania stravovania, keď štát v roku 2022 (až na výnimky) už neposkytoval dotáciu na stravu predškolačom a žiakom základných škôl, ale stravné platili v plnej výške rodičia. Medziročne vzrástli aj príjmy za vstupné z kultúrnych podujatí a športovísk. Rovnako vzrástli príjmy dopravným podnikom, čo súviselo so zvýšenými dopravnými výkonmi, t. j. zvýšil počet prepravovaných osôb a narástli tržby za predaj cestovných lístkov. Nárast príjmov zaznamenala aj Národná diaľničná spoločnosť, a. s., čo súviselo s pokračujúcim rastúcim trendom tržieb z predaja elektronických diaľničných známok a mýta v súvislosti s nárastom mobility občanov a medzinárodného tranzitu tovaru cez naše územie. Tržby z predaja elektronických diaľničných známok vzrástli najmä na konci roka 2022, ako reakcia na zvyšovanie cien diaľničných známok od januára 2023.

Príjem verejnej správy z dividend a odvodov zo zisku ako hlavný zdroj nedaňových príjmov štátneho rozpočtu nezaznamenali za sledované obdobie stabilný vývoj (graf). Dôvodom tejto nestability bol hlavne vývojový trend v energetickom odvetví národného hospodárstva, v ktorom sa generuje majoritný podiel dividend (viac ako 90,0 %). Za nezanedbateľné pozitívum, ktoré možno sledovať na vývoji príjmov z dividend je rast podielu ESA dividend vo vzťahu k celkovým príjmom z dividend (zo 61,0 % v roku 2020 po 83,8 % v roku 2022), ktoré sú tiež výsledkom štruktúry vyplatených dividend energetickými podnikmi.

Graf 6 – Vývoj dividend v metodike ESA 2010

Medziročná zmena objemu prijatých dividend štátom a MH Manažmentom, a.s. (pokles o 94 673 tis. eur) pozostávala predovšetkým z poklesu ESA dividend o 21,3 % (92 639 tis. eur) a zároveň z poklesu hodnoty superdividend o 3,0 % (2 034 tis. eur). Negatívna medziročná zmena v objeme ESA dividend v roku 2022 bola výsledkom spoločnosti Slovenský plynárenský priemysel, a.s., ktorá v roku 2022 priznala nielen celkové dividendy nižšie o 34 400 tis. eur, ale súčasne sa zmenil aj podiel časti dividendy generovanej z prevádzkovej činnosti skupiny SPP (znížil sa o 25,0 %). Nižší objem ESA dividend (o 29 335 tis. eur) bol prijatý aj od spoločnosti Slovenská elektrizačná prenosová sústava, a.s. (z dôvodu ponechania zisku za rok 2021 v spoločnosti na základe rozhodnutia valného zhromaždenia).

Medziročný pokles zaznamenaný na položke superdividend bol vo výške 2 034 tis. eur, pričom podiel superdividend na celkovom objeme prijatých dividend sa zvýšil (z 13,6 % na 16,2 %). Medziročne nižší objem prijatých superdividend bol zaznamenaný pri SSEH (v roku 2022 SSEH superdividendu nevyplatila). Pokles superdividend bol zaznamenaný aj pri spoločnosti VSEH, ktorá znížila celkový objem dividend o 13,7 %, ktorého 56,8 % tvoril pokles superdividendy (vyplatenú dividendu viac kryli zdroje z bežnej činnosti). Celkový pokles superdividend čiastočne zmiernil rast superdividend priznaných SPP (rast z úrovne 4 890 tis. eur v roku 2021 na úroveň 59 183 tis. eur v roku 2022). Podiel superdividendy na priznanej dividende sa tak zvýšil z 1,9 % (2021) na 26,9 % (2022) z dôvodu priznanej dividendy aj z nerozdeleného zisku minulých období SPP Infrastructure, a.s. Špecifikom zaznamenaným pri SPP v roku 2022 bola skutočnosť, že na základe rozhodnutia jediného akcionára sa stanovila splatnosť dividend priznaných v roku 2022 až v priebehu roka 2023.

Tabuľka 11 - Prehľad významných príjmov z dividend

v tis. eur

Kapitola štátneho rozpočtu / spoločnosť	Typ	2020 S	2021 S	2022 S	Δ(2022-2021)
Ministerstvo hospodárstva SR					
Slovenský plynárenský priemysel, a.s.	Spolu	250 000	254 400	220 000	-34 400
	ESA	167 850	249 510	160 817	-88 693
	Super	82 150	4 890	59 183	54 293
Západoslovenská energetika, a.s.	Spolu	37 809	45 697	44 839	-858
	ESA	37 483	45 697	44 839	-858
	Super	326	0	0	0
Stredoslovenská energetika Holding, a.s.	Spolu	96 204	113 071	74 777	-38 294
	ESA	21 098	62 037	74 777	12 740
	Super	75 106	51 034	0	-51 034
Východoslovenská energetika Holding, a.s.	Spolu	34 022	33 677	29 070	-4 607
	ESA	20 325	25 220	23 231	-1 989
	Super	13 697	8 457	5 839	-2 618

	Spolu	0	2 000	1 500	-500
Transpetrol, a.s.	ESA	0	2 000	1 500	-500
	Super	0	0	0	0
	Spolu	2 173	3 000	3 000	0
Jadrová a vyrábacia spoločnosť, a. s.	ESA	0	0	0	0
	Super	2 173	3 000	3 000	0
Ministerstvo financií SR					
	Spolu	3 144	575	2 000	1 425
Slovenská konsolidačná, a.s.	ESA	0	575	0	-575
	Super	3 144	0	2 000	2 000
	Spolu	3 300	2 500	5 000	2 500
Tipos, národná lotériová spoločnosť, a.s.	ESA	3 300	2 500	5 000	2 500
	Super	0	0	0	0
	Spolu	0	29 335	0	-29 335
Slovenská elektrizačná prenosová sústava, a.s.	ESA	0	29 335	0	-29 335
	Super	0	0	0	0
Ministerstvo dopravy SR					
	Spolu	779	0	0	0
	ESA	742	0	0	0
Letisko Košice - Airport Košice, a.s.	Super	37	0	0	0
Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR					
	Spolu	698	250	240	-10
Správa služieb diplomatického zboru, a.s.	ESA	490	250	240	-10
	Super	208	0	0	0

Úroky

K výraznejšiemu zvýšeniu príjmov z **úrokov** o 32,2 % (nárast o 65 140 tis. eur) oproti predchádzajúcemu roku v podstatnej miere prispel nárast jednodňovej sterilizačnej sadzby NBS z 0 % na 0,75 %. v septembri 2022, čo zapríčinilo aj nárast krátkodobých úrokových sadzieb. Pričom sadzby v roku 2021 boli záporné.

Granty a transfery

Nárast o 49,6 % zaznamenali **granty a transfery** (nárast o 761 192 tis. eur). Najvýznamnejší nárast predstavovali bežné transfery o 68,2 % (nárast o 604 323 tis. eur) a kapitálové transfery zaznamenali nárast o 24,1 % (nárast o 156 869 tis. eur). Nárast zaznamenalo aj čerpania eurofondov o 23,0 % (nárast o 275 233 tis. eur).

2.1.2. Výdavky verejnej správy

Celkové výdavky verejnej správy v roku 2022 v metodike ESA 2010 dosiahli 46 334 651 tis. eur (42,3 % HDP). Medziročne sa celkové výdavky zvýšili o 1,9 %, resp. o 874 680 tis. eur.

Tabuľka 11 - Výdavky verejnej správy (ESA 2010)

v tis. eur

	2020 S	2021 S	2022 S	2022 R	2022/2021 v %
Bežné výdavky	37 758 460	41 852 659	42 283 458	45 871 335	1,0
Kompenzácie zamestnancov	10 569 589	11 354 374	11 663 593	10 597 133	2,7
- Mzdy a platy	7 740 448	8 147 199	8 529 242	7 740 590	4,7
- Sociálne príspevky zamestnávateľov	2 829 141	3 207 175	3 134 351	2 856 543	-2,3
Medzisľobná potreba	5 161 038	5 726 255	6 533 963	9 118 893	14,1
Dane	157 777	173 693	115 980	112 850	-33,2
- Iné dane z produkcie	134 425	151 527	126 420	112 850	-16,6
- Bežné dane z majetku, atď.	23 352	22 166	-10 440	0	-147,1
Subvencie	1 240 353	1 369 152	1 196 408	1 118 093	-12,6
- Dotácie do poľnohospodárstva	121 456	108 738	169 264	245 802	55,7
- Dotácie do dopravy	266 122	287 528	322 759	261 374	12,3
- železničná doprava	11 408	0	0	374	0,0
- cestná doprava	246 372	270 548	31 076	255 000	-88,5
- Ostatné	852 775	972 886	704 385	610 917	-27,6
Dôchodky z majetku (Úrokové náklady)	1 104 611	1 099 038	1 133 811	918 256	3,2
Celkové sociálne transfery	16 739 489	18 376 468	19 611 579	20 663 215	6,7
- Sociálne dávky okrem naturálnych soc. transf.	13 694 215	14 971 645	15 883 851	15 241 053	6,1
- Aktívne opatrenia trhu práce	47 042	40 367	60 981	53 875	51,1
- Nemocenské dávky	1 052 199	1 131 284	1 034 378	1 069 908	-8,6
- Dôchodkové dávky zo starob. a inv. poistenia	8 162 258	8 465 028	8 750 582	8 727 727	3,4
- Dávky v nezamestnanosti	329 212	289 840	239 211	287 665	-17,5
- Štátne sociálne dávky a podpora	2 571 672	3 350 586	2 751 097	2 414 641	-17,9
- na prídavok na dieťa	332 116	343 222	372 588	349 139	8,6
- pri narodení dieťaťa a prisp. rodičom	42 916	42 548	44 053	43 955	3,5
- na rodičovský príspevok	581 639	649 854	605 724	617 885	-6,8
- na dávku v hmotnej núdzi	112 911	104 554	106 746	114 487	2,1
- na peňažné príspevky na kompenzáciu	981 529	1 696 183	811 002	529 595	-52,2
- ostatné	520 561	514 225	810 984	759 580	57,7
- Platené poistné za skupiny osôb ust. zákonom	1 537 681	1 764 601	1 785 149	1 545 416	1,2
- sociálne poistenie	370 652	472 477	496 180	381 348	5,0
- zdravotné poistenie	1 167 029	1 292 124	1 288 969	1 102 969	-0,2
- Naturálne sociálne transfery (zdr. zariadenia)	3 045 274	3 404 823	3 727 728	5 422 162	9,5
Ostatné bežné transfery, z toho:	2 785 603	3 753 679	2 028 124	3 342 895	-46,0
- Odvody do rozpočtu EÚ	877 392	964 922	916 494	1 026 568	-5,0
- Transfery NO, cirkvi, súkr. školám a pod.	574 477	601 556	637 789	577 220	6,0
- 2% z daní na verejnoprospěšný účel	53 392	87 190	87 993	86 132	0,9
Kapitálové výdavky	4 045 622	3 607 312	4 051 193	5 171 147	12,3
Kapitálové investície	3 347 113	3 151 450	3 368 531	4 825 169	6,9
- Tvorba hrubého fixného kapitálu	3 209 080	3 065 852	3 304 906	4 784 926	7,8
- Zmena st. zásob+Nadobudnutie - Úbytok cenností	136 970	99 466	36 581	64 590	-63,2

Tabuľka 11 - Výdavky verejnej správy (ESA 2010)

v tis. eur

	2020 S	2021 S	2022 S	2022 R	2022/2021 v %
- Nadobud. mínus úbytok nef. neproduk. aktív	1 063	-13 868	27 044	-24 347	-295,0
Kapitálové transfery	698 509	455 862	682 662	345 978	49,8
Výdavky spolu	41 804 082	45 459 971	46 334 651	51 042 482	1,9
% z HDP	44,7	45,3	42,3	47,0	-3,1

*Položky vyznačené kurzívou sú vykázané na hotovostnej báze z analytických dôvodov.

Zdroj: ŠÚSR, MF SR

Kompenzácie zamestnancov

Celkovo mzdy a platy zamestnancov vo verejnej správe vzrástli oproti predchádzajúcemu roku o 382 043 tis. eur a sociálne príspevky zamestnávateľov poklesli o 72 824 tis. eur.

V roku 2022 vzrástli kompenzácie zamestnancov o 2,7 % (nárast o 309 219 tis. eur). Medziročný nárast výdavkov na mzdy, platy, služobné príjmy a ostatné osobné vyrovnania ovplyvnilo predovšetkým zvýšenie platov štátnych zamestnancov (v štátnozamestnaneckom aj služobnom pomere) a zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme o 3 % s účinnosťou od 1. júla 2022. Toto zvýšenie sa týkalo aj platových taríf pedagogických a odborných zamestnancov a v zmysle Dodatku č.1 ku Kolektívnej zmluve vyššieho stupňa pre zamestnávateľov, ktorí pri odmeňovaní postupujú podľa zákona č. 553/2003 Z. z. o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme na rok 2022, sa dohodlo vyplatenie jednorazovej odmeny na úrovni 500 eur pre zamestnanca.

Zároveň boli vyplatené tzv. stabilizačné príspevky¹⁷ z kapitoly Ministerstva zdravotníctva SR vo výške 169 269 tis. eur zamestnancom zdravotníckych zariadení (z toho vo verejnej správe 118 254 tis. eur). Stabilizačný príspevok bol stanovený vo výške 5 000 eur (resp. v jeho pomernej časti podľa podmienok stanových usmernení Ministerstva zdravotníctva SR). Zdravotnícke zariadenia následne vyplatili do konca roka 2022 preddavok zdravotníckym pracovníkom vo výške 2 500 eur (resp. v jeho pomernej časti) a druhá časť stabilizačného príspevku bola vyplatená v decembrových mzdách s výplatným termínom v mesiaci január 2023. V zmysle dohody o poskytnutí stabilizačného príspevku sa zamestnanec zaviazal, že zotrvá v pracovnom pomere nepretržite počas troch rokov, preto výdavok zdravotníckych zariadení v sektore verejnej správy bude rozložený na obdobie rokov 2023, 2024 a 2025 v pomernej časti.

Medzispotreba

Spotreba tovarov a služieb v rámci verejnej správy sa zvýšila o 14,1 % (nárast o 807 708 tis. eur), čo bolo spôsobené najmä nárastom čerpania výdavkov na energie o 192 062 tis. eur (najvýraznejšie zvýšenie výdavkov na energie zaznamenali obce, zdravotnícke zariadenia ústrednej správy a kapitoly náročné na energie z pohľadu počtu organizácií a počtu budov, napríklad Ministerstvo vnútra SR, Ministerstvo spravodlivosti SR a Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR).

Nárast opäť zaznamenali aj výdavky na všeobecný materiál (o 112 007 tis. eur). Išlo predovšetkým o nárast výdavkov v kapitole Ministerstva zdravotníctva SR (navýšenie sa týkalo hlavne obstarania vakcín, testov a liekov v súvislosti s ochorením COVID-19), v zdravotníckych zariadeniach (na zdravotnícky materiál) a zároveň zvýšené výdavky na všeobecný materiál zaznamenali aj príspevkové organizácie zriadené VÚC.

Zvýšili sa aj výdavky na palivá ako zdroj energie (o 73 969 tis. eur) predovšetkým v Železničnej spoločnosti Slovensko, a.s. z dôvodu zvýšenia cien energií.

Subvencie

Celkové subvencie¹⁸ poklesli o 12,6 %, čo predstavovalo pokles o 172 744 tis. eur. Najvýznamnejší nárast v roku 2022 zaznamenali subvencie do poľnohospodárstva o 55,7 % (o 60 526 tis. eur), išlo predovšetkým o platby z Pôdohospodárskej platobnej agentúry vynaložené na eliminovanie dôsledkov sucha na živočíšnu

¹⁷ Vláda SR schválila „Návrh na schválenie finančných prostriedkov určených na stabilizáciu zdravotníckych pracovníkov v rámci ústavnej zdravotnej starostlivosti a ambulancií záchranné zdravotnej služby prostredníctvom stabilizačného príspevku,“ na svojom rokovaní 5. decembra 2022 uznesením č. 762/2022

¹⁸ Subvencia predstavuje finančný príspevok vlády alebo verejno-právnej inštitúcie. Ide o platby vykonané na podporu obchodných aktivít príjemcov, ktorí nie sú zaradení v sektore verejnej správy.

výrobu a objemové krmoviny, na stabilizáciu poľnohospodárstva a trhov s poľnohospodárskymi komoditami a na výplatu štátnej pomoci v súlade so Schémou štátnej pomoci na podporu poľnohospodárskej prvovýroby v dôsledku agresie Ruska voči Ukrajine.

Mierny nárast zaznamenali subvencie do dopravy t. j. o 12,3 % (nárast o 35 231 tis. eur), z čoho najväčšiu položku tvorila cestná doprava o 14,6 % (o 39 528 tis. eur). Nárast subvencií zaznamenali najmä VÚC o 30 312 tis. eur, išlo najmä o transfery verejným dopravcom na vykrytie strát výkonov vo verejnom záujme pri zabezpečovaní prímestskej autobusovej dopravy. Najvyšší nárast zaznamenali prešovský, banskobystrický a trnavský kraj. V roku 2022 (tak ako aj v roku 2021) nebola poskytnuté žiadne bežné transfery do železničnej dopravy.

Úrokové náklady

Úrokové náklady verejného dlhu vzrástli o 3,2 %, čo predstavovalo nárast o 34 773 tis. eur. V roku 2022 bol rozdiel medzi novo vyemitovanými a splatnými dlhopismi zhruba 3,6 mld. eur v nominálnej hodnote, ktoré vygenerovali zvýšené akruálne úrokové náklady oproti roku 2021.

Sociálne transfery

Vzrástli o 6,7 %, čo predstavovalo nárast o 1 235 111 tis. eur. Nárast bežných transferov v Sociálnej poisťovni bol v hotovostných platbách z poistenia o 107 308 tis. eur (na nemocenské dávky, na dôchodkové dávky zo starobného poistenia, na úrazové dávky, na dôchodkové dávky z invalidného poistenia, na platené poistné za skupiny osôb ustanovené zákonom a dávky v nezamestnanosti) a zo samostatných účtov silových zložiek o 30 981 tis. eur (na dôchodkové dávky zo starobného a invalidného poistenia a na nemocenské dávky).

Celkovo nemocenské dávky v roku 2022 poklesli o 8,6 % (pokles o 96 906 tis. eur), dôchodkové dávky zo starobného a invalidného poistenia sa zvýšili o 3,4 % (nárast o 285 554 tis. eur) a dávky v nezamestnanosti poklesli o 17,5 % (pokles o 50 629 tis. eur).

Vyplácané štátne sociálne dávky medziročne poklesli o 17,9 % (pokles o 599 489 tis. eur), z toho najvýraznejší vplyv malo zníženie výdavkov na peňažné príspevky na kompenzáciu o 52,2 % (pokles o 885 181 tis. eur). Prostriedky sa realizovali najmä v kapitole Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR na podporu aktívnej politiky na trhu práce a podporu udržania zamestnanosti. Oproti roku 2021 došlo k poklesu vynaložených výdavkov v súvislosti s pandémiou koronavírusu. Suma vyplatených rodičovských príspevkov sa medziročne znížila o 6,8 % (pokles o 44 130 tis. eur), išlo predovšetkým o zastavenie vyplácania tzv. pandemického rodičovského príspevku od 1.1.2022. Suma prídavkov na dieťa sa zvýšila o 8,6 % (nárast o 29 366 tis. eur) predovšetkým z dôvodu zvýšenia mesačného prídavku od 1. júla 2022.

Platené poistné za skupiny osôb ustanovené zákonom (napr. dôchodca, evidovaný uchádzač o zamestnanie, matka na materskej dovolenke, študent alebo nezaopatrené dieťa) vzrástli o 1,2 % (nárast o 20 548 tis. eur) najmä v kapitole Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR (o 13 058 tis. eur) a Ministerstva obrany SR (o 10 376 tis. eur). Pokles zaznamenalo Ministerstvo zdravotníctva SR (o 3 155 tis. eur).

Ostatné bežné transfery

Najväčšiu položku výdavkov rozpočtu verejnej správy tvoria ostatné bežné transfery, ktoré mali v roku 2022 podiel na celkových výdavkoch 46,0 % a oproti predchádzajúcemu roku poklesli o 1 725 555 tis. eur. Dôvodom výrazného zníženia ostatných bežných transferov bolo predovšetkým z dôvodu výrazne nižšieho čerpania výdavkov na ustupujúcu pandémiu COVID-19.

Kapitálové výdavky

Oproti predchádzajúcemu roku vzrástli o 12,3 % (nárast o 443 881 tis. eur) z dôvodu nárastu kapitálových transferov o 49,8 % (o 226 800 tis. eur), a to predovšetkým v kapitole Ministerstva obrany SR z dôvodu darovania vojenských zariadení na Ukrajinu v celkovej sume 324 494 tis. eur (táto transakcia bola zároveň zaznamenaná s pozitívnym vplyvom na schodok ako príjmy z predaja kapitálových aktív, t. j. vplyv darovania vojenskej techniky mal neutrálny vplyv na saldo verejnej správy). Tento nárast bol čiastočne eliminovaný poklesom prevzatia rizikových záruk z COVID úverov z roku 2022 oproti roku 2021 (pokles o 19 247 tis. eur).

Výdavky na obstaranie kapitálových aktív vzrástli oproti roku 2021 o 6,9 % (nárast o 217 081 tis. eur). Najvyšší nárast hotovostných výdavkov na nové investície vykázali obce o 246 430 tis. eur (išlo o nárast výdavkov na realizáciu nových stavieb a na rekonštrukciu a modernizáciu stavieb), ktoré obnovili investičné akcie, ktoré boli pozastavené kvôli pandemickej kríze. Nárast zaznamenali aj štátne rozpočtové organizácie o 155 120 tis. eur, išlo predovšetkým o obstaranie špeciálnych automobilov a dopravných lietadiel, vrtuľníkov (v kapitole Ministerstva obrany SR a Ministerstva vnútra SR), obstarania softvéru a výpočtovej techniky (najmä v kapitole Ministerstva financií SR a Ministerstva vnútra SR). Pokles obstarania kapitálových aktív v štátnych rozpočtových organizáciách nastal vo výdavkoch na špeciálne stroje, prístroje, zariadenia a techniku, realizáciu nových stavieb (najmä v kapitole Ministerstva obrany SR a Ministerstva dopravy SR). Významný pokles investícií zaznamenala aj Správa štátnych hmotných rezerv v súvislosti s obstaraním hmotných a mobilizačných rezerv nižšie o 48 811 tis. eur. Nárast investičných výdavkov zaznamenala Národná diaľničná spoločnosť, a. s. o 27 190 tis. eur (najvyšší nárast bol vykázaný na stavbách Prešov západ - Prešov juh, Kriváň - Lovinobaňa a Lietavská Lúčka – Dubná Skala vrátane tunela Višňové) a taktiež aj spoločnosť Valaliky IndustrialPark, s. r. o. o 54 515 tis. eur, a to predovšetkým na financovanie realizácie významnej investície „Strategické územie Valaliky“ (v súčasnej fáze tvoria kapitálové výdavky hlavne výdavky spojené s majetkovo právnym vysporiadaním pozemkov a úpravu terénu pre budúcu výstavbu).

Významný pokles investícií zaznamenala aj Železničná spoločnosť Slovensko, a. s. o 83 461 tis. eur z dôvodu ukončenia EÚ projektov v roku 2021. Pozitívny vplyv na výdavky na obstaranie kapitálových aktív mal aj nárast zaplatených preddavkov na nákup vojenskej techniky vo výške 60 052 tis. eur.

2.2. Štrukturálne saldo, cyklická zložka a jednorazové vplyvy

Štrukturálne saldo predstavuje analytický ukazovateľ, ktorým sa hodnotí fiškálna politika krajiny. Štrukturálne saldo analyticky očisťuje nominálne saldo o vplyv ekonomického cyklu a jednorazové a dočasné efekty. Vývoj štrukturálneho salda predstavuje jeden z kľúčových ukazovateľov pri hodnotení súladu s európskymi a národnými fiškálnymi pravidlami.¹⁹

Štrukturálne saldo dosiahlo v roku 2022 hodnotu -1,4 % HDP. Medziročná zmena štrukturálneho salda oproti úrovni z roku 2021 zodpovedá výraznej konsolidácii na úrovni 0,7 p. b. HDP. Do tejto konsolidácie nevstupujú už odznievajúce výdavky spojené s pandemiou COVID-19, výdavky spojené s vojnou na Ukrajine, ako aj výdavky spojené z vysokou infláciou a energo-pomocou, keďže tie sa v rámci jednorazových a dočasných opatrení očisťujú.

Tabuľka 12 - Výpočet štrukturálneho salda a konsolidačného úsilia (ESA 2010)

	% HDP		
	2020	2021	2022
1. Saldo verejnej správy podľa ESA 2010*	-5,4	-5,4	-2,0
2. Cyklická zložka	-1,1	0,1	0,3
3. Jednorazové a dočasné vplyvy	-1,8	-3,4	-0,8
4. Štrukturálne saldo verejnej správy (1-2-3)	-2,5	-2,1	-1,4
5. Konsolidačné úsilie (medziročná zmena 4)	-0,5	0,3	0,7

* V súlade s údajmi pre jesennú notifikáciu Eurostatu z októbra 2023.

Zdroj: MF SR

Výpočet štrukturálneho salda predpokladá očistenie nominálneho salda o dva základné komponenty – cyklickú zložku a jednorazové vplyvy. Cyklická zložka predstavuje vplyv ekonomického cyklu na štrukturálne saldo. Cieľom úpravy nominálneho salda je vyjadriť reakciu príjmov a výdavkov verejných financií na zmeny v produkčnej medzere. Veľkosť cyklickej zložky závisí od veľkosti produkčnej medzery a od elasticít vybraných príjmových a výdavkových kategórií, ktoré reagujú na výkyvy v ekonomickej

¹⁹ Pre účely súhmej výročnej správy používa MFSR údaje z jesennej notifikácie Eurostatu. Odhad cyklickej zložky vychádza z produkčnej medzery na základe najaktuálnejšej prognózy MF SR schválenej výborom pre makroekonomické prognózy. Odhad jednorazových a dočasných opatrení vychádza primárne z národnej metodiky MF SR.

aktivite. Prípadné prehrievanie alebo podchladenie ekonomiky tak môže zásadne vplyvať na výsledné štrukturálne saldo verejnej správy. V roku 2022 ekonomika oproti predošlému roku sa dostala mierne nad svoj potenciál. Tento vývoj bol spôsobený odznievaním pandémie COVID-19 a oživenia globálnej ekonomiky, no na druhej strane vyšší rast nad potenciál ekonomiky bol brzdený vojenským konfliktom na Ukrajine. Cyklický vývoj tak mal v roku 2022 mierne negatívny vplyv na štrukturálne saldo verejnej správy vo výške 0,3 % HDP.

Druhý komponent, o ktorý sa očisťuje nominálne saldo, sú jednorazové a dočasné vplyvy. Táto položka predstavuje príjmy alebo výdavky verejnej správy bez trvalého alebo opakujúceho sa charakteru. Sledujú sa vzniknuté okolnosti s časovo obmedzeným vplyvom na saldo verejnej správy. Jednorazové vplyvy sú v slovenskej legislatíve rámcovo definované v zákone o rozpočtových pravidlách verejnej správy²⁰. Pre účely súhrnnej výročnej správy používa Ministerstvo financií SR princípy vychádzajúce predovšetkým z národnej metodiky MF SR.²¹ Jednorazové opatrenia boli zaznamenané za rok 2020 až 2022. Najväčšia časť bola vyvolaná pandemiou COVID-19, v menšej miere to boli výdavky spojené s vojnou na Ukrajine a pomoc s rastúcou cenovou hladinou.

Tabuľka 13 - Jednorazové opatrenia (ESA 2010)

	v mil. eur		
	2020	2021	2022
Celkové opatrenia spojené s pandemiou COVID 19	-2183	-3385	-894
Opatrenia financované z EÚ zdrojov (COVID 19)	413	388	196
Celkové opatrenia spojené s vojnou na Ukrajine			-194
Financovanie z EÚ zdrojov za poskytnutú vojenskú pomoc			41
Opatrenia spojené s rastom cenovej hladiny a energo-pomoci na výdavkoch			-467
Opatrenia spojené s rastom cenovej hladiny a energo-pomoci na príjmoch			412
Špeciálny odvod do EÚ - podhodnotený prelievanie tovaru z III. krajín		-527	
Platba DPH koncesionára stavby D4/R7	71	130	
Spolu	-1698	-3394	-906

Zdroj: MF SR

2.3. Vyhodnotenie plnenia cieľov stratégie riadenia štátneho dlhu

Svetová ekonomika a finančné trhy v roku 2022 zaznamenali sériu šokov. Vojenská agresia Ruska proti Ukrajine a následná snaha politicky a ekonomicky izolovať Rusko viedli k silným nárastom cien energetických komodít, najmä plynu a ropy. Energetický šok sa stal hnacou silou už aj tak narastajúcej inflácie pod vplyvom utíchajúcej pandémie a pretrvávajúcich narušení v dodávateľských reťazcoch. Na situáciu museli reagovať aj centrálné banky, ktoré sa v snahe spomaliť rekordnú infláciu odhodlali k bezprecedentnému zvýšeniu základných úrokových sadzieb. ECB tak zvýšila v druhej polovici roka svoju základnú sadzbu z 0 % na 2 %, pričom FED zašiel ešte ďalej a v priebehu roka zvýšil sadzby o 4,25 p. b. (do pásma 4,25 % – 4,50 %). Geopolitické, ekonomické aj monetárne šoky v roku 2022 negatívne pôsobili na finančné trhy. Solídna dvojciferná výkonnosť akciových trhov z predchádzajúceho roka bola vystriedaná postupným prepadom do medvedieho trhu. Mierne oživenie nastalo v poslednom kvartáli, keď sa vďaka spoločnému úsiliu európskych krajín podarilo zredukovať energetickú závislosť od Ruska, čo prispelo k poklesu trhových cien energetických komodít.

Nepriaznivý vývoj poznačil aj dlhopisové trhy. Stúpajúca inflácia a rastúce krátkodobé úrokové sadzby posunuli slovenskú dlhopisovú krivku smerom nahor. Výnos desaťročného slovenského dlhopisu sa tak vyšplhal z hodnôt blízkyh nule na začiatku roka na priemerných cca 3,4 % p.a. v poslednom kvartáli. Blízkosť vojenského konfliktu ako aj energetická závislosť od Ruska sa prejavili na silne rastúcej rizikovej prirážke, ktorá presiahla 1 p. b. oproti 10-ročnému nemeckému dlhopisu. Ešte dramatickejší vývoj prirážky zaznamenali susedné krajiny s vlastnou menovou politikou, ktoré pristúpili k razantnejšiemu sprísneniu

²⁰ Jednorazové vplyvy sa spomínajú bez metodického popisu v zákone o rozpočtových pravidlách verejnej správy (523/2004 Z. z.) a v Ústavnom zákone o rozpočtovej zodpovednosti (493/2011 Z. z.)

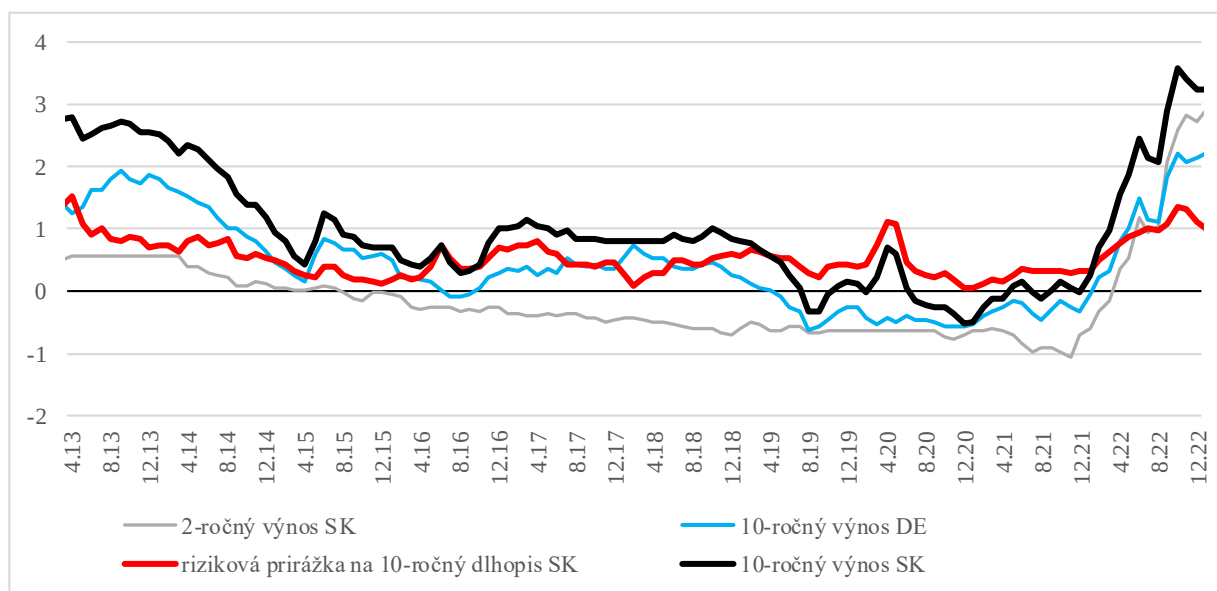
²¹ Metodika na identifikáciu jednorazových a dočasných opatrení MF SR je dostupná tu: <https://www.mfsr.sk/sk/financie/institut-financnej-politiky/publikacie-ifp/manualy/jednorazove-vplyvy.html>

menovej politiky. Situáciu negatívne ovplyvnilo aj postupné ukončovanie programov nákupu aktív centrálnymi bankami.

Vyššia energetická závislosť Európy od Ruska ako aj postavenie amerických štátnych dlhopisov ako bezpečného aktíva spolu s vyššími úrokovými sadzbami v USA spôsobili silné zhodnotenie dolára voči euru a postupný pokles k parite. Vďaka pozitívnym signálom z konca roka sa kurz v decembri stabilizoval blízko 1,06 dolára za euro.

Financovanie slovenského štátneho dlhu v roku 2022 zabezpečovala Agentúra pre riadenie dlhu a likvidity v mene MF SR bez nutnosti použitia menej tradičných foriem financovania. Prudký nárast úrokových sadzieb v roku 2022 a s tým spojený rast nákladov na obsluhu dlhu znamenali zhoršenie podmienok pre emitovanie dlhu, ktoré pravdepodobne pretrvá aj v nasledujúcom roku.

Graf 7 - Výnosy vybraných slovenských vládnych dlhopisov a riziková prirážka voči nemeckým 10-ročným štátnym dlhopisom (v % a.p.b.)

Zdroj: Bloomberg

2.3.1. Vyhodnotenie plnenia cieľov stratégie riadenia štátneho dlhu

V rámci stratégie riadenia štátneho dlhu sú stanovené kvantitatívne limity pre refinančné a úrokové riziko. Cieľom riadenia dlhu je dosiahnutie tesného priblíženia sa k stanoveným hodnotám, resp. udržanie parametrov dlhu čo najbližšie k stanoveným hodnotám.

- Hodnota **refinančného rizika** kumulatívnej splatnosti aktív a pasív do jedného roka bola stanovená na úrovni 20 % kumulatívnej splatnosti aktív a pasív splatných **do jedného roka** ku celkovému kumulatívne saldu aktív a pasív. Hodnota tohto kritéria ku koncu roka 2022 medziročne narástla z hodnoty 12,4 % vykazanej ku koncu roka 2021 na úroveň 18,1 %. Hodnota refinančného rizika kumulatívnej splatnosti aktív a pasív **do piatich rokov** bola stanovená na úrovni 55 % kumulatívnej splatnosti aktív a pasív splatných do piatich rokov ku celkovému kumulatívne saldu aktív a pasív. Hodnota tohto kritéria bola približne 46,0 % na konci roka 2022. V porovnaní s rovnakým obdobím minulého roka došlo k nárastu z hodnoty 41,8 %.
- Hodnota **úrokového rizika** kumulatívnej refixácie aktív a pasív **do jedného roka** bola stanovená na úrovni 25 % kumulatívnej splatnosti aktív a pasív refixovaných do jedného roka ku celkovému kumulatívne saldu aktív a pasív. Hodnota tohto kritéria bola na úrovni 18,1 % ku koncu roka 2022 (12,4 % ku koncu roka 2021). Hodnota úrokového rizika kumulatívnej refixácie aktív a pasív **do piatich rokov** bola stanovená na úrovni 55 % kumulatívnej splatnosti aktív a pasív refixovaných do piatich rokov ku celkovému kumulatívne saldu aktív a pasív. Hodnota tohto kritéria bola na úrovni 46,0 % ku koncu roka 2022 (41,8 % ku koncu roka 2021).

- V roku 2022 bola otvorená jedna nová línia dlhopisov so splatnosťou 10 rokov. Dlhopis so splatnosťou v roku 2032 bol predaný prostredníctvom syndikátu vybraných primárnych dealerov s kupónovým výnosom 4,000 % v menovitej hodnote 1,0 mld. euro a tiež bol predávaný formou aukčného predaja.
- K 31.12.2022 malo MF SR „živých“ celkovo 29 emisií (z toho 4 emisie registrované v zahraničí). Okrem meny EUR boli k ultimu roka 2022 emitované slovenské štátne dlhopisy aj v menách CHF a NOK.

2.3.2. Riadenie štátneho dlhu v roku 2022

Agentúra pre riadenie dlhu a likvidity emitovala v mene MF SR v roku 2022 dlhopisy v celkovej hodnote 5 215 200 tis. eur, pričom vydala dlhopisy denominované len v mene EUR s fixnou úrokovou sadzbou s priemernou splatnosťou 12,0 rokov. V roku 2022 neboli vydané žiadne štátne pokladničné poukážky. Okrem cenných papierov boli na krytie dlhu prijaté úvery v nominálnej hodnote 100 000 tis. eur s priemernou váženou úrokovou sadzbou 1,207 % a s priemernou váženou splatnosťou 16,0 rokov.

Nasledujúca tabuľka prezentuje základné kvantitatívne parametre riadenia štátneho dlhu v roku 2022. Štruktúra tabuľky obsahuje priemernú úrokovú sadzbu a splatnosť pri novom vydanom (emitovanom) dlhu.

Tabuľka 14 - Štátny dlh realizovaný v roku 2022

v tis. eur

Typ cenného papiera	Nominálna hodnota	Priemerný úrok / prirážka (ŠD float)	Priemerná splatnosť (rok)	Typ kupónovej sadzby
ŠD fix	5 215 200	2,47%	12,1	fixná
ŠD float	0	-	-	-
ŠPP	0	-	-	-
Úvery	100 000	1,21%	16,0	fixná
Dlh spolu	5 315 200	-	-	-
ŠD spätný odkup (2022)	99 031	-	-	-
Dlh upravený o spätný odkup	5 216 169	-	-	-

Zdroj: IFP

Štruktúra prezentovaných priemerných úrokov (nákladov) a splatností zodpovedá jednotlivým druhom cenných papierov, ktoré boli v rámci svojej kategórie agregované. „ŠD fix“ označuje dlhopis s pevnou úrokovou sadzbou, „ŠD float“ dlhopis s plávajúcou úrokovou sadzbou, kde náklad tvorí meniaci sa sadzba (6M EURIBOR) a prirážka. „ŠD spätný odkup“ označujú predčasné umorenie štátnych dlhopisov pôvodne splatných v neskoršom období. Tieto transakcie fakticky môžu znížiť dlh ku koncu roka 2022 resp. v priebehu roka 2022. Vážená priemerná úroková sadzba všetkých dlhopisov „živých“ ku koncu roka 2022 sa zvýšila približne o 0,01% oproti roku 2021, a to na úroveň 1,66 %.

3. Čisté bohatstvo

Prvé dve kapitoly súhrnnej výročnej správy hodnotia hospodárenie verejných financií z pohľadu sektora verejnej správy tak, ako ho definuje metodika ESA 2010. Tento pohľad je v podmienkach krajín EÚ najviac zaužívaný kvôli tomu, že európske fiškálne pravidlá²² sú formulované pre verejnú správu a národné rozpočty väčšiny krajín sú zostavované tiež za okruh verejnej správy a v tejto metodike. **Koncept čistého bohatstva rozširuje pohľad na verejné financie z verejnej správy na verejný sektor**²³ (napr. o subjekty štátu – obchodné spoločnosti, ktoré štatisticky nie sú zahrnuté do verejnej správy). Povinnosť prezentovať v súhrnnej výročnej správe čisté bohatstvo a tiež informácie o hospodárení podnikov štátnej správy vyplýva z ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti, pričom **dôraz je kladený na vysvetlenie medziročných zmien položiek čistého bohatstva.**

3.1. Koncept čistého bohatstva

Čisté bohatstvo popisuje stav hospodárenia verejného sektora ku koncu roka. Podľa ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti sa pod čistým bohatstvom rozumie: *súčet vlastného imania subjektov verejnej správy, vlastného imania Národnej banky Slovenska, vlastného imania podnikov štátnej správy a podnikov územnej samosprávy, upravený o implicitné záväzky, iné aktíva a iné pasíva vrátane podmienených záväzkov.*

Čisté bohatstvo má špecifickú štruktúru, a preto je veľmi dôležitá jeho správna interpretácia. Pri veľkosti čistého bohatstva má význam analyzovať len jednotlivé zložky jeho štruktúry, ako napríklad vlastné imanie podnikov, podmienené záväzky či implicitné záväzky, pretože tie majú z ekonomického hľadiska samostatnú vypovedaciu schopnosť. Čisté bohatstvo treba vnímať ako komplex všetkých typov ukazovateľov, ktoré je podstatné sledovať z hľadiska finančnej stability a bohatstva štátu.

Analýza a vysvetlenie medziročných zmien zložiek čistého bohatstva poskytujú dôležité informácie o hospodárení štátu, ktoré nemusí zachytiť tradičný pohľad na saldo a dlh verejnej správy. Existujú totiž politiky a transakcie, ktoré sa z metodických dôvodov nemusia prejavovať na salde a dlhu verejnej správy, ale majú negatívny alebo naopak pozitívny vplyv na čisté bohatstvo štátu.

3.2. Odhad čistého bohatstva za rok 2022

Odhadnutá výška čistého bohatstva Slovenskej republiky dosiahla k 31.12.2022 zápornú hodnotu -423 107 902 tis. eur (-385,89 % HDP). Oproti predchádzajúcemu roku sa hodnota čistého bohatstva opäť zlepšila, a to o 26 280 206 tis. eur, najmä nižšou hodnotou odhadovaných implicitných záväzkov súvisiacich s dôchodkovým systémom a starnutím populácie.

Tabuľka 15 - Odhad čistého bohatstva Slovenskej republiky

v % resp. v tis. eur

		2020	2021	2022	Δ 2022-2021
Vlastné imanie verejného sektora	(1)	-2 229 220	-7 203 821	-6 449 691	754 130
VI súhrnného celku verejnej správy		-685 177	-5 961 982	-5 309 921	652 061
VI podnikov MH Manažment, a. s.		293 624	301 596	358 187	56 591
VI Národnej banky Slovenska		-1 837 667	-1 543 435	-1 497 957	45 478
Implicitné záväzky	(2)	363 440 690	427 131 045	401 359 121	-25 771 924
Podmienené záväzky	(3)	19 710 086	20 187 890	20 245 585	57 695
Iné aktíva	(4)	5 949 545	5 134 648	4 946 495	-188 153
Čisté bohatstvo SR (1-2-3+4)		-379 430 451	-449 388 108	-423 107 902	26 280 206
v % HDP		-406,05	-448,24	-385,89	62,35

Zdroj: MF SR, IFP

²² Ide najmä o pravidlá Paktu stability a rastu, ktoré stanovujú hranicu deficitu verejnej správy 3 % HDP a dlhu verejnej správy 60 % HDP (bližšie o európskych fiškálnych pravidlách pozri slovník základných pojmov).

²³ Verejný sektor je širší pojem ako verejná správa, nad rámec sektora verejnej správy zahŕňa aj podniky verejnej správy a Národnú banku Slovenska. Z definície čistého bohatstva podľa ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti odvodzujeme aj skupinu subjektov tvoriacich verejný sektor.

V rámci aktualizácie údajov vstupujúcich do výpočtu čistého bohatstva boli použité nové hodnoty HDP, ktoré boli revidované počas jesennej notifikácie výsledkov hospodárenia verejných financií za rok 2022. V ostatných položkách nedošlo k aktualizácii údajov za predchádzajúce roky.

Podrobnému vysvetleniu zmien v jednotlivých zložkách čistého bohatstva sa venujú nasledovné podkapitoly s výnimkou vlastného imania podnikov MH Manažmentu, a. s. Vlastné imanie podnikov, ktorých podiely drží MH Manažment, a. s. tvorí podmnožinu podnikov štátnej správy, ktorá je pre účely vyčíslenia čistého bohatstva uvedená osobitne, pretože táto skupina podnikov nie je súčasťou súhrnného celku, a preto nie je predmetom účtovnej konsolidácie. Vlastné imanie podnikov MH Manažmentu, a. s. tvorí súčet vlastných imaní jednotlivých podnikov z individuálnych účtovných závierok, pričom veľkosť vlastného imania je prepočítaná vlastníckym podielom štátu v týchto podnikoch.

3.2.1. Vlastné imanie súhrnného celku verejnej správy

Vlastné imanie súhrnného celku²⁴ pre účely odhadu čistého bohatstva dosiahlo k 31.12.2022 zápornú hodnotu -5 309 921 tis. eur, pričom je tvorené záporným výsledkom hospodárenia vo výške -5 488 961 tis. eur (z toho výsledkom hospodárenia bežného obdobia vo výške -448 888 tis. eur), oceňovacími rozdielmi v hodnote 22 812 tis. eur a podielmi iných účtovných jednotiek v hodnote 17 679 tis. eur. **Medziročne sa vlastné imanie súhrnného celku úhrnom zvýšilo o 652 061 tis. eur.**

Na vlastné imanie súhrnného celku má vplyv najmä dosiahnutý výsledok hospodárenia bežného obdobia jednotlivých subjektov (v podnikateľskom prostredí chápaný ako „zisk alebo „strata“), ako aj výsledok hospodárenia minulých období (ovplyvnený prevodom výsledku hospodárenia bežného obdobia za posledný rok alebo významnými účtovnými opravami minulých období). V menšej miere ovplyvňujú vlastné imanie oceňovacie rozdiely a výška fondov (rezervné fondy, kapitálové fondy).

Z pohľadu veľkosti podielu na vlastnom imaní súhrnného celku je najvýznamnejšia ústredná správa a v rámci nej Ministerstvo financií SR. Špecifické postavenie Ministerstva financií SR spočíva v tom, že účtuje o všetkých poskytnutých transferoch zo štátneho rozpočtu, ktoré sa vykazujú jednak vo výdavkoch daného roka, a akruálne aj v nákladoch. Ide o rôzne druhy transferov, ktoré nemusia reálne poskytovať len Ministerstvo financií SR, ale aj ostatné kapitoly štátneho rozpočtu a ich rozpočtové organizácie v zriaďovateľskej pôsobnosti. Na druhej strane Ministerstvo financií SR účtuje o najdôležitejších príjmoch verejnej správy, a to o daňových a značnej časti nedaňových príjmoch štátneho rozpočtu (odvody, poplatky, dividendy).

Ministerstvo financií SR účtuje o výdavkoch všetkých štátnych rozpočtových organizácií prostredníctvom transferov. Vo výsledku znáša saldo štátneho rozpočtu, ktoré bolo doteraz vždy deficitné. Naakumulované záporné výsledky hospodárenia štátneho rozpočtu za predchádzajúce roky sú súčasťou výsledku hospodárenia minulých rokov a v rámci súhrnného celku ide o najvyššiu hodnotu záporného vlastného imania.

Významnými jednotkami štátu, ktoré sa na celkových nákladoch a výnosoch podieľajú rádovo v miliardách, sú napríklad Slovenská plynárenský priemysel, a.s. (SPP), Slovenská elektrizačná prenosová sústava, a.s. (SEPS) ako aj Všeobecná zdravotná poisťovňa, a.s. Významné náklady a výnosy vykazuje aj Sociálna poisťovňa.

Výsledok hospodárenia bežného účtovného obdobia 2022, ktorý je výsledkom rozdielu účtovných výnosov a účtovných nákladov, dosiahol za celý súhrnný celok -448 888 tis. eur, pričom medziročne došlo k zlepšeniu o 4 452 997 tis. eur. Celkové náklady súhrnného celku medziročne klesli o 5 159 624 tis. eur, pričom celkové výnosy medziročne poklesli o 709 670 tis. eur.

Na medziročné celkové zníženie nákladov vplývalo viacero faktorov. Na jednej strane sa nezopakovala výška transferov poskytnutých zo štátneho rozpočtu, ako tomu bolo v rokoch 2020 a 2021, ktoré smerovali na kompenzačné opatrenia na zmiernenie dopadu pandémie COVID-19, na druhej strane sa zvýšili náklady podnikov štátu, najmä SPP a SEPS z dôvodu zvýšených cien nakupovaných komodít ako elektrická energia

²⁴ Koncept „súhrnného celku“ je definovaný v Súhrnnej účtovnej závierke a je odlišný od vymedzenia subjektov verejnej správy podľa zákona č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Verejná správa tvorí najpodstatnejšiu časť súhrnného celku, avšak do súhrnného celku vstupujú aj iné subjekty, ktoré nie sú štatisticky zaradené do verejnej správy podľa metodiky ESA 2010.

a plyn. Medziročne boli náklady na transfery Ministerstva financií SR nižšie o 1 832 106 tis. eur, z toho odvod do rozpočtu EU vo výške 940 226 tis. eur bol medziročne nižší o 26 523 tis. eur. Ďalšie položky nákladov, ktoré medziročne významne poklesli boli napríklad podiel na výsledku hospodárenia pridružených účtovných jednotiek, a to najmä v ústrednej správe o 653 144 tis. eur, ďalej nižšia tvorba opravných položiek o 160 470 tis. eur a nižšie finančné náklady o 57 250 tis. eur (najmä úroky 30 030 tis. eur).

Nárast prevádzkových nákladov ako sú spotrebované nákupy, náklady na nakupované služby a osobné náklady, úhrnom vzrástli o 10 612 388 tis. eur. Na tomto náraste sa podieľa najmä ústredná správa a podnikateľské jednotky v nej, ako je SPP, a.s. a SEPS. Nárast cien na trhu s elektrinou a plynom výrazne ovplyvnili náklady (ale aj výnosy) týchto štátnych podnikov. Nárast nákladov bol z časti negovaný nárastom výnosov za predaný tovar a výrobky, práve z dôvodu vyšších predajných cien elektrickej energie a plynu. Za SPP, a.s. a SEPS, a.s. tento nárast nákladov predstavoval medziročne 6 746 968 tis. eur. V súhrnnom celku rástli aj osobné náklady úhrnom o 808 750 tis. eur, z toho priame mzdové náklady o 558 707 tis. eur. Ústredná správa z tohto nárastu predstavovala 272 778 tis. eur a územná samospráva 232 837 tis. eur.

Z výnosov súhrnného celku sa v roku 2022 vyvíjali pozitívne, okrem už spomenutých tržieb za výrobky (o 1 844 017 tis. eur), tovar (o 3 910 836 tis. eur) a zmeny stavu výrobkov (o 1 369 890 tis. eur) najmä daňové výnosy štátu, ktoré vzrástli o 1 925 553 tis. eur, daňové výnosy samosprávy vzrástli o 327 902 tis. eur (v rámci nich sa vykazuje aj podielová daň z príjmov fyzických osôb), výnosy z finančných derivátov ovplyvnili ostatné finančné výnosy výrazne až o 1 289 851 tis. eur.

Medziročný pokles nákladov ako aj výnosov bol ovplyvnený aj úpravou dát za Sociálnu poisťovňu²⁵. Kým v roku 2021 boli vnútorné prevody medzi fondami poisťovne súčasťou nákladov a výnosov po použití prevodového mostíka na účtovnú závierku rozpočtových organizácií, v roku 2022 boli tieto náklady a výnosy predmetom úpravy, čo spôsobilo medziročný pokles nákladov o 15 037 152 tis. eur a výnosov o 13 623 536 tis. eur. Sociálna poisťovňa dosiahla celkový výsledok hospodárenia za rok 2022 v štruktúre platnej pre výpočet súhrnnej účtovnej závierky vo výške 392 593 tis. eur.

Výsledok hospodárenia minulých rokov súhrnného celku tvorí najmä:

- nerozdelený zisk resp. neuhradená strata obchodných spoločností,
- prevod zostatkov kapitálových fondov, rezervných fondov a ostatných fondov obchodných spoločností,
- prevod zostatku fondov ústrednej správy,
- výsledok hospodárenia všetkých rozpočtových organizácií ústrednej správy,
- opravy významných chýb minulých účtovných období resp. zmeny účtovných metód a zásad s vplyvom na hospodárenie minulých období.

Celková hodnota „výsledkov minulých rokov“ po očistení vplyvu tvorby rezervy na zamestnanecké požitky dosiahla -5 040 073 tis. eur, čo je zhoršenie o 3 805 732 tis. eur. Ide najmä o zúčtovanie výsledku hospodárenia roka 2021 do výsledku minulých období (reálne v roku 2022), ktorý medzi rokmi 2020 a 2021 prehĺbil zápornú hodnotu na -4 901 885 tis. eur.

Detailnejšie údaje zo súhrnnej účtovnej závierky sú uvedené v prílohe č. 3

3.2.2. Vlastné imanie podnikov štátnej správy

Vlastné imanie podnikov štátnej správy dosiahlo k 31.12.2022 hodnotu 18 001 538 tis. eur (16,42 % HDP). Uvedený údaj je nekonsolidovaný a predstavuje súčet vlastných imaní jednotlivých podnikov z individuálnych účtovných závierok prepočítaný na veľkosť vlastníckych podielov štátu. Tento údaj nemožno dávať do súvislosti s údajom o celkovom čistom bohatstve v časti 3.2., pretože v rámci

²⁵ Problematika preklopenia účtovnej závierky Sociálnej poisťovne na účtovnú závierku rozpočtovej organizácie, pre účely súhrnnej účtovnej závierky, je komplikovaná z dôvodu odlišných postupov účtovania. Sociálna poisťovňa používa „fondové“ hospodárenie a vnútorné prevody medzi jednotlivými fondami tvorenými z poisťného, účtuje cez položky vlastného imania. Rozpočtové organizácie účtujú o bežných nákladoch a bežných výnosoch, vzájomne vykonsolidované. Na spresňovaní údajov pre účely súhrnnej účtovnej závierky bude Ministerstvo financií SR a Sociálna poisťovňa pokračovať.

čistého bohatstva sú všetky podniky okrem podnikov MH Manažmentu, a. s. zaradené do súhrnného celku a údaje o vlastnom imaní sú konsolidované. Vlastné imanie podnikov štátnej správy oproti predchádzajúcemu roku vzrástlo o **688 151 tis. eur**.

V nasledujúcej časti sú podrobnejšie komentované zmeny vlastného imania za vybrané podniky. Príloha č. 1 obsahuje tabuľkový prehľad všetkých podnikov štátnej správy, výšku vlastníckych podielov štátu (k 31.12.2022) a výšku ich vlastných imaní a výsledky hospodárenia za posledné tri roky. Príloha č. 2 poskytuje prehľad o štruktúre medziročnej zmeny ich vlastného imania podľa jednotlivých položiek vlastného imania.

Pri komentovaní medziročných zmien vlastného imania vybraných podnikov sa pre účely tejto správy zameriavame najmä na päť hlavných položiek, ktoré spôsobujú prírastok alebo úbytok vlastného imania:

- **Výsledok hospodárenia bežného účtovného obdobia** predstavuje čistý zisk (prírastok VI) alebo stratu (úbytok VI) za sledovaný rok. Táto položka je najvýznamnejšia, pretože výsledky hospodárenia priamo poukazujú na príspevok podniku k hodnote čistého bohatstva.
- **Dividendy** sú položkou, ktorá sa zvyčajne vypláca zo zisku minulého účtovného obdobia a spôsobuje úbytok vlastného imania. Dividendy môžu byť v danom roku vyplatené, alebo len schválené na rozdelenie a následne vyplatené v neskoršom období. Pri dividendách sú osobitne spomenuté superdividendy²⁶, ak ich výplata bola v danom roku u podniku zaznamenaná.
- **Priame vklady spoločníkov do vlastného imania** zvyšujú vlastné imanie spoločností²⁷. Pod priamymi vkladmi sa rozumejú peňažné a nepeňažné vklady do základného imania, do kapitálových fondov alebo vklady použité na úhradu straty.
- **Zmeny precenenia majetku a záväzkov** môžu znižovať aj zvyšovať vlastné imanie na základe rozdielu medzi účtovným a reálnym ocenením určitých položiek majetku a záväzkov. Konkrétne prípady sú bližšie vysvetlené pri jednotlivých spoločnostiach.
- Pod „ostatné zmeny“ zaraďujeme opravy významných chýb minulých účtovných období a rozdiely zo zmien použitých účtovných metód a účtovných zásad, ktoré sa účtujú priamo do vlastného imania (do výsledku hospodárenia minulých období), a ktoré môžu spôsobiť úbytok alebo prírastok vlastného imania podniku. Patria sem taktiež zmeny rezerv zo zabezpečovacích derivátov, prípadne zmeny iných rezerv, ktoré nesúvisia s preceňovaním.

Nasledujúca tabuľka predstavuje prehľad zmien vlastného imania vybraných štátnych podnikov. Uvedené podniky sa podieľajú až 83,3 % na celkovom vlastnom imaní všetkých podnikov štátnej správy po prepočte na vlastnícky podiel štátu.

Tabuľka 16 - Medziročná zmena vlastného imania k 31.12.2022

v tis. eur

Podnik	VI Δ2022-2021	Výsledok hospodárenia	Dividendy	Ocenenie	Vklady spoločníkov	Ostatné
Slovenské elektrárne, a.s.	368 758	-216 860	0	585 618	0	0
Slov.plynárenský priemysel, a.s.	365 325	24 978	-220 000	64 083	500 000	-3 736
Slov.elektř. a prenos. sústava, a.s.	103 831	105 142	0	-1 311	0	0
Vodohospodárska výstavba, š.p.	82 824	113 150	-2 984	1 021	0	-28 363
MH Manažment, a.s.	57 624	-65 250	0	115 876	6 998	0
MH Teplárenský holding, a.s. ²⁸	57 137	58 686	-300	-1 649	400	0
Národná diaľničná spoločnosť, a.s.	19 140	17 935	0	1 335	0	-130
Tipos, nár.lotériová spol., a.s.	17 500	24 053	-6 063	0	0	-490
Letové prevádzkové služby SR, š.p.	14 612	10 166	0	0	4 446	0
Železničná spol. Slovensko, a.s.	9 928	6 823	0	3 265	0	-160
DMD Group, a.s.	8 508	81	0	1 428	7 000	-1
Všeobecná zdravotná poisťovňa, a.s.	6 300	-153 769	0	69	160 000	0
Národ. ústav srdc.a cieľ.chorôb, a.s	-8 134	-8 134	0	0	0	0
Slovenská pošta, a.s.	-8 205	-7 854	0	-351	0	0
Lesy SR, š.p.	-12 658	16 413	0	0	-18 938	-10 133
Západoslovenská energetika, a.s.	-14 969	72 861	-87 919	89	0	0

²⁶ Superdividendy sú všeobecne definované podľa metodiky národných účtov ESA 2010 ako dividendy presahujúce poslednú, respektíve nedávnu úroveň dividend a ziskov. Superdividendy tak indikujú rýchlejší úbytok vlastného imania podnikov.

²⁷ V prípade vkladov štátu sú tieto realizované prostredníctvom peňažných prostriedkov (najčastejšie použitím štátnych finančných aktív) alebo nepeňažným vkladom (napr. dlhodobým hmotným majetkom štátu).

²⁸ Zohľadňuje iba výsledný vplyv zlúčenia teplárenských podnikov pod nástupnícky podnik MH Teplárenský holding, a.s.

Vých.energetika Holding, a.s.	-15 064	41 871	-57 000	65	0	0
Slov.vodohosp. podnik, š.p.	-28 394	-33 100	0	0	4 706	0
Stredoslov.ener.Holding, a.s.	-70 574	76 047	-146 622	0	0	1
Železnice Slovenskej republiky	-79 031	-78 173	0	4 330	-5 188	0

Zdroj: Individuálne účtovné závierky spoločností

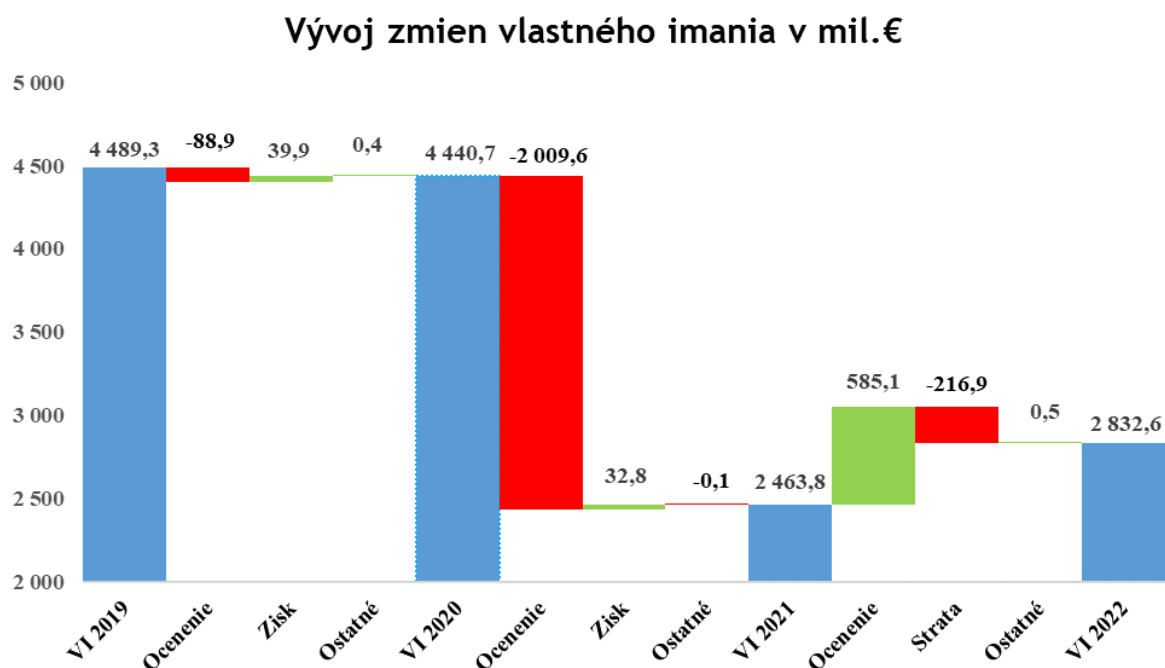
V nasledujúcom texte uvádzame podrobnejšie hodnotenie medziročnej zmeny vlastného imania vybraných štátnych podnikov a individuálne grafické zobrazenie vývoja ich vlastného imania na trojročnom horizonte 2020 - 2022. Analýza bola vykonaná na základe verejne dostupných údajov z účtovných závierok a výročných správ.

Modrou farbou v grafoch sú označené stavy vlastného imania ku koncu príslušného roka, červenou farbou sa označujú negatívne vplyvy (resp. vplyvy znižujúce hodnotu vlastného imania) a zelenou farbou sa označujú pozitívne vplyvy (resp. vplyvy zvyšujúce stav vlastného imania).

Slovenské elektrárne, a.s. (ďalej „SE“)

Štruktúra zmien vlastného imania sa vyvíjala počas sledovaného obdobia rôznorodo. Kým do roku 2021 bola významným prvkom s negatívnym vplyvom na vývoj zmeny stavu vlastného imania položka precenenie, od roku 2022 sa jej vplyv zmenil na pozitívny. V rokoch 2020 a 2021 malo negatívny vplyv na vlastné imanie precenenie zabezpečenia peňažných tokov²⁹ a aktualizácia stavu rezerv na vyradovanie a likvidáciu jadroveenergetických zariadení a tepelných elektrární, ktorých zmiernenie negatívneho vplyvu počas rokov 2020 a 2021 zaistoval výsledok hospodárenia za bežné obdobie, generovaný vo forme zisku. Počas roka 2022 sa situácia zmenila na opačnú. Precenenie zabezpečenia peňažných tokov a aktualizácia stavu rezerv na vyradovanie a likvidáciu jadroveenergetických zariadení a tepelných elektrární vykázali pozitívny vplyv na vlastné imanie, výsledok hospodárenia generovaný vo forme straty spôsobil zníženie konečného stavu vlastného imania. Vplyv ostatných položiek vzhľadom na veľkosť ich vplyvu možno považovať počas sledovaného obdobia za nevýznamný.

Graf 8 – Vývoj zmien imania SE, a. s.

Vlastné imanie SE sa v roku 2022 zvýšilo oproti predchádzajúcemu roku o 368 758 tis. eur najmä vplyvom čistej zmeny zabezpečenia peňažných tokov vo výške 556 175 tis. eur a aktualizácie stavu rezervy na vyradovanie a likvidáciu jadroveenergetických zariadení a tepelných elektrární vo výške 30 967 tis. eur,

²⁹ Nástroj na zabezpečenie peňažných tokov je v tomto prípade zvolená zmena reálnej hodnoty derivátového nástroja.

ktorých pozitívny vplyv čiastočne zmiernil negatívny vplyv precenenia zamestnaneckých požitkov a dlhodobého majetku vo výške 2 211 tis. eur. Negatívny vplyv zaznamenal aj výsledok hospodárenia za bežné obdobie generovaný vo forme straty vo výške 216 860 tis. eur.

Čistá zmena zabezpečenia peňažných tokov, ktorá v rámci zmeny stavu vlastného imania zaznamenala pozitívny vplyv vo výške 556 175 tis. eur, bola dôsledkom precenenia forwardov na elektrinu³⁰ (rast z -2 615 363 tis. eur v roku 2021 na 613 740 tis. eur v roku 2022).

Medziročne sa zmenil výsledok hospodárenia zo zisku vo výške 32 827 tis. eur (rok 2021) na stratu vo výške 216 860 tis. eur (rok 2022). Negatívnu medziročnú zmenu vo výške 249 687 tis. eur spôsobil najmä rast nákladov na nákup elektrickej energie určenej na predaj. Náklady medziročne vzrástli o 169,7 % vplyvom zníženého objemu výroby v elektrárni Nováky, neplánovaných odstávok v elektrárni Vojany a Bohunice, vplyvom časového posunu v spúšťaní nového bloku jadrovej elektrárne Mochovce ako aj zníženého objemu výroby elektriny vo vodných elektrárnach v dôsledku nepriaznivej hydrologickej situácie. Všetky uvedené dôvody mali za následok potrebu dokupovania elektrickej energie na trhu za enormne vysoké ceny, ktoré so sebou priniesla energetická kríza vyvolaná vojnou na Ukrajine. Negatívny vplyv posilnila aj nemožnosť swapovať obchodnú pozíciu z dôvodu uzavretia memoranda so štátom o dodávke elektriny pre domácnosti na rok 2023 a 2024 za zvýhodnených podmienok.

Negatívny vplyv vysokých nákupných cien elektrickej energie iba čiastočne zmiernilo zvýšenie výnosov z predaja elektrickej energie, ktoré vzrástli o 78,0 % (pričom 95,0 % dodanej elektriny do sústavy bola elektrina vyrobená bez skleníkových efektov).

Negatívny vplyv trhových cien elektrickej energie zmiernili aj výnosy z komoditných derivátov uzatváraných za účelom ekonomického zabezpečenia voči volatilite cien obchodovaných komodít a pozitívny vplyv vykázala aj aktualizácia stavu rezervy na skladovanie a ukládanie vyhoretého jadrového paliva.

Práce na dostavbe 3. a 4. bloku jadrovej elektrárne Mochovce sa počas roka 2022 zintenzívnili. 3. blok po získaní povolenia pre uvádzanie jadrového zariadenia do prevádzky a zavezení paliva, prešiel do fázy fyzikálneho spúšťania. Dňa 10. februára 2023 bola na 3. bloku ukončená fáza energetického spúšťania (pri výkone 20 %) a zvýšil sa výkon na 35 %, k 17. júlu 2023 prešiel 3. blok do fázy pri 75 % výkone. Súčasne s tým boli na 4. bloku postúpené práce na úroveň 91,2 %.

Dňa 16. februára 2022 uzavreli Ministerstvo hospodárstva SR, Ministerstvo financií SR a majoritný akcionár SE Slovak Power Holding B.V. Memorandum o porozumení, o implementácii mimoriadnych opatrení na elimináciu dopadu rastu cien elektrickej energie na vybrané skupiny odberateľov. Na základe Memoranda sa predpokladá, že SE dodá elektrinu vybraným skupinám odberateľom v úhrnom množstve 6,15 TWh v rokoch 2023 – 2024 za fixnú cenu 61,2077 za MWh v produkte baseload³¹. Začiatkom roka 2023 bol medzi zúčastnenými stranami, podpísaný Dodatok k spomenutému memorandu, ktorý rozširuje obdobie poskytovania elektriny za zvýhodnených podmienok vybraným skupinám obyvateľov na dlhšie obdobie. Na základe požiadavky Ministerstva hospodárstva SR sa poskytne elektrina v produkte baseload v objeme 5,5 TWh za nasledovné ceny v jednotlivých rokoch: 66,7 EUR/MWh v roku 2025, 72,7 EUR/MWh v roku 2026 a 79,3 EUR/MWh v roku 2027.

Slovenský plynárenský priemysel, a.s. (ďalej „SPP“)

Štruktúra zmien vlastného imania sa počas rokov 2020 -21 vyvíjala stabilne, výsledok bežného obdobia a vplyv precenenia ako pozitívna zmena stavu a výplata dividend s negatívnym dopadom na stav vlastného imania. Hlavným zdrojom tvorby výsledku bežného obdobia generovaného počas rokov 2020-21 vo forme zisku, boli výnosy z prijatých dividend od spoločných a pridružených podnikov. Zisk pritom nezostával ponechaný v skupine SPP, ale bol použitý na výplatu dividend pre akcionárov. Počas roku 2022 sa však situácia, vplyvom vojny na Ukrajine, energetickej krízy ako aj vplyvom inflácie, zmenila. Pozitívny vplyv zisku a precenenia zostali zachované, ako aj negatívny vplyv priznaných dividend akcionárovi, no vplyvom vývoja na trhu s energiami možno pozorovať výrazný pokles výšky dosiahnutého zisku. Zdrojom

³⁰ SE zabezpečuje peňažné toky z budúceho predaja produkcie elektriny voči riziku pohybu cien elektriny prostredníctvom predaja produkcie cez forwardové kontrakty.

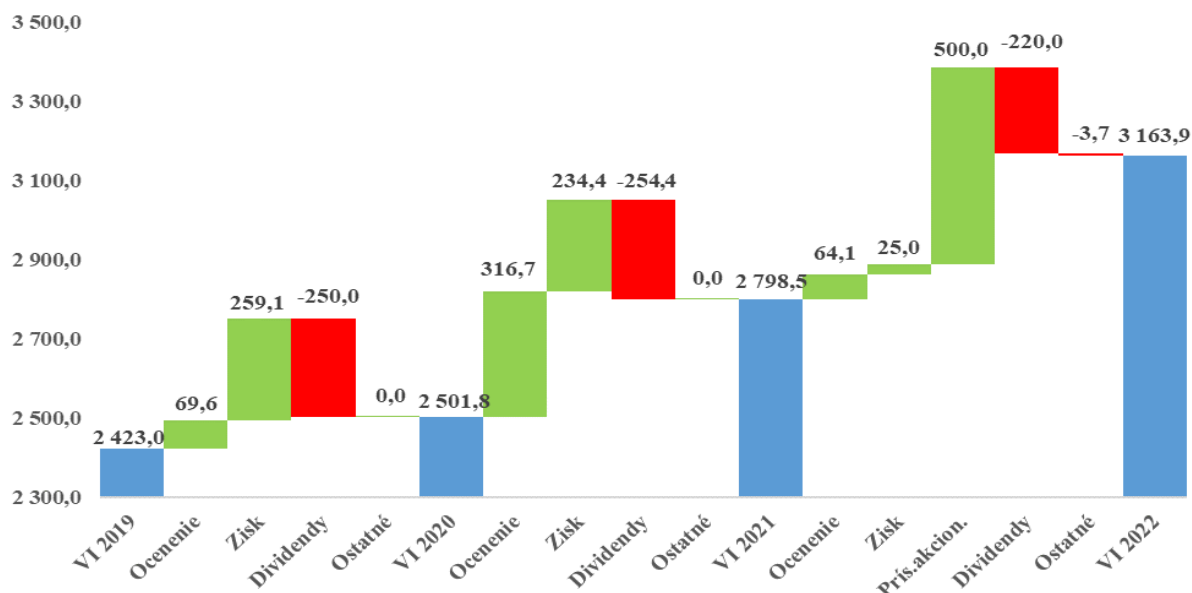
³¹ Baseload produkt – spôsob pre zaistenie rizika daného pohybmi cien na trhu.

generovaného zisku už neboli výnosy z prijatých dividend (z dôvodu vysokej nestability trhu z energiami), ale samotná prevádzková činnosť SPP. Z dôvodu vysokej nestability trhu z energiami, ktorú vnímal aj samotný akcionár SPP bolo zo strany akcionára zrealizované počas roku 2022 posilnenie finančnej pozície SPP formou príspevku akcionára do kapitálového fondu tvoreného príspevkami akcionára pre riešenie potencionálnych kritických situácií na trhu s energiami počas zimných mesiacov.

Zastúpenie ostatných položiek v rámci štruktúry je možné počas sledovaného obdobia považovať, vzhľadom na veľkosť ich vplyvu, za nevýznamné.

Graf 9 – Vývoj zmien imania SPP, a. s.

Vývoj zmien vlastného imania v mil.€

Vlastné imanie SPP sa v roku 2022 zvýšilo o 365 325 tis. eur najmä vplyvom príspevku akcionára do kapitálového fondu vo výške 500 000 tis. eur, precenenia³² vo výške 64 083 tis. eur a vplyvom dosiahnutého zisku bežného obdobia vo výške 24 978 tis. eur. Výšku pozitívnej medziročnej zmeny stavu vlastného imania negatívne ovplyvnilo priznanie dividend vo výške 220 000 tis. eur³³.

Zisk bežného obdobia klesol z úrovne 234 449 tis. eur (za rok 2021) na úroveň 24 978 tis. eur (za rok 2022) vplyvom nepriznania dividend zo spoločností skupiny SPP (valné zhromaždenie SPP Infrastructure, a.s. do konca roka 2022 nerozhodlo o použití zisku za obdobie končiacie 30.09.2022).

K negatívne vplyvu nižších výnosov z prijatých dividend prispel svojím negatívnym vplyvom aj medziročný pokles prevádzkového výsledku hospodárenia, ktorý klesol o 17,0 %. Zisk z prevádzkovej činnosti bol negatívne ovplyvnený najmä výsledkom z obchodovania s energiami, ktorý medziročne klesol o viac ako 1 000 000 tis. eur. Výsledok bol tvorený výnosmi z predaja plynu a elektriny, ktoré napriek medziročnému poklesu spotreby plynu na Slovensku (o 23,9 % vplyv úsporných opatrení odberateľov vyvolaných enormným rastom trhových cien energií) vzrástli o 105,8 % vplyvom medziročných zmien vo výške predajných cien plynu. Náklady na nákup energií medziročne vzrástli takmer dvojnásobne (vplyvom pokračujúcej vojny na Ukrajine, energetickej krízy, rastúcej inflácie a potrebe rýchlej diverzifikácie zdrojov obstarania energií, najmä plynu). V dôsledku nestabilných dodávok plynu zo strany dodávateľa Gazprom export LLC, SPP pristúpilo k vytvoreniu vysokého objemu zásob z diverzifikovaných zdrojov. Vysoká úroveň zásob, ktorá sa pohybuje na historických maximách, sa prejavila aj rastom nákladov na skladovanie a ostatných služieb (medziročný rast o 51,8 %). Negatívny vplyv obchodovania s plynom SPP čiastočne eliminovalo využitím vývoja komoditných trhov. Reklasifikáciou časti zabezpečovaných derivátov

³² Precenenie zahŕňa v sebe zmenu stavu rezervy zo zabezpečovacích derivátov - kumulatívna účinná časť ziskov alebo strát vyplývajúca zo zmeny reálnej hodnoty zabezpečovacích nástrojov uzatvorených pre zabezpečenie peňažných tokov.

³³ Z nej superdividenda bola vo výške 59 183 tis. eur a riadna ESA dividenda bola za rok 2022 vykázaná vo výške 160 817 tis. eur. Priznané dividendy v roku 2022 boli na hotovostnom princípe uhradené do štátneho rozpočtu v marci 2023.

z vlastného imania na nezabezpečené bol vykázaný zisk z derivátových operácií vo výške 1 004 557 tis. eur.

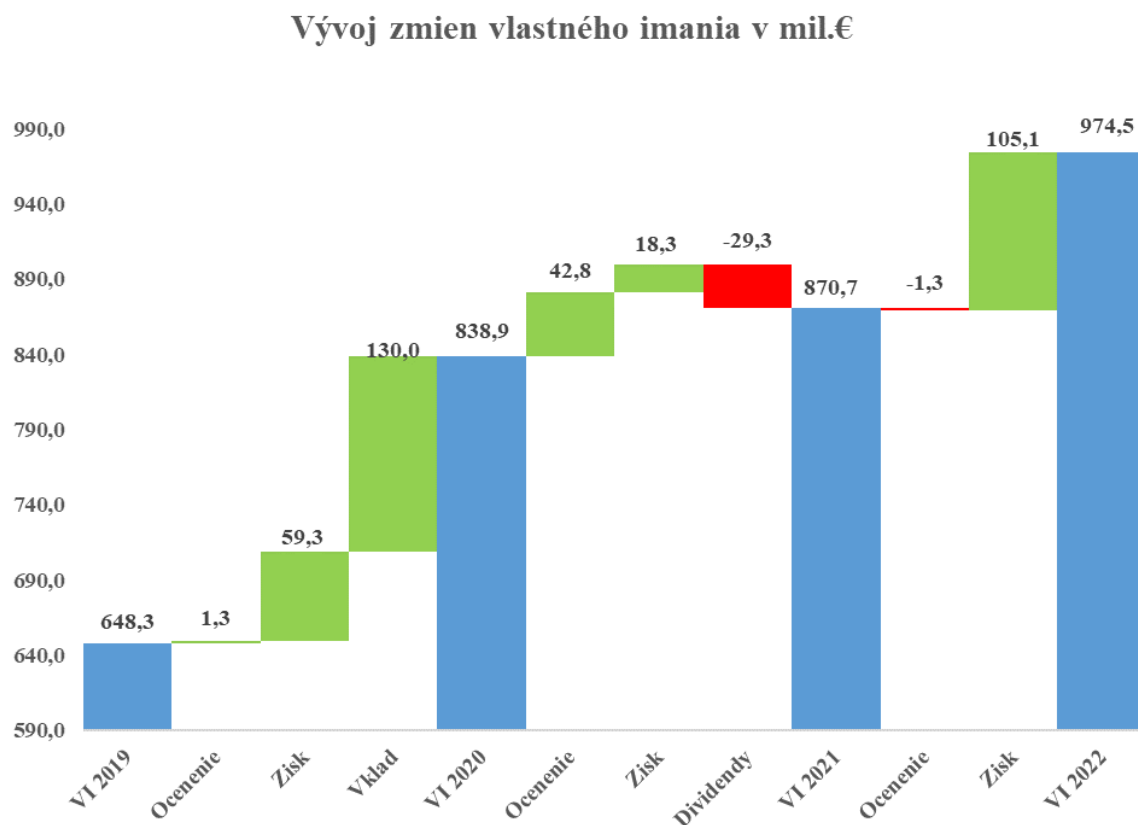
Neistota na trhu s energiami, ktorú vníma SPP, sa negatívne prejavila aj vo forme vyššej tvorby rezerv na nevýhodné zmluvy (tvorba rezervy medziročne vzrástla viac ako 2,5 násobne).

SPP ako dodávateľ energií s tradíciou nezostával pozadu. Počas roku 2022 pôsobil ako úspešný výkupca elektriny vyrobenej z obnoviteľných zdrojov. V súvislosti s tým, ponúka SPP svojim zákazníkom možnosť výberu zdroja, z ktorého je dodaná elektrina vyrobená. Pričom základy úspechu do budúcnosti vidí v nových príležitostiach nielen v oblasti vykupovania energie vyrobenej z obnoviteľných zdrojov vrátane fotovoltiky, ale aj v podpore rozvoja mobility (rozširujúca sa sieť elektronabíjajúcich staníc a čerpacích staníc CNG a LNG), energetickej efektívnosti, či v skúmaní možností využitia vodíka (prvá vodíková čerpacia stanica bola pripravená do prevádzky v Košiciach).

Slovenská elektrizačná prenosová sústava, a.s. (ďalej „SEPS“)

Vývoj štruktúry zmien vlastného imania bol počas sledovaného obdobia pomerne stabilný. Výsledok bežného obdobia (zisk) zaistoval pozitívnu zmenu stavu a výplata dividend negatívnu zmenu stavu vlastného imania. Zdrojom tvorby zisku bol hlavne rozdiel výnosov a nákladov za prenos elektrickej energie, ktorý významne ovplyvňoval vývoj cezhraničného prenosu s výnimkou roka 2022, kedy hlavným zdrojom generovania zisku boli výnosy z prijatých dividend. Výsledok bežného obdobia dosiahnutý za rok 2020 sa využil na výplatu dividend pre akcionára. Zisk za rok 2019 a rok 2021 bol ponechaný v spoločnosti v plnej výške. Pozitívny vplyv na stav vlastného imania mal aj príspevok akcionára vo výške 130 mil. eur zrealizovaný počas roka 2020.

Graf 10 – Vývoj zmien imania SEPS, a. s.

Vlastné imanie SEPS sa v roku 2022 zvýšilo oproti predchádzajúcemu roku o 103 831 tis. eur vplyvom dosiahnutého zisku za bežné obdobie vo výške 105 142 tis. eur. Pozitívny vplyv zisku čiastočne zmiernil negatívny vplyv precenenia vo výške 1 311 tis. eur (precenenie derivátov).

Čistý zisk vzrástol oproti predchádzajúcemu roku z úrovne 18 339 tis. eur (za rok 2021) na úroveň 105 142 tis. eur (za rok 2022). Hlavným zdrojom generovania zisku boli finančné operácie a to najmä výnosy z dividend prijatých od dcérskej spoločnosti OKTE, a.s. vo výške 58 790 tis. eur, ktoré sú považované za dividendové príjmy aj v súlade s metodikou ESA 2010. Pozitívny vplyv vykázala aj absencia opravnej položky k finančnej investícii zúčtovanej do nákladov v roku 2021 (vo výške 90 946 tis. eur, z dôvodu vysporiadania straty zo strany akcionára v spoločnosti OKTE, a.s. formou vzdania sa práva vyplatiť si príspevok akcionára z ostatných kapitálových fondov).

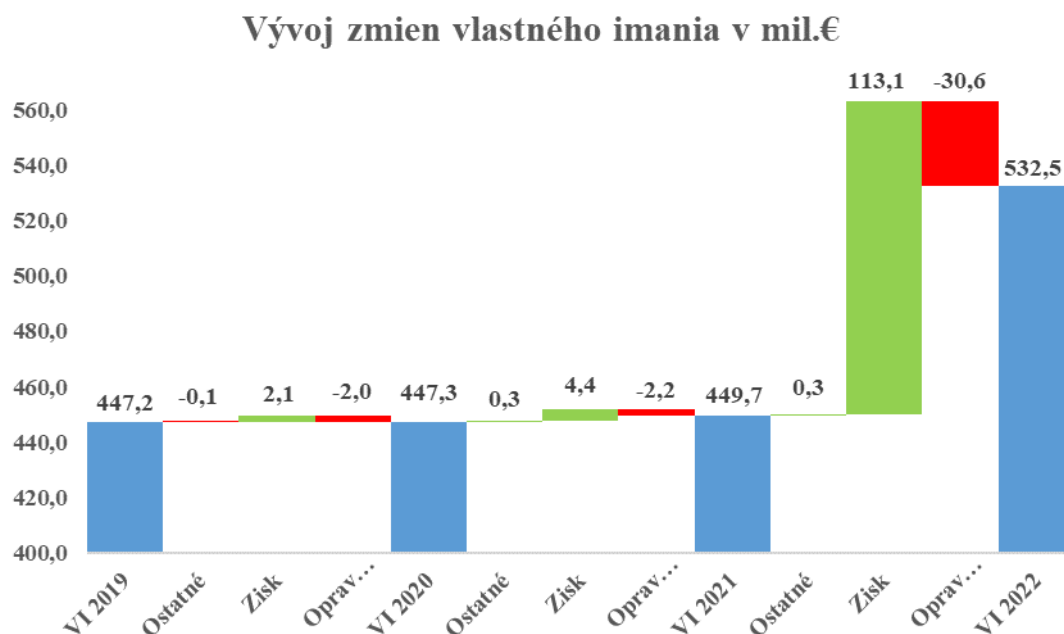
Pozitívny vplyv výsledku z finančných činností čiastočne eliminoval prevádzkový zisk, ktorý medzročne klesol o 54,5 % z dôvodu rastu nákladov na spotrebovaný materiál a služby (o 27,4 %) a súčasný pokles tržieb z prenosu a tranzitu elektrickej energie (o 7,5 %). Náklady na spotrebovaný materiál a služby vzrástli z dôvodu nielen vyšších cien energií, ale aj vyššieho objemu elektriny prenesenú cez prenosovú sústavu (rast o 2,2 %), pričom rast objemu bol krytý zvýšeným importom elektriny z dôvodu poklesu výroby elektriny na vstupe do prenosovej sústavy (pokles o 10,6 %). Tieto skutočnosti sa prejavili vo vyšších nákladoch na nákup podporných služieb, vyšších nákladoch na nákup elektrickej energie na krytie strát (nákup vyššieho množstva elektrickej energie za súčasne vyššie ceny) a v nákladoch na cezhraničné prenosy. Pokles výnosov sa prejavil najvýraznejšie na položke výnosov za prístup do prenosovej sústavy (pokles o 8,6 %), pričom výšku tarify určuje Úrad pre reguláciu sieťových odvetví SR prostredníctvom výnosu. Dobré hospodárenie SEPS už počas roka 2022 vytvorilo pre SEPS možnosť prispenia k nižším cenám elektriny pre domácnosti a firmy. Po dohode SEPS a MF SR bola zaistená výška tarify za straty v prenose na úrovni minulého roka, napriek zvýšeným cenám na trhu s elektrinou. K zmierneniu dopadov rastúcich cien elektriny na trhoch prispel aj výsledok z úspešnej cezhraničnej prevádzky (vo výške 153 mil. eur), ktorým SEPS zabránilo niekoľkonásobnému zvýšeniu spomínanej tarify (mala byť na úrovni 8,6564 eur/MWh, no zostala na úrovni 1,7169 eur/MWh).

SEPS počas roka 2022 bol ukončený objemovo najvýznamnejší projekt výmeny vodičov a preizolácie na vedení V424 Sokolnice – Križovany, ktoré je jedno z najdôležitejších cezhraničných vedení. Okrem toho sa zrealizovali významné investičné projekty orientované na modernizáciu siete a to projekty na vedení V428 Moldava – Kapušany a V429 Podunajské Biskupice - Gabčíkovo. Výška investovaných prostriedkov v roku 2022 dosiahla úroveň 52 143 tis. eur.

Vodohospodárska výstavba, š.p. (ďalej „VHV“)

Vývoj štruktúry zmien vlastného imania bol počas sledovaného obdobia pomerne stabilný. Výsledok bežného obdobia (zisk) zaistoval pozitívnu zmenu stavu a oprava chýb v účtovníctve minulých období negatívnu zmenu stavu vlastného imania. Zdrojom tvorby zisku bol hlavne rozdiel výnosov a nákladov súvisiaci s výrobou elektrickej energie vo vodných elektrárnach. Už na výsledku bežného obdobia generovaného za rok 2021 bol zaznamenaný enormný vplyv externého prostredia, ktorý sa prejavil medzročným rastom výnosov z vyrobenej elektriny viac ako 1,5 násobne, vplyvom rastu cien na trhoch s elektrickou energiou. V tomto roku bol výrazný rast výnosov čiastočne eliminovaný tvorbou rezervy na odstraňovanie sedimentov zo zdrže Hrušov. V roku 2022 bol zaznamenaný pozitívny vplyv externého prostredia na zisk v ešte vyššej miere.

Graf 11 – Vývoj zmien imania VHV, š.p.

Vlastné imanie VHV sa v roku 2022 zvýšilo oproti predchádzajúcemu roku o 82 825 tis. eur vplyvom dosiahnutého zisku za bežné obdobie vo výške 113 150 tis. eur. Pozitívny vplyv zisku čiastočne zmiernil negatívny vplyv opravy chýb v účtovníctve minulých období vo výške 30 634 tis. eur (hlavne vplyv dotvorenia opravnej položky k nedokončenému majetku).

Čistý zisk sa medziročne zvýšil z úrovne 4 364 tis. eur (rok 2021) na úroveň 113 150 tis. eur (rok 2022).

Hlavným zdrojom generovania zisku bol prevádzkový výsledok hospodárenia, ktorý vďaka rýchlejšiemu rastu výnosov z prevádzky (91,9 %) ako rastu nákladov na prevádzku (12,4 %) dosiahol enormné medziročné zvýšenie (z 5 028 tis. eur na 146 062 tis. eur). Výrazný rast prevádzkových výnosov zaistil rast výnosov z hlavnej podnikateľskej činnosti, čiže výnosy súvisiace s výrobou elektrickej energie (medziročné zvýšenie o 98,0 %, najmä silovej energie, regulačnej energie a podporných služieb), z dôvodu pokračujúceho rastu trhových cien elektrickej energie. Pričom 1,9 % z tržieb predstavoval predaj elektrickej energie do Českej republiky.

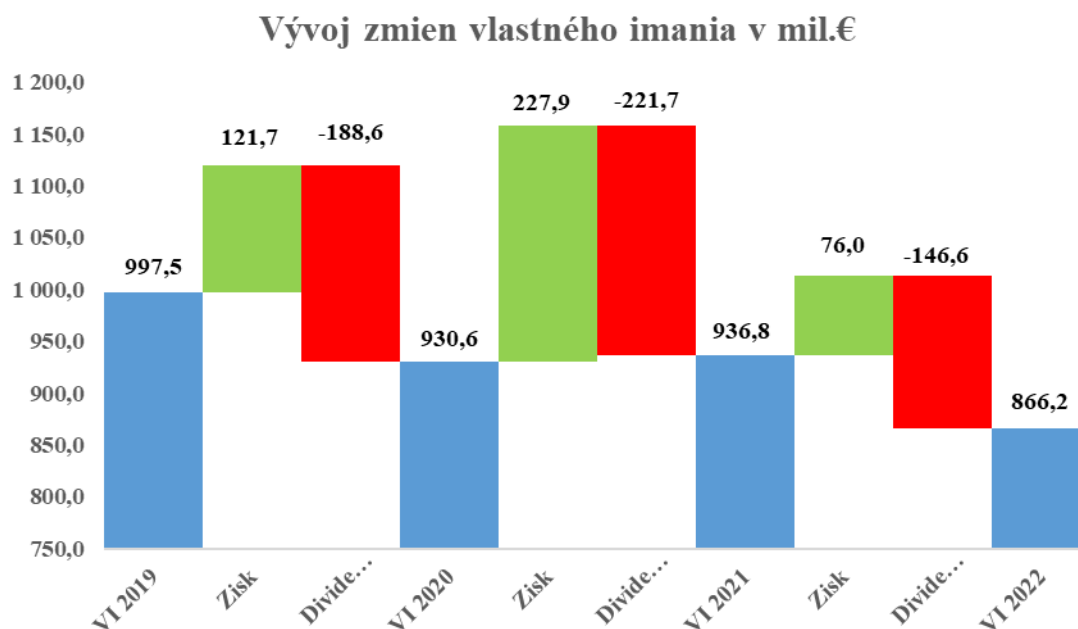
Pozitívny vplyv externých podmienok čiastočne eliminoval rast prevádzkových nákladov, najmä vplyv vyššej tvorby rezervy na odstraňovanie sedimentov zo zdrže Hrušov (o 16,9 % z dôvodu zabezpečenia prevedenia zvýšených prietokov cez objekty Čunova a Gabčíkova) a zvýšenie nákladov na opravy a udržiavanie (o 79,4 %) najmä na opravu budov a stavieb vodného diela G – N.

Do konca roka 2023 odvedie VHV finančné prostriedky vo forme osobitného odvodu zo zisku do štátneho rozpočtu vo výške 100 mil. eur za rok 2022 a 50 mil. eur za rok 2023.

Stredoslovenská energetika Holding, a.s. (ďalej „SSEH“)

Vývoj štruktúry zmien vlastného imania bol počas sledovaného obdobia pomerne stabilný. Výsledok bežného obdobia (zisk) zaistoval pozitívnu zmenu stavu a výplata dividend negatívnu zmenu stavu vlastného imania. Zdrojom tvorby zisku boli, po zrealizovaní transformácie na holdingovú spoločnosť, hlavne výnosy z prijatých dividend od spoločností skupiny SSEH. Výsledok bežného obdobia sa počas sledovaného obdobia využíval na výplatu dividend pre akcionárov.

Graf 12– Vývoj zmien imania SSEH, a.s.

Vlastné imanie SSEH sa v roku 2022 znížilo oproti predchádzajúcemu roku o 70 574 tis. eur vplyvom vyplatených dividend vo výške 146 622 tis. eur (dividenda pripadajúca na majetkový podiel štátu vo výške 74 777 tis. eur bola považovaná za dividendu v plnej výške aj z hľadiska metodiky ESA 2010). Negatívny vplyv výplaty dividend čiastočne zmiernil výsledok hospodárenia generovaný za rok 2022 vo forme zisku na úrovni 76 047 tis. eur.

Čistý zisk klesol oproti predchádzajúcemu roku o 66,6 % vplyvom nižších výnosov z prijatých dividend, ktoré medzročne klesli o 66,3 % (z dôvodu nižších dividend vyplatených dcérskou spoločnosťou Stredoslovenská distribučná, a.s., vyplatenie nižšieho objemu dividend bol spôsobený absenciou výplaty dividend zo zisku minulých období, ako aj medzročným poklesom zisku za bežné obdobie o 48,4 % z dôvodu zmeny korekcie výnosov z TPS z pozitívneho vplyvu vo výške 74 307 tis. eur v roku 2020 na negatívny vplyv vo výške 68 098 tis. eur v roku 2021). Negatívny vplyv výnosov z prijatých dividend umocnil aj negatívny vplyv ostatných prevádzkových výnosov, vplyvom absencie zrušenia opravnej položky k úveru poskytnutému dcérskej spoločnosti SSE-PD zúčtovanej v minulom roku.

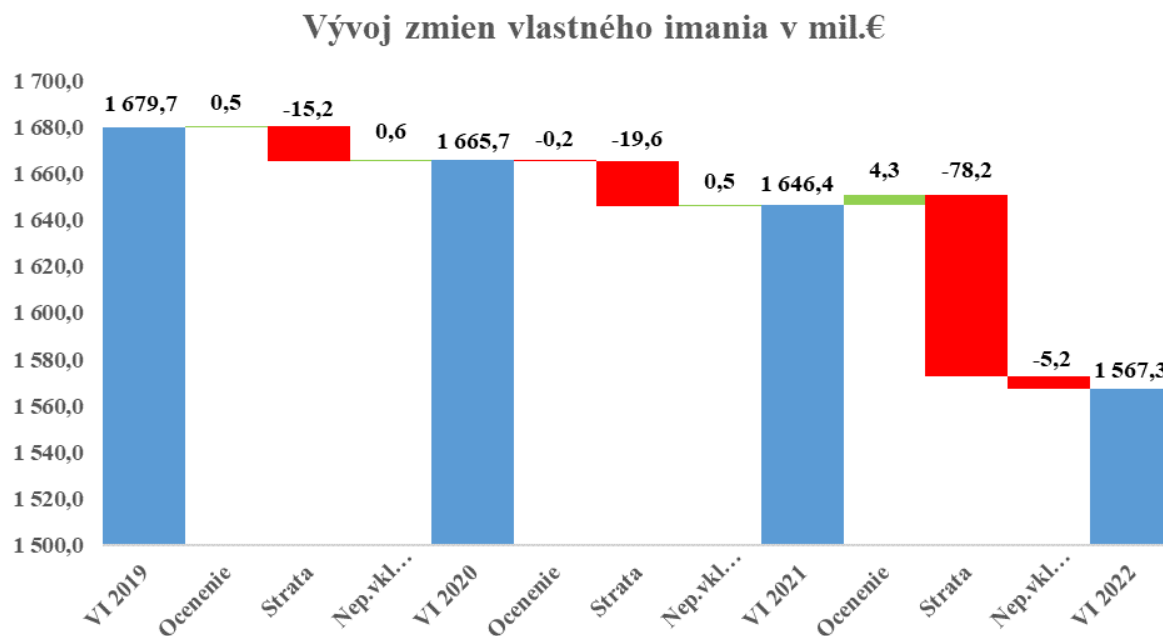
Negatívny vplyv uvedených položiek čiastočne eliminoval pozitívny vplyv ostatných finančných výnosov z dôvodu zrušenia opravnej položky k finančnej investícii (zánik rizika zníženej návratnosti hodnoty investície).

V apríli 2022 nadobudla SSEH majetkový podiel (51,0 %) v spoločnosti PW geoenergy, a.s., ktorá vznikla za účelom realizácie projektu geotermálnej elektrárne v okrese Žiar nad Hronom. Celkový predpokladaný inštalovaný výkon bude 20 MWe v troch strediskách, prípadne využitie tepla z geotermálneho zdroja.

Železnice Slovenskej Republiky (ďalej „ŽSR“)

Štruktúra zmien vlastného imania sa vyvíjala pomerne stabilne. Významným prvkom s vplyvom na vývoj zmeny stavu vlastného imania bol výsledok bežného obdobia (generovaný vo forme straty) s negatívnym vplyvom na zmenu stavu vlastného imania. Počas sledovaného obdobia bol zdrojom pozitívneho vplyvu na zmenu stavu vlastného imania nepenažný vklad, s výnimkou roka 2022 (skúmanie právneho nároku na pozemky spravované spoločnosťou a následná korekcia administratívnych hodnôt majetku). Pozitívny vplyv aktualizácie hodnoty zamestnaneckých požitkov bol zaznamenaný počas roka 2022.

Graf 13– Vývoj zmien imania ŽSR

Vlastné imanie ŽSR sa v roku 2022 znížilo oproti predchádzajúcemu roku o 79 031 tis. eur najmä vplyvom výsledku hospodárenia za bežné obdobie generovaného vo forme straty vo výške 78 173 tis. eur.

Prehlbujúca sa strata medziročne vykázala trojnásobnú zmenu z dôvodu rýchlejšieho rastu prevádzkových nákladov (o 31,1 %) ako výnosov (o 17,1 %). Hlavný vplyv na rast prevádzkových nákladov mali vyššie náklady na energie o 113,5 % (najmä zvýšené náklady na elektrickú energiu z dôvodu vyšších nákupných cien), ostatné prevádzkové náklady vyššie 6 násobne (vplyv tvorby opravných položiek k pohľadávkam a zvýšenie stavu rezervy na environmentálnu záťaž) a osobné náklady vyššie o 6,6 % (vplyvom rastu mzdovej tarify o sumu 45 eur mesačne s účinnosťou od 1. apríla 2022 na základe Dodatku č. 4 ku Kolektívnej zmluve ŽSR 2021 - 2023).

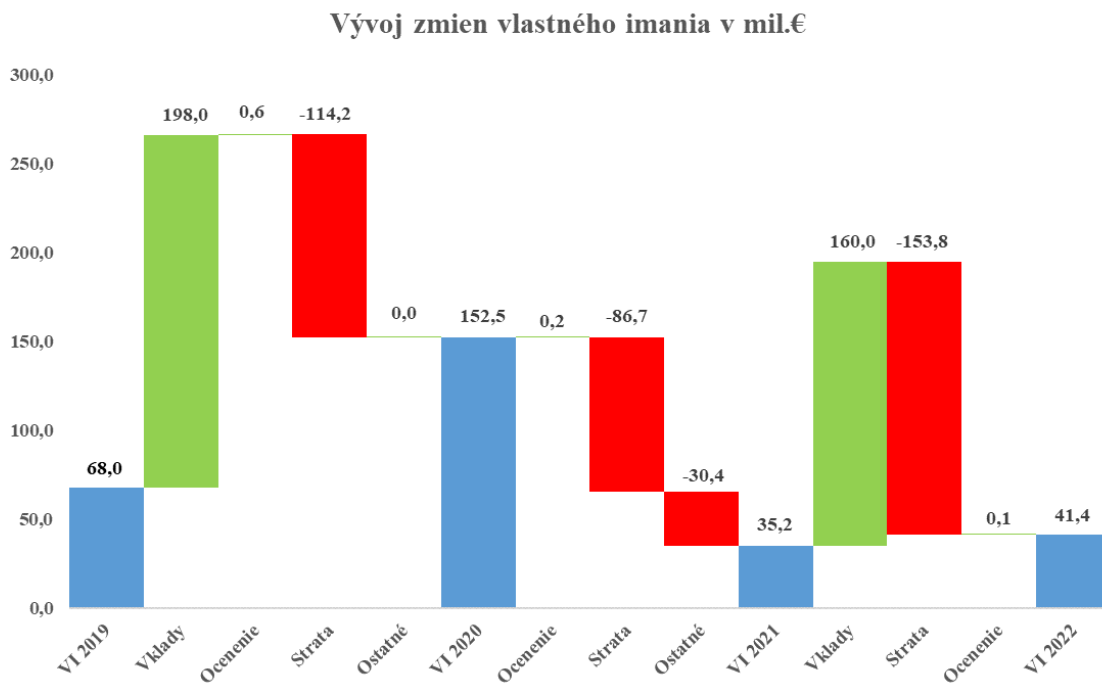
V roku 2022 bol zaznamenaný rast tržieb z prevádzkovania železničnej infraštruktúry vďaka zvýšeniu výnosov za prístup železničnej infraštruktúry pre nákladnú dopravu (o 26,5 %). Zvýšený objem výkonov bol pritom zaznamenaný v oblasti osobnej dopravy zo strany Železničnej spoločnosti Slovensko, a.s., ktorý sa prejavil rastom výnosov z dotácií na prevádzkovanie železničnej infraštruktúry o 15,0 % (záverečné hodnotenie plnenia za rok 2022 bude protokolárne vyhodnotené do konca roka 2023). Rast prevádzkových výnosov bol zaznamenaný aj vďaka rastu výnosov z predaja trakčnej elektrickej energie o 38,1 % z dôvodu vyšších zazmluvnených cien pre dopravcov.

Počas roka 2022 ŽSR pokračovala v modernizovaní a rekonštrukcii železničnej infraštruktúry. Celkom bolo preinvestovaných 235 386 tis. eur financovaných na 85,2 % z kapitálových dotácií. Zároveň boli spracované štúdie realizovateľnosti pre projekty Zdvojkoľajnenie trate Devínska Nová Ves – Marchegg štátna hranica a Optimalizácia trate Jelšovce – Prievidza. Súčasne bol ukončený aj proces prípravy a hodnotenia projektov zaradených do Plánu obnovy a odolnosti.

Všeobecná zdravotná poisťovňa, a.s. (ďalej „VšZP“)

Počas sledovaného obdobia bol výsledok hospodárenia bežného obdobia VšZP položkou s významne negatívnym vplyvom na zmenu stavu vlastného imania. Na zmiernenie celkového efektu vývoja a posilnenie finančnej stability VšZP zrealizoval akcionár počas roka 2020 a 2022 vklad do imania. Ocenenie vzhľadom na veľkosť vplyvu možno považovať na nevýznamné.

Graf 14– Vývoj zmien imania VšZP, a.s.

Vlastné imanie VšZP sa v roku 2022 zvýšilo o 6 300 tis. eur vplyvom vkladu do základného imania zrealizovaného akcionárom vo výške 160 000 tis. eur. Pozitívny vplyv vkladu bol čiastočne eliminovaný negatívnym vplyvom vygenerovanej strata za bežné obdobie vo výške 153 769 tis. eur.

Strata generovaná za bežné obdobie sa medziročne prehĺbila o 77,3 % (z úrovne 86 750 tis. eur za rok 2021 na 153 769 tis. eur za rok 2022), najmä vplyvom výsledku zo zdravotného poistenia. Výnosy z prijatého poistného rástli pomalšie (o 4,8 %) ako náklady na zdravotnú starostlivosť (o 7,5 %). Medziročný rast výnosov z poistného bol dôsledkom vyšších výnosov z predpísaného poistného od zamestnávateľov (rast o 5,7 %) a od samostatne zárobkovo činných osôb (rast o 7,3 %), vplyvom priaznivého ekonomického vývoja v národnom hospodárstve. Náklady na zdravotnú starostlivosť medziročne vzrástli o 7,5 % vplyvom rastu nákladov na výkony zariadení ústavnej starostlivosti a sociálnych služieb o 5,5 %, na centrálny nákup liekov o 12,3 % a na zariadenia ambulantnej starostlivosti 5,2 % (vplyv navýšenia ceny kapitácie, navýšené úhrady za väčší počet preventívnych prehliadok, vplyv valorizácie miezd zdravotníckych zamestnancov a zvýšených nákladov na energie). Rast nákladov na zdravotnú starostlivosť bol spôsobený aj zvýšenými výkonmi pri liečbe pacientov, ktoré boli odložené z dôvodu pandémie COVID-19.

Pozitívny dopad na zmiernenie straty bol zaznamenaný na položkách ostatných technických nákladov a výnosov (vo výške 65 054 tis. eur) najmä vplyvom nižších nákladov na odpis pohľadávok (o 44,9 %) a vyšších výnosov z prerozdelenia poistného voči iným poisťovniam (o 15,9 % vplyvom spresnenia odhadov).

Poistný kmeň VšZP sa v roku 2022 zmenšil – priemerne evidovaný počet poistencov v roku 2022 bol 2 883 972, čo v porovnaní s minulým rokom bolo menej o 9 226 osôb, pričom z uvedeného poistného kmeňa tvorili 55,9 % poistenci štátu; 44,1 % ekonomicky aktívni poistenci.

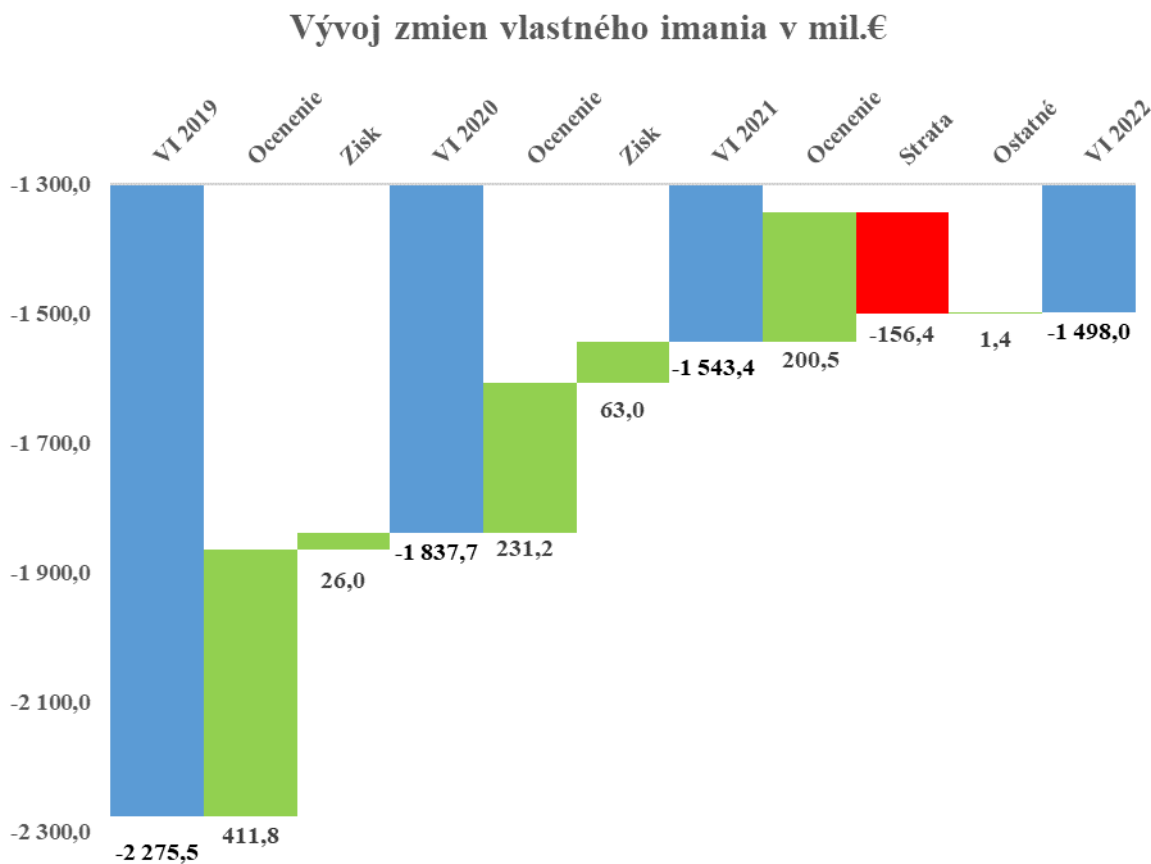
Objem príjmov VŠZP, ktorý v roku 2022 dosiahol výšku 3 990 800 tis. eur, sa medziročne zvýšil o 10,8 %. V roku 2022 bola medziročná percentuálna zmena príjmov najvýraznejšia na položke príjmových finančných operácií, ktoré vzrástli z úrovne 900 tis. eur (v roku 2021) na 1 614 400 tis. eur (z dôvodu vkladu akcionára vo výške 160 000 tis. eur zrealizovaného počas roku 2022). Príjmy z poistného od ekonomicky aktívnych poistencov, od poistencov štátu a príjmy z prerozdelenia poistného od iných zdravotných poisťovní vzrástli o 6,6 %.

3.2.3 Vlastné imanie Národnej banky Slovenska

Národná banka Slovenska (ďalej „NBS“) fungovala aj počas roku 2022 v neľahkých podmienkach. Pokračujúca vojna na Ukrajine mala negatívny vplyv na vývoj cien energií a komodít ako aj na mieru inflácie v celom európskom menovom priestore. Z tohto dôvodu pristúpila ECB k prísnejšiemu nastaveniu menovej politiky menovej únie s cieľom prinavrátenia rovnováhy, ozdravenia ekonomiky a zlepšenia životnej úrovne.

Dôsledkom zásahov ECB bolo zvyšovanie úrokových sadzieb, čo sa prejavilo aj v podmienkach Slovenska v podobe drahších pôžičiek. Napriek negatívnym vplyvom inflácie, rastu cien energií, potravín a rastom úrokových mier, slovenskú ekonomiku ťahala počas roka 2022 súkromná spotreba. Časť úspor z obdobia lockdownu bola spotrebovaná aj ako reakcia na rastúcu infláciu, ktorá úspory znehodnocovala. V dôsledku uvedených trendov Slovensko za rok 2022 vykázalo rast domácej spotreby vyšší o 5,1 %, zvýšenie zamestnanosti o 1,8 % a rast spotrebiteľských cien na úrovni 12,8 %³⁴.

Graf 15– Vývoj zmien imania NBS

³⁴ Podľa oficiálnych údajov Štatistického úradu SR

Štruktúra zmien vlastného imania vykázala v poslednom roku odlišný vývoj. Výsledok hospodárenia bežného obdobia ako negatívna zmena stavu a vplyv precenenia s pozitívnym dopadom na zmenu stavu vlastného imania. Hlavným zdrojom generovania straty ako výsledku bežného obdobia počas posledného roka sledovaného obdobia, bola strata z finančných operácií. Vývoj výsledku z finančných operácií závisí podobne ako veľkosť vplyvu precenenia, od vývoja podmienok v domácej ako aj globálnej ekonomike. S vývojom externých podmienok súvisí aj vývoj stavu rezervy na finančné riziká. Zastúpenie ostatných položiek v rámci štruktúry možno považovať, vzhľadom na veľkosť ich vplyvu, za nevýznamné.

Vlastné imanie NBS sa v roku 2022 zvýšilo o 45 478 tis. eur vplyvom zvýšenia stavu účtov precenenia o 200 540 tis. eur, ktorého pozitívny vplyv čiastočne eliminoval výsledok bežného obdobia, generovaného vo forme straty (156 448 tis. eur).

Výsledok bežného obdobia sa prepadol z pôvodného zisku za rok 2021 (63 004 tis. eur) na stratu za rok 2022 (-156 448 tis. eur), najmä vplyvom výsledku z finančných operácií. Výsledok z finančných operácií ako hlavného zdroja generovania straty z činnosti NBS ovplyvnil najmä rast úrokových sadzieb, ktorého dopad sa prejavil tak vo forme rastu nákladových úrokov (najmä z remunerácie eurobankoviek a pozícií NBS v platobnom systéme TARGET2), ako aj vo forme poklesu trhových cien finančných aktív (dopad prostredníctvom straty z predaja cenných papierov a precenenia na nižšiu trhovú hodnotu finančných inštrumentov k 31.12.2022 ako reakcia na očakávané ďalšie zvyšovanie úrokovej sadzby v nasledujúcom období).

Medziročne negatívny vplyv spôsobil aj nižší výnos NBS z podielu na predbežnom prerozdelení zisku za bežné obdobie ECB vrátane vplyvu podielu na zisku z minulého obdobia (pokles o 34,1 %). Negatívny trend vývoja bola zaznamenaný aj na položke nákladov na emisiu bankoviek a mincí, ktoré medziročne vzrástli takmer dvojnásobne (vplyv medziročne vyššieho objemu emisie eurobankoviek o 23,9 % v dôsledku rastu dopytu po hotovosti ako reakcie na pokračujúcu vojnu na Ukrajine).

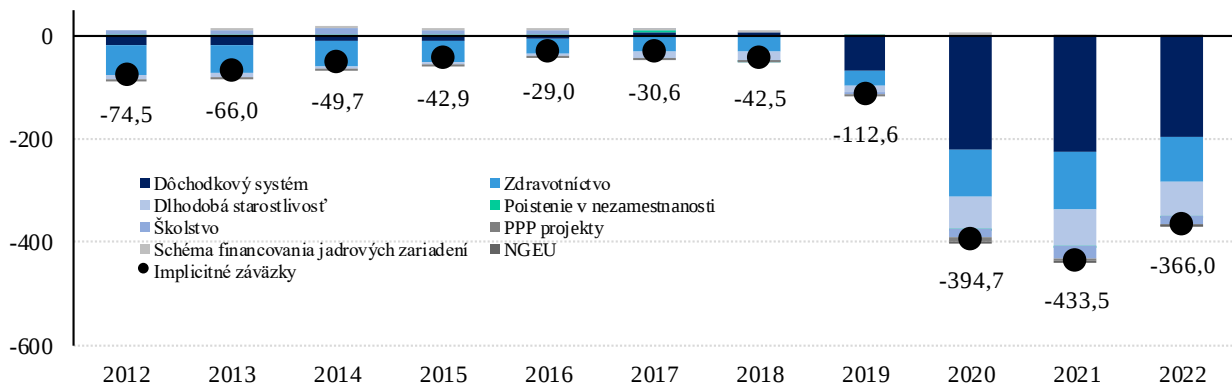
Negatívny vplyv uvedených položiek zmiernilo medziročné zvýšenie čistého výsledku z ESCB, ktorý plynul z plnenia úloh v oblasti menovopolitických operácií (zvýšenie čistého zisku bolo takmer štvornásobné). K zmierneniu konečnej úrovne straty prispela aj medziročná úspora nákladov na prevádzku (o 5,0 %) z dôvodu poklesu osobných nákladov (nižšie náklady na tvorbu dlhodobej rezervy na odchodné zamestnancov a náklady na zdravotnú starostlivosť o zamestnancov spojených s pandemiou).

3.2.4 Implicitné záväzky

Ústavný zákon o rozpočtovej zodpovednosti definuje implicitné záväzky ako rozdiel medzi očakávanými budúcimi výdavkami a očakávanými budúcimi príjmami subjektov verejnej správy. Implicitné záväzky vznikajú ako finančné nároky spôsobené budúcim uplatňovaním práv a povinností vyplývajúcim z legislatívy, ak tieto nie sú súčasťou dlhu verejnej správy. Z dôvodu ich problematického oceňovania a absencie vykazovania v súvahe subjektov verejnej správy dochádza k ich odhadu pomocou analytického postupu určenia súčasnej hodnoty budúcich záväzkov. Od roku 2020 sa medzi implicitné záväzky zaradila aj projekcia zvýšených platieb do rozpočtu EÚ súvisiacich so splácaním grantov získaných z Plánu obnovy, keďže o spôsobe ich splátok zatiaľ nie je v EÚ definitívne rozhodnuté.

Implicitné záväzky v minulom roku medziročne poklesli po prvýkrát od 2016. Najväčšími prispievateľmi k výške implicitných záväzkov patria dlhodobé projekcie súvisiace s dôchodkovým systémom a zdravotníctvom. Po zmenách prijatých v roku 2022 v rámci penzijného systému došlo po piatich rokoch prvýkrát k zníženiu dlhodobých záväzkov súvisiacich so starnutím populácie.

Graf 16 – Vývoj a štruktúra implicitných záväzkov na konečnom horizonte (% HDP)

Pozn.: Nárast implicitných záväzkov predovšetkým zo starnutia populácie v roku 2020 oproti 2019 je spôsobený zmenou diskontovania pod vplyvom zníženia nominálnych úrokových mier v projekcii AWG 2021.

Zdroj: MF SR

Celkové implicitné záväzky verejnej správy ku koncu roka 2022³⁵, kvantifikované do roku 2066, klesli medziročne na 366 % HDP³⁶. Oproti roku 2021 sa implicitné záväzky SR znížili o takmer 70 p. b., takmer výlučne v rámci zmien v záväzkoch zo starnutia populácie. PPP projekty, Národný jadrový fond a záväzky z Plánu obnovy kumulatívne prispeli k zníženiu záväzkov len minimálne o 0,3 p. b., a to na celom horizonte do roku 2066.

Tabuľka 17 – Odhad implicitných záväzkov za rok 2022

	Hodnota k 31.12.2022		Hodnota k 31.12.2021		Δ 2022-2021	
	% HDP	tis. eur	% HDP	tis. eur	p.b.	tis. eur
Starnutie obyvateľstva	-363,5%	-398 555 583	-430,7%	-424 340 820	67,2	25 785 237
- dôchodkový systém	-195,7%	-214 635 681	-225,1%	-221 816 699	29,4	7 181 019
- zdravotníctvo	-88,0%	-96 466 132	-109,7%	-108 031 733	21,7	11 565 602
- dlhodobá starostlivosť	-65,2%	-71 503 739	-71,1%	-70 080 032	5,9	-1 423 707
- poistenie v nezamestnanosti	-1,3%	-1 385 332	-1,1%	-1 121 052	-0,1	-264 280
- školstvo	-13,3%	-14 564 700	-23,6%	-23 291 303	10,4	8 726 603
PPP projekty	-3,4%	-3 718 145	-3,9%	-3 825 850	0,5	107 705
Vplyv Národného jadrového fondu	4,3%	4 734 861	4,9%	4 838 728	-0,6	-103 867
Vplyv NGEU	-3,5%	-3 820 255	-3,9%	-3 803 104	0,4	-17 151
Implicitné záväzky spolu	-366,0%	-401 359 121	-433,5%	-427 131 045	67,5	25 771 924

Zdroj: MF SR

Najvýznamnejší vplyv na pokles implicitných záväzkov mala reforma I. piliera penzijného systému (Graf X1)³⁷ Všetky zmeny v I. pilieri dôchodkového systému prijaté na jeseň 2022 medziročne znížili implicitné záväzky do roku 2066 o vyše 70 p. b. Týkalo sa to opätovného naviazania dôchodkového veku na rast strednej dĺžky života, ale aj k spomaleniu rastu aktuálnej dôchodkovej hodnoty (ADH). Balík schválených zmien obsahoval aj tzv. rodičovský dôchodok – pravidelné príspevky z hrubých miezd pracujúcich rodičov poberajúcim starobné, invalidné, resp. výsluhové dôchodky. Rodičovský dôchodok však spolu s možnosťou predčasného odchodu do dôchodku po odpracovaných 40 rokoch vytvárajú budúce vyššie náklady na penzijný systém a znižujú pozitívny efekt reformy na implicitné záväzky.

Kompenzujúcim negatívnym faktorom na záväzky bola naopak prijatá reforma II. piliera, ktorá zaviedla automatický vstup sporiťel'ov do kapitalizačnej schémy penzijného systému. Očakávaný pozitívny vplyv zmien v II. pilieri, v podobe úspor Sociálnej poisťovne na budúce vyplácané starobné

³⁵ Implicitné záväzky za rok 2022 zohľadňujú legislatívne zmeny prijaté Národnou radou SR do 31.12.2022.

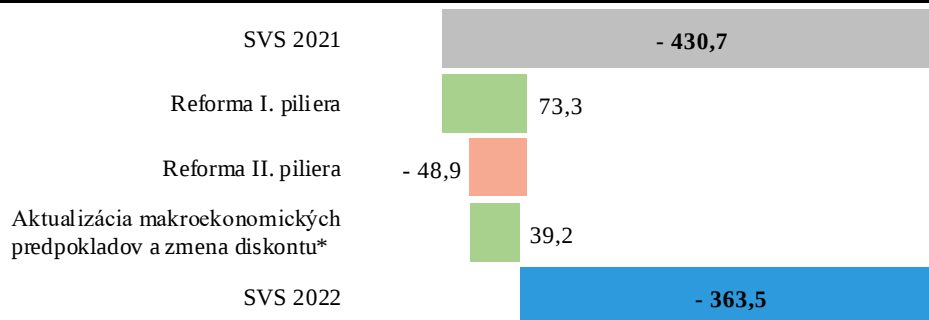
³⁶ Uvedené výsledky je zároveň potrebné interpretovať starostlivo. Pri výpočte implicitných záväzkov je potrebné brať do úvahy fakt, že hodnota implicitných záväzkov plynúcich zo starnutia je vyjadrená v súčasnej hodnote a v pomere k aktuálnemu výkonu ekonomiky (% HDP). Pozitívny efekt menovateľa z očakávaného rastu HDP v budúcnosti nie je v hodnote implicitných záväzkov zohľadnený. Zároveň, neistota celkových implicitných záväzkov pramení aj z relatívne vysokej váhy posledného bodu projekcie, ktorý je základom pre odhad záväzkov v nekonečnom horizonte.

³⁷ V porovnaní s predchádzajúcim vyhodnotením implicitných záväzkov pre SVS na rok 2021 došlo k posunu sledovaného horizontu od 2022 do 2066.

dôchodky z I. piliera, sa prejavuje naplno až za horizontom kvantifikácie implicitných záväzkov³⁸. Do 2066 je vplyv na saldo z dôvodu nižších príjmov Sociálnej poisťovne negatívny a čiastočne tlmí príspevok zmien v I. pilieri na zníženie záväzkov.

Dodatočným pozitívnym vplyvom na implicitné záväzky boli metodické zmeny v podobe posunu horizontu diskontovania a aktualizácia makroekonomických predpokladov³⁹.

Graf 17 – Aktualizácia implicitných záväzkov v 2022 súvisiacich so starnutím populácie (do 2066; % HDP)

Pozn.: *Zmena diskontu – posun horizontu o jeden rok.

Zdroj: MF SR

Záväzky vyplývajúce z PPP projektov predstavovali ku koncu roka 2022 hodnotu 3,4 % HDP, medziročne klesli o 0,5 p. b. HDP. Záväzky sú kvantifikované na základe odhadu platieb štátu za dostupnosť počas ich celej doby trvania koncesie.⁴⁰ Medziročné zníženie odhadovaných budúcich záväzkov o 0,5 p. b. vyplýva predovšetkým z aktualizácie makroekonomických predpokladov pri objemovo najväčšom projekte rýchlostnej cesty R1.

Tabuľka 18 – Vplyv PPP projektov

v % HDP

	2022	2030	2040	2050	Spolu
Platba za dostupnosť R1*	0,11	0,10	0,10	-	2,0
Platba za dostupnosť D4 a R7	0,04	0,04	0,04	0,02	1,1
Platba za dostupnosť - väznica Rimavská Sobota	0,00	0,01	0,02	-	0,2
Spolu					3,4

* bez započítania DPH za služby; Pozn.: Diskontované k roku 2022.

Zdroj: MF SR

Vplyv PPP projektov na celkových implicitných záväzkoch plne kompenzuje schéma vyradovania jadrových zariadení vo výške 4,3 % HDP.⁴¹ Medziročne došlo pri záväzkoch k zníženiu pozitívneho príspevku o 0,6 p. b. z dôvodov aktualizácie schémy očakávaných príjmov a nákladov Národného jadrového fondu na strednodobom horizonte, aktualizácie makroekonomických predpokladov a pod vplyvom zmeny diskontovaného obdobia.⁴²

Tabuľka 19 – Vplyv Národného jadrového fondu

v % HDP

	2022	2050	2100	2140	Spolu
Vplyv NJF na saldo	-0,01	-0,11	0,02	0,00	-4,3

Pozn.: Diskontované k roku 2022.

Zdroj: MF SR

³⁸ V roku 2021 v rámci aktualizácie Správy o starnutí populácie skupiny AWG došlo k úprave dlhodobých predpokladov úrokových mier Slovenska smerom nadol. Zmena diskontného faktora, ktorá reflektovala na novú úroveň nominálnej úrokovej miery mala v nekonečnom horizonte výrazne neintuitívny vplyv na primárne saldo. Ministerstvo financií preto od 2021 pristupuje ku kvantifikácii implicitných záväzkov výlučne na konečnom horizonte. Viac informácií k technickej zmene je možné nájsť v [Prílohe 5 \(BOX 1\) rozpočtu verejnej správy](#).

³⁹ Výška implicitných záväzkov aktuálne zahŕňa všetky položky citlivé na starnutie obyvateľstva pri využití rovnakého prístupu. Na zabránenie duplicitného započítania v čistom bohatstve boli zároveň výsluhové dôchodky silových zložiek vylúčené z vlastného imania súhrnného celku verejnej správy, a to vo výške účtovnej rezervy tvorenej na zamestnanecké požitky vykázané v súvahe Ministerstva financií SR.

⁴⁰ Pri projektoch rýchlostnej cesty R1 a novom projekte výstavby väzenského zariadenia do roku 2041 a pri projekte D4/R7 do roku 2050.

⁴¹ Schéma bola aktualizovaná o nové údaje o očakávaných príjmoch a nákladoch Národného jadrového fondu.

⁴² Na základe údajov z výročných správ NJF. Implicitný záväzok súvisiaci s Národným jadrovým fondom vyplýva z financovania vyradovania jadrových zariadení. Veľkosť budúcich nákladov výraznejšie porastie kvôli zvyšujúcim sa nákladom na skladovanie a likvidáciu jadrového odpadu. Avšak v celom horizonte, najmä vďaka kumulujúcemu sa prebytku fondu v prvých dekádach, je vplyv Národného jadrového fondu kladný.

Od roku 2020 medzi implicitné záväzky MF SR zaraďuje aj platby, ktoré SR odvedie do rozpočtu EÚ formou vyššieho odvodu za zdroje získane z nástroja Next Generation EU. Balíkom sa v nasledujúcich rokoch podporia najmä investície do zelenej a digitálnej transformácie. Finančné prostriedky na zabezpečenie týchto grantov získala priamo EÚ. Dohoda predpokladá, že ich splácanie sa začne najskôr v roku 2028 a bude trvať maximálne do roku 2058. Splácanie istiny a úrokových platieb sa následne prejaví v budúcich príspevkoch členských štátov do rozpočtu EÚ. Ak by sa zdroje pre NGEU financovali zo zavedenia nových celoeurópskych daní⁴³, vplyv NGEU na implicitné záväzky by sa neutralizoval. Slovensko v aktuálnych predpokladoch rozpočtu očakáva vyššie odvody, ktoré v súčasnom vyjadrení zvyšujú implicitné záväzky o 3,5 % HDP. Oproti minulému roku sa vplyv na záväzky znížil o 0,4 p. b. HDP pod výlučným vplyvom aktualizácie makroekonomických vstupov.

Tabuľka 20 – Vplyv Plánu obnovy

v % HDP

	2022	2030	2040	2050	2058	Spolu
Vplyv Plánu obnovy na saldo	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	3,5

Pozn.: Diskontované k roku 2022.

Zdroj: MF SR

3.2.5. Podmienené záväzky

Podmienené záväzky predstavujú položku iných pasív, ktoré za určitých okolností môžu negatívne ovplyvniť finančnú situáciu verejnej správy (konkrétne štátu či územnej samosprávy). Tieto záväzky nie sú vykazované na súvahových položkách pasív, pretože nie sú splnené podmienky pre ich zaúčtovanie (výška takéhoto „neistého“ záväzku sa nedá spoľahlivo oceniť, obdobie, ku ktorému sa povinnosť viaže nie je určené alebo úbytok ekonomických úžitkov v budúcnosti nie je istý). Z tohto dôvodu nie je možné jednoznačne odhadnúť vplyv na verejné financie z pohľadu času a už vôbec nie je možné stotožňovať hodnotu vyčíslených podmienených záväzkov v danom roku s aktuálnou potrebou peňažných prostriedkov na plnenie takýchto neistých povinností.

Podľa ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti sú podmienené záväzky súčasťou Návrhu rozpočtu verejnej správy (v prílohe č. 4). Informácia v návrhu rozpočtu je smerodajná najmä pre účely hodnotenia dlhodobej udržateľnosti a výpočtu základného scenára zo strany Rady pre rozpočtovú zodpovednosť, ako aj transparentné zverejňovanie mimobilančných položiek s potenciálnym vplyvom na verejné financie.

Požiadavku na zverejňovanie podmienených záväzkov obsahuje aj európska legislatíva, a to konkrétne smernica Rady 2011/85/EU o požiadavkách na rozpočtové rámce členských štátov. Podľa článku 14 ods. 3 tejto smernice členské štáty za všetky subsektory verejnej správy „uverejnia príslušné informácie o podmienených záväzkoch s možným veľkým vplyvom na rozpočet verejnej správy vrátane štátnych záruk, problémových úverov a záväzkov vyplývajúcich z činnosti verejnoprávnych korporácií vrátane ich rozsahu“. Podľa tejto smernice sa pravidelne zverejňujú záväzky zo záruk, mimobilančných projektov PPP a nesplácané úvery.

Z uvedeného vyplýva, že aj pri podmienených záväzkoch existuje viacero metodických prístupov a na konkrétne podmienené záväzky je možné nazerať odlišne. V ekonomickej teórii, ale aj v legislatívnej praxi účtovného výkazníctva sa ako ostatné pasíva (širší pojem od podmienených záväzkov) spomínajú najčastejšie pasíva z prebiehajúcich alebo hroziacich súdnych sporov, z poskytnutých záruk, zo všeobecne záväzných právnych predpisov alebo sú to iné finančné povinnosti ako napríklad z devízových termínovaných obchodov, z opčných obchodov, zákonná alebo zmluvná povinnosť odobrať určité produkty, napríklad z dodávateľských zmlúv a odberateľských zmlúv, povinnosti z nájomných zmlúv, koncesionárskych a iných zmlúv.

Subjekty verejnej správy majú z podstaty svojej činnosti často špecifické položky nielen na riadnych záväzkoch, ale aj v iných pasívach. Z pohľadu prezentácie údajov v účtovnej závierke často zverejňujú aj informácie, ktoré nemusia predstavovať podmienené záväzky, ale pre účely splnenia si povinnosti poskytnúť užívateľovi účtovnej závierky významné informácie, uvedú ich medzi mimobilančné položky.

⁴³ Diskusia sa vedie o nových karbónových daniach na CO₂, cezhraničných daniach na špecifický import, či digitálnej dani.

V súhrnnej výročnej správe pre účely odhadu čistého bohatstva a jeho jednotlivých zložiek sú preto podmienené záväzky chápané podľa účtovnej definície (uvedenej v prvom odseku) a sú predmetom analytického skúmania ich vplyvu na zmenu čistého bohatstva⁴⁴.

Hodnota podmienených záväzkov k 31.12.2022 na nekonsolidovanej báze dosiahla úhrnom tis. eur a ich členenie podľa jednotlivých skupín subjektov je nasledovné:

Tabuľka 21 – Podmienené záväzky

v tis. eur

Subjekty (v tis. eur)	2020	2021	2022	Δ 2022-2021
Ústredná správa a podniky štátnej správy	19 661 268	20 094 669	20 508 703	414 034
Obce a ich rozpočtové a príspevkové organizácie a podniky územnej samosprávy	67 691	113 245	83 935	-29 310
Vyššie územné celky a ich rozpočtové a príspevkové organizácie a podniky územnej samosprávy	529	1 151	81	-1 070
Spolu (nekonsolidované)	19 729 488	20 209 065	20 592 719	383 654
Objem konsolidácie	19 402	21 175	347 134	325 959
Spolu (konsolidované)	19 710 086	20 187 890	20 245 585	57 695

Keďže niektoré podmienené záväzky predstavujú vzťah medzi subjektmi verejnej správy, je vhodné prezentovať aj podmienené záväzky ako konsolidované. Hodnotu konsolidácie predstavujú napríklad potenciálne úhrady z konaní jedného subjektu verejnej správy voči inému subjektu verejnej správy, vzájomné súdne spory či poskytnuté záruky, z ktorých by plnenie predstavovalo len presun prostriedkov v rámci verejnej správy. Takto očistené podmienené záväzky verejnej správy predstavujú 20 245 585 tis. eur.

Podľa údajov dostupných z účtovných závierok hodnotených subjektov dosiahli podmienené záväzky na nekonsolidovanej báze medziročne celkový nárast o 383 654 tis. eur (resp. 57 695 tis. eur po konsolidácii). Výsledný nárast je zložený z položiek, ktoré medziročne poklesli a z položiek, ktoré boli zachytené v prehľade prvý krát resp. zaznamenali medziročný nárast.

Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou vykázal hodnotu sporu so súkromnou spoločnosťou z dôvodu nezákonného rozhodnutia úradu pri registrácii novej súkromnej zdravotnej poisťovni, v ktorom spoločnosť požaduje zaplatiť 280 000 tis. eur. Úrad požaduje zamietnuť žalobu v celom rozsahu. Slovenský plynárenský priemysel, a.s. vykázal medziročne vyššie záruky poskytnuté v rámci skupiny v prospech tretích strán o 114 000 tis. eur, Agentúra pre núdzové zásoby ropy a ropných výrobkov zvýšila odhad záruk vystavených v prospech obchodných partnerov o 41 067 tis. eur a Ministerstvo financií SR zvýšilo podsúvahový záväzok z kapitálových vkladov na požiadanie v niektorých medzinárodných finančných inštitúciách o 69 430 tis. eur. Naopak k významnému poklesu došlo medziročne napr. u Kancelárie národnej rady z dôvodu prehodnotenia potenciálneho negatívneho vplyvu zo súdnych sporov vzniknutých v minulosti, o 179 340 tis. eur.

Medzi najvýznamnejšie podmienené záväzky patrí účasť SR na Európskom nástroji finančnej stability (EFSF) a Európskom mechanizme pre stabilitu (ESM). Ďalej sú to hroziace alebo už prebiehajúce súdne spory voči štátnym orgánom alebo podnikom štátnej správy, medzinárodné arbitráže, zabezpečovacie operácie Slovenského plynárenského priemyslu, záložné právo na majetok Slovenských elektrární a ďalšie.

⁴⁴ Na základe internej analýzy metodík a prístupov k podmieneným záväzkom a analýzy konkrétnych prípadov v účtovných závierkach subjektov, ktorú vykonalo Ministerstvo financií SR v roku 2021, sa ako podmienené záväzky nevykazujú napríklad deklarované kapitálové výdavky na obstaranie infraštruktúry, zmeny z aplikácie účtovných štandardov, podsúvahové položky majetku v úschove, majetok v nájme. Ide o položky, ktoré svojou povahou nezvyšujú čisté bohatstvo v danom čase. Napríklad spomenuté investičné výdavky resp. rozpočet kapitálových výdavkov, zazmluvnené kontrakty s dodávateľom sa najprv zhmotnia vo výdavkoch (odliv finančných prostriedkov) a následne v prírastku majetku. Ide teda o zmenu štruktúry majetku, kedy sa finančné prostriedky menia na hmotný či nehmotný majetok. Obdobne majetok v nájme či v úschove nie je vlastníctvom danej organizácie, preto nezvyšuje čisté bohatstvo do momentu zmeny vlastníctva.

Vybrané podmienené záväzky podľa subjektov na nekonsolidovanej báze sú uvedené v nasledovnom prehľade:

Tabuľka 22 - Prehľad najväčších podmienených záväzkov na nekonsolidovanej báze

v tis. eur

	2020	2021	2022	Δ2022-2021
Kapitál na požiadanie a záruky v medzinárodných finančných inštitúciách	9 775 515	9 810 129	9 879 746	69 617
Európsky mechanizmus pre stabilitu (ESM)	6 148 450	6 148 450	6 144 450	0
Európsky nástroj finančnej stability (EFSF)	2 372 001	2 288 850	2 316 757	27 907
Európska investičná banka	684 231	684 231	684 231	0
Medzinárodná banka pre obnovu a rozvoj	400 805	447 286	488 809	41 523
Európska banka pre obnovu a rozvoj	101 359	101 359	101 359	0
Rozvojová banka rady Európy	16 854	16 854	16 854	0
Medzinárodná banka pre hospodársku spoluprácu	10 658	10 658	10 658	0
Mnohostranná agentúra pre investičné záruky	2 793	3 026	3 213	187
Medzinárodná investičná banka	38 364	33 931	33 931	0
Paneurópsky garančný fond	0	75 484	75 484	0
Medzinárodné investičné arbitráže	28 692	28 692	28 692	0
Zdravotná poisťovňa Union, a.s.	28 692	28 692	28 692	0
Hroziace alebo prebiehajúce súdne spory	4 153 954	4 009 975	4 040 590	30 615
Ministerstvo financií SR	1 433 565	1 435 530	1 435 571	41
Ministerstvo vnútra SR	1 140 340	1 140 308	1 095 485	-44 823
Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR	452 469	451 102	450 804	-298
Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou SR	0	0	280 000	280 000
Kancelária národnej rady SR	615 625	405 115	225 775	-179 340
MH Manažment, a.s.	191 563	202 232	168 185	-34 047
Ministerstvo hospodárstva SR	119 155	83 935	79 086	-4 849
Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky	0	49 032	46 076	-2 956
Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky	0	47 721	43 131	-4 590
Úrad vlády Slovenskej republiky	0	16 060	15 985	-75
Geodetický a kartografický ústav Bratislava	0	14 518	14 518	0
Ministerstvo dopravy Slovenskej republiky	0	901	10 518	9 617
Slovenský pozemkový fond	79 942	66 124	64 448	-1 676
Vodohospodárska výstavba, š.p.	59 856	27 809	40 098	12 289
Železnice SR	52 757	53 166	54 503	1 337
Národná diaľničná spoločnosť, a.s.	8 682	16 422	16 408	-14
Vystavené alebo poskytnuté záruky	722 115	967 880	868 361	-99 519
National Development Fund II, a.s.	310 683	381 410	369 026	-12 384
Záruky MF SR	221 195	419 147	321 411	-97 736
Exportno-importná banka Slovenska	190 237	167 323	177 924	10 601
Iné podmienené záväzky	4 792 356	5 236 088	5 306 135	70 047
Slovenské elektrárne, a.s.	3 177 596	3 246 429	3 341 242	94 813
MH Manažment, a.s.	976 822	976 822	970 650	-6 172
Slovenský plynárenský priemysel, a.s.	347 233	803 347	767 827	-35 520
Východoslovenská energetika, a.s.	112 200	134 609	146 527	11 918
Slovenská záručná a rozvojová banka, a.s.	89 215	59 095	59 754	659
Lesy SR, š.p.	15 486	13 894	13 894	0
Jadrová a vyradňovacia spoločnosť, a.s.	71 912	0	0	0
MH Invest, s.r.o	1 892	1 892	6 241	4 349
Spolu	19 472 632	20 052 764	20 123 524	70 760

Zdroj: Účtovné závierky subjektov k 31.12.2022 a k 31.12.2021 zverejnené v registri www.registeruz.sk a databáza MF SR

Medziročný rast v tab. 22 predstavuje časť medziročných zmien sumárne vypočítanej v tab. 1.

Účasť Slovenskej republiky na európskych záchranných mechanizmoch a členstve v medzinárodných finančných inštitúciách

Európsky mechanizmus pre stabilitu (ďalej len „ESM“) tvorí súčasť druhej vlny balíka opatrení určených na poskytovanie pomoci členským štátom eurozóny ocitávajúcich sa vo vážnych finančných problémoch s cieľom zabezpečiť stabilitu eurozóny samotnej. Európsky mechanizmus pre stabilitu (ESM) je nasledovníkom EFSF, ktorý bol vytvorený na dobu určitú, t. j. do júna 2013. ESM bol založený ako medzivládna organizácia založená na základe medzivládnej zmluvy. Na rozdiel od EFSF, ktorý funguje na báze záruk za dlhopisy emitované EFSF, sa do ESM prispieva priamo, a to formou upisovania akcií na základnom imaní spoločnosti. Slovenská republika splatila svoj podiel na vlastnom imaní vo výške 793 350 tis. eur v šiestich splátkach. Slovenskej republike vypršala výnimka na kľúči na určenie príspevkov do ESM k 1.1.2021, ktorá bola udelená na obdobie dvanástich rokov od vstupu do eurozóny pre všetky krajiny, ktoré v čase vzniku ESM mali hodnotu HDP na obyvateľa nižšiu, ako je 75 % priemeru Európskej únie.

Slovenská republika preto uhradila 134 150 tis. eur v decembri 2020, čo upravilo kľúč na určenie príspevkov do ESM pre Slovenskú republiku na hodnotu 0,985 %. Navýšenie splatného kapitálu bolo schválené Národnou radou SR dňa 5.11. 2020. Slovenská republika sa zároveň zaviazala, že v prípade, ak úroveň splateného imania klesne pod schválených 80 mld. eur absorbovaním strát ESM, Správna rada ESM vyzve akcionárov ESM na jeho splatenie (proces sa týka iba poklesu splateného imania, ktorý by mal v prípade jeho nedoplnenia za následok stratu „AAA“ ratingu ESM) alebo ak je potrebné zabrániť omeškaniu ESM v platení povinností voči svojim veriteľom, má generálny riaditeľ ESM právo vyzvať na úhradu upísaného základného imania prostredníctvom výzvy. Súčet výziev Správnej rady ESM a/alebo generálneho riaditeľa ESM nemôže v prípade Slovenskej republiky presiahnuť sumu 6 148 450 tis. eur.

Slovenská republika sa zaviazala poskytovať záruky za dlhové finančné instrumenty vydávané **Európskym nástrojom finančnej stability** (EFSF) v prípade žiadosti členského štátu eurozóny o finančnú podporu. V zmysle platnej a účinnej legislatívy (§ 5 zákona č. 381/2010 Z. z. o špecifických štátnych zárukách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov) sa Slovenská republika musí podieľať na celkovej výške záruk podielom 7,72 mld. eur. Zároveň sa musí podieľať na ďalších záručných mechanizmoch potrebných na získanie AAA ratingu pre EFSF, napríklad aj poskytnutím dodatočných záruk EFSF do výšky 165 % svojho podielu na zárukách pre každú emisiu. K 31.12.2022 bol stav záruk vystavených Slovenskou republikou vo výške 2 316 757 tis. eur.

Kapitálová účasť v **Medzinárodnej banke pre obnovu a rozvoj** (IBRD) sa zvýšila o 41 523 tis. eur z dôvodu zvýšenia účasti SR na základnom imaní o 13 846 tis. eur a o 27 677 tis. eur z dôvodu kurzových rozdielov k 31.12.2022.

Paneurópsky garančný fond vytvorila Európska investičná banka na základe výzvy Rady Európskej únie z 23.4.2020, podporenej ministrami financií členských štátov EÚ. Celková výška fondu je 25 miliárd eur v rámci schémy v reakcii na COVID-19, ktorý by mal zmobilizovať dodatočné investície v celkovej výške približne 200 miliárd eur. Pomoc sa v rámci tejto schémy poskytuje prostredníctvom vykonávateľov, s ktorými uzatvára zmluvy EIB. Vykonávateľmi môžu byť finančné inštitúcie, ktoré spĺňajú dané kritériá. Vykonávatelia následne financujú súkromný sektor formou úverov, pričom EGF na tieto operácie poskytuje najmä záruky.

Arbitrážne konania

Arbitráž je vedená so spoločnosťou Achmea B.V. z dôvodu zákazu zisku zdravotných poisťovní v roku 2007. V tejto arbitráži, vedenej podľa bilaterálnej investičnej dohody medzi SR a Holandským kráľovstvom, bol v decembri 2012 vydaný rozsudok, ktorým arbitrážny tribunál nariadil SR zaplatiť žalobcovi odškodnenie vo výške cca 25 200 tis. eur plus úroky vo výške 2 900 tis. eur. Konanie o zrušení tohto rozsudku ako aj jurisdikčného rozhodnutia v tomto spore na Nemeckom spolkovom súde, pred ktorým SR napadla tieto rozhodnutia, je v súčasnosti prerušené do rozhodnutia Súdneho dvora EÚ o predbežnej otázke. Súdny dvor EÚ rozhodol dňa 6.3.2018 o predbežnej otázke vo veci neaplikovateľnosti arbitrážnej doložky v bilaterálnej investičnej zmluve medzi SR a Holandskom. Nakoľko arbitrážny

rozsudok, na výkon ktorého sa vedie exekučné konanie pred súdmi v Luxemburgu bol zrušený, SR žiada o uvoľnenie zablokovaného majetku. Achmea sa v konaní pred Luxemburskými súdmi bráni tým, že podala pred nemeckým Ústavným súdom voči rozhodnutiu Najvyššieho spolkového súdu v Nemecku ústavné sťažnosti, o ktorých prípustnosti zatiaľ nebolo rozhodnuté. Luxemburský súd v novembri 2019 rozhodol, že konanie je pozastavené do rozhodnutia nemeckého Ústavného súdu o ústavných sťažnostiach.

Hroziace alebo prebiehajúce súdne spory

Žaloby, ktoré rieši **Ministerstvo financií SR** v úhrnnej hodnote 1 433 530 tis. eur sú najmä o náhradu škody uplatňovanej podľa zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov, v ktorých Ministerstvo financií SR zastupuje pred súdom aj iné orgány verejnej moci.

Ministerstvo vnútra SR vykazuje podmienené pasíva zo súdnych sporov najmä z titulu náhrady škody spôsobenej pri výkone verejnej moci.

Kancelária Národnej rady SR eviduje podmienené záväzky z existujúcich alebo hroziacich súdnych sporov, z čoho podstatnú časť tvoria žaloby o náhradu škody spôsobenú legislatívnou činnosťou NR SR vrátane troch súdnych sporov o „zákaz zisku“ zdravotných poisťovní. Medziročné zníženie žalovanej sumy vychádza zo súdnych uznesení o výške žalovanej sumy a zo späťvzatí niektorých žalôb.

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR eviduje najvýznamnejší spor s fyzickou osobou o náhradu škody vo výške 450 000 tis. eur, ktorá mala byť spôsobená údajnou nečinnosťou a nesprávnym úradným postupom.

MH Manažment, a. s. je v súčasnosti účastníkom rôznych súdnych sporov, ktoré voči nemu vedú tretie osoby, uplatňujúce si nároky voči MH Manažment, a. s. Na základe vyjadrení právnych zástupcov v príslušných sporoch spoločnosť MH Manažment, a. s. eviduje podmienené záväzky na súdne spory v celkovej sume 168 185 tis. eur.

Slovenský pozemkový fond čelí viacerým súdnym žalobám a konaniam. Hodnotovo najväčší súdny spor (60 409 tis. eur), kde je žalovaný Slovenský pozemkový fond je z titulu údajne zmarenej investície z dôvodu, že fond vydal pozemky (na ktorých sa mal projekt realizovať).

Vodohospodárska výstavba, š. p. eviduje viaceré súdne spory, pričom väčšinu z uvedenej sumy tvorí spor o náhradu škody z dôvodu údajného porušenia nájomnej zmluvy a spory so Slovenskými elektrárňami o úhradu platieb podľa zmluvy o prevádzke Vodnej elektrárne Gabčíkovo. Vodohospodárska výstavba, š. p. vykazuje voči Slovenským elektrárňam aj podmienené aktíva, z titulu bezdôvodného obohatenia, ktoré malo vzniknúť úhradou platieb Slovenským elektrárňam, a.s. podľa neplatnej zmluvy o prevádzke Vodnej elektrárne Gabčíkovo. V súdnych sporoch sa naďalej pokračuje.

Iné podmienené záväzky

Do podmienených záväzkov bola zaradená aj hodnota založeného majetku **Slovenských elektrární, a. s.** v prospech banky. Hodnota záložného práva sa medziročne zvýšila o 94 813 tis. eur. Hodnota podmienených pasív reprezentuje 34%-tný podiel štátu na základnom imaní spoločnosti.

MH Manažment, a.s. eviduje významnú hodnotu podmienených záväzkov z ručenia za splnenie záväzkov vyplývajúcich z niektorých privatizačných zmlúv uzavretých bývalým Fondom národného majetku. FNM sa zaviazal uhradiť nadobúdateľom privatizovaných spoločností určité straty na majetku, ktoré im môžu v budúcnosti vzniknúť v dôsledku určitých rizík definovaných v privatizačných zmluvách. Spoločnosť zároveň opätovne prehodnotila súdne spory a riziko plnenia z nich.

Slovenský plynárenský priemysel, a.s. vykazuje podmienené pasíva v podobe finančných derivátov, využívajúcich sa pri kontrahovaní zemného plynu na komoditných burzách. Zmena hodnoty súvisí so zmenou ceny zemného plynu a elektrickej energie, na ktoré sa viažu komoditné deriváty.

Poskytnuté záruky **Ministerstvom financií SR** boli vykázané vo výške 321 411 tis. eur, a medziročne sa znížili o 97 736 tis. eur. Zníženie spôsobili realizované záruky podľa zákona č. 67/2020 Z. z. o niektorých mimoriadnych opatreniach vo finančnej oblasti v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 v platnom znení, v prospech finančných inštitúcií (SZRB, Eximbanka a NDF I), ktoré poskytli úvery resp. záruky za úvery na podporu podnikateľom v čase pandémie COVID-19. V roku 2022 bolo ministerstvom uhradených 12 040 tis. eur z doteraz poskytnutých záruk. V roku 2021 to bolo 39 tis. eur, v roku 2020 neboli preplatené žiadne záruky. Ďalšie zníženie záruk ministerstva v objeme 84 781 tis. eur bolo na základe aktualizácie pozície poskytovateľov pomoci (SZRB, EXIMBANKA, NDF I), na základe odsúhlasených zmien aj zo strany komerčných bánk. Okrem záruk spoločnosti NDF II. sú všetky ostatné záruky predmetom konsolidácie pri výpočte čistého bohatstva.

National Development Fund II, a.s. vykazuje portfóliové záruky za úvery komerčných bánk poskytované v rámci opatrení na zmiernenie dopadov pandémie COVID-19 na podnikateľský sektor. Krytie týchto záruk je najmä z prostriedkov rozpočtu EÚ. Medziročná zmena je spôsobená primárne vplyvom postupného splácania úverov bankám zo strany konečných dlžníkov, čím klesá aj báza úverov, za ktoré ručí NDF II. Tempo poskytovania nových úverov so zárukou spoločnosti bolo nižšie ako tempo splácania už poskytnutých úverov so zárukou.

Tabuľka 23 - Prehľad vystavených covid záruk na základe zákona č. 67/2020 Z. z.

v tis. eur

	2020	2021	2022	Δ2022-2021
MF SR v prospech SZRB, a.s. (§5)	23 432	25 661	25 919	258
MF SR v prospech EXIMBANKY (§25)	24 000	24 000	21 760	-2 240
MF SR v prospech EXIMBANKY (§25a)	22 649	40 879	30 116	-10 763
MF SR v prospech NDF I (§25a)	143 393	322 582	238 506	-84 076
NDF II v prospech tretích strán (§25a)	310 683	381 410	365 392	-16 018
Spolu	524 157	794 532	681 693	-112 839

Po abstrahovaní záruk vystavených Ministerstvom financií SR v prospech iných subjektov verejnej správy (Eximbanka a NDF I) je hodnota covid záruk k 31.12.2022 na úrovni 391 311 tis. eur.

Obdobne aj **Exportno-importná banka Slovenska** vykazuje v iných pasívach hodnotu poskytnutých záruk 141 430 tis. eur a neodvolateľné úverové prísluby 36 494 tis. eur.

Východoslovenská energetika Holding, a.s. vykazuje podmienené pasívum v podobe bankových záruk v prospech skupiny. Podiel štátu na týchto potenciálnych záväzkoch bol prepočítaný na hodnotu podielu na základnom imaní spoločnosti (51 %).

Slovenská záručná a rozvojová banka Slovenska, a.s. vykazuje podmienené záväzky z titulu poskytnutých záruk v hodnote 23 178 tis. eur a úverových príslubov vo výške 36 575 tis. eur.

Lesy Slovenskej republiky, š. p. dlhodobo vykazujú hodnotu majetku, ktorá je právne nevysporiadaná (napr. pozemky a stavby), a ktoré môžu byť predmetom vrátenia pôvodným vlastníkom.

3.2.6. Iné aktíva ako súčasť čistého bohatstva

Pod inými aktívami ako súčasť čistého bohatstva sa k 31.12.2022 vykazovali najmä podsúvahové ocenenie štátnych lesov a pohľadávky po lehote splatnosti v štádiu ich vymáhania. Iné aktíva dosiahli v súhrnnej výške 8 473 059 tis. eur pred vnútornou konsolidáciou.

Od roku 2017 je súčasťou podmienených aktív aj hodnota lesných porastov uvedená v poznámkach účtovnej závierky štátneho podniku Lesy Slovenskej republiky, š. p., ktorá je pravidelne aktualizovaná znalcom Národného lesníckeho centra. Toto iné aktívum tvorí 45,7 % z doteraz identifikovaných mimobilančných aktív verejnej správy. Druhým najväčším podmieneným aktívom – 34,0 %, sú pohľadávky postúpené z bankových inštitúcií alebo verejných inštitúcií na vymáhanie Slovenskej konsolidačnej, a. s., ktorá ich na základe príslušnej legislatívy vymáha a uplatňuje si z nich exekučné nároky.

Tabuľka 24 - Podmienené aktíva

v tis. eur

Subjekty (v tis. eur)	2020	2021	2022	Δ 2022-2021
Ústredná správa a podniky štátnej správy	9 916 560	8 605 351	8 415 216	-190 135
Obce a ich rozpočtové a príspevkové organizácie a podniky územnej samosprávy	40 081	40 862	44 871	4 009
Vyššie územné celky a ich rozpočtové a príspevkové organizácie a podniky územnej samosprávy	6 936	7 870	12 972	5 102
Spolu (nekonsolidované)	9 963 577	8 654 083	8 473 059	-181 024
Objem konsolidácie	4 014 032	3 519 435	3 526 564	7 129
Spolu (konsolidované)	5 949 545	5 134 648	4 946 495	-188 153

Zdroj: Účtovné závierky subjektov a databáza MF SR

Medziročná zmena nekonsolidovanej hodnoty iných aktív dosiahla -181 024 tis. eur a bola zaznamenaná najmä v organizáciách ústrednej správy a v štátnych podnikoch (-190 135 tis. eur). Územná samospráva vykazuje nevýznamné hodnoty v pomere k celkovým iným aktívam. Väčšinou ide o súdne spory, pri ktorých jednotky územnej samosprávy predpokladajú pozitívny výsledok z rozhodnutí súdov v ich prospech.

V ústrednej správy boli medziročne zaznamenané zníženia ako aj zvýšenia hodnoty iných aktív. Medzi významné zvýšenie hodnoty iných aktív patria napríklad vystavené (bankové) záruky v prospech Slovenskej záručnej a rozvojovej banky, a.s. (o 82 289 tis. eur), záruky materských spoločností klientov SEPS (o 93 399 tis. eur), záruky v prospech SPP (o 28 719 tis. eur). Na druhej strane veľká časť tohto zvýšenia je aj predmetom eliminácie iných aktív v rámci sektora verejnej správy. Tým klesá aj hodnota iných aktív po konsolidácii, ktoré vstupujú do výpočtu čistého bohatstva.

Medzi zníženia iných aktív, ktoré významne ovplyvnili ich hodnotu k 31.12.2022 patrí napríklad zníženie nominálnej hodnoty pohľadávok, ktoré vymáha Slovenská konsolidačná, a.s. (o 242 398 tis. eur) z dôvodu trvalého upustenia od ich vymáhania resp. vymožením určitej čiastky, znížením záruk v prospech Exportno-importnej banky, a.s. (ktoré sú zároveň predmetom eliminácie) a zníženie hodnoty zabezpečenia projektov financovaných zo zrušeného Recyklačného fondu, ktorých administrácia prešla v roku 2019 na Environmentálny fond. Lesy SR prehodnotili ocenenie lesných porastov na základe ťažby kalamitného dreva na spravovaných územiach, ako aj z dôvodu delimitácie pozemkov na novozriadené správy národných parkov. Čistý úbytok predstavuje len zníženie hodnoty pozemkov v držbe Lesov SR, š.p., medziročne o 116 195 tis. eur.

Pre koncept čistého bohatstva boli celkové podmienené aktíva verejného sektora upravené o nasledovné položky:

- časť vyčíslenej spornej sumy, o ktorú sa súdi Vodohospodárska výstavba, š. p. so Slovenskými elektrárnami, a. s. (138 643 tis. eur). Táto časť zodpovedá 34 % vlastníckemu podielu štátu v SE, a. s. Z pohľadu verejného sektora ide o vzájomnú konsolidáciu.
- záruky v prospech EXIM Banky (369 968 tis. eur)

- záruky v prospech SEPS, a.s. (317 912 tis. eur)
- záruky v prospech SPP, a.s. (254 379 tis. eur)
- záruky v prospech SZRB, a.s. (86 843 tis. eur)

V týchto prípadoch, ak boli záruky realizované, vlastné imanie a čisté bohatstvo by sa nezmenilo, pretože príjmy z realizovaných záruk by len nahradili existujúce bilančné aktíva (úvery u EXIM banky a obchodné pohľadávky u SEPS a SPP). Tieto podmienené aktíva teda nepredstavujú potenciálny zdroj zvýšenia vlastného imania verejného sektora a tým ani čistého bohatstva.

- Pri pohľadávkach v správe Slovenskej konsolidačnej, a. s. bola upravená výška menovitej hodnoty o pohľadávky, ktoré boli predmetom konsolidačných úprav v rámci ústrednej správy (2 358 819 tis. eur). Prevod splatných pohľadávok, ktoré postupujú resp. odpredávajú organizácie ústrednej správy Slovenskej konsolidačnej, a. s. sa eliminuje a k pohľadávkam sa tvorí opravná položka. Akt prevodu pohľadávok znamená dôvod na zníženie ich účtovnej hodnoty, čo má negatívny vplyv na vlastné imanie a tým aj čisté bohatstvo. Zároveň tieto precenené pohľadávky nemôžu byť v pôvodnej hodnote na strane podmienených aktív.

Z dôvodu abstrahovania od vzájomných vzťahov v rámci iných aktív (vzájomné súdne spory, vystavené záruky, pohľadávky) je hodnota iných aktív vstupujúcich do čistého bohatstva znížená z hodnoty 8 473 059 tis. eur na hodnotu 4 946 495 tis. eur, čo je medziročne menej o 188 153 tis. eur.

Tabuľka 25 – Vybrané podmienené aktíva detail - nekonsolidované

v tis. eur	2020	2021	2022	Δ 2022-2021
Súdne spory a konania	442 422	460 941	466 082	5 141
Vodohospodárska výstavba, š. p.	408 419	408 419	410 499	2 080
MH Manažment, a. s.	26 550	41 213	43 657	2 444
Ministerstvo financií SR	3 910	3 910	3 910	0
Ministerstvo vnútra SR	3 543	3 322	3 939	617
Finančné riaditeľstvo SR	0	4 077	4 077	0
Iné (štátne podniky)	8 849 304	8 096 525	7 792 958	-303 567
Lesy SR, š. p. (hodnota lesných porastov)	4 017 128	3 930 916	3 814 721	-116 195
SKo, a. s. (pohľadávky na podsúvahe)	3 624 879	3 162 420	2 920 022	-242 398
Exportno-importná banka (záruky)	373 493	418 023	369 968	-48 055
Debitum, a. s.	323 820	0	0	0
Slovenský plynárenský priemysel (záruky)	224 093	225 660	254 379	28 719
Slovenská elektrizačná prenosová sústava, a. s. (záruky)	136 493	224 513	317 912	93 399
MH Manažment, a. s. (privatizovaný majetok)	87 983	79 689	79 689	0
Environmentálny fond (záložné zmluvy)	61 415	55 304	36 267	-19 037
Spolu	9 291 726	8 557 466	8 259 040	-298 426

Zdroj: Účtovné závierky subjektov, Centrálny konsolidačný systém a databáza MF SR

Zo súdnych sporov a iných právnych úkonov boli významné súdne konania, ktorých účastníkom je Vodohospodárska výstavba, š. p. voči Slovenským elektrárňam, a. s. o bezdôvodné obohatenie v sume 407 774 tis. eur. Spor sa týka platieb, ktoré platila Vodohospodárska výstavba, š. p. elektrárňam od roku 2006 na základe zmlúv na užívanie Vodnej elektrárne Gabčíkovo, ktoré sú podľa štátneho podniku neplatné. Ďalším subjektom očakávajúcim pozitívny výsledok zo súdnych sporov v prospech štátu je MH Manažment, a. s., ktorý eviduje hodnotu 43 657 tis. eur.

Z iných položiek podmienených aktív vykazuje najvyššiu hodnotu štátny podnik Lesy SR, š. p. z dôvodu ocenenia lesných porastov, ktoré podnik obhospodaruje na pozemkoch vo vlastníctve štátu, ktoré boli k 1.1.2010 jednotne ocenené podľa vyhlášky MS SR č. 492/2004 Z. z. o stanovení všeobecnej hodnoty podniku. Hodnota lesných porastov bola od 1.1.2010 evidovaná na podsúvahovom účte, pričom každoročne je táto hodnota aktualizovaná spolu so spresňovaním hodnoty lesných porastov vo vlastníctve štátu. Medziročne bola podsúvahová hodnota lesných porastov nižšia o 309 962 tis. eur, avšak dve tretiny z tejto sumy prináležala pozemkom, ktoré prešli na novozriadené správy národných parkov. Preto hodnota poklesu

iných aktív je len vo výške 116 195 tis. eur. Hlavným dôvodom a podkladom na zníženie hodnoty porastov je obnova programu starostlivosti o les po spracovaní veternej kalamity na niektorých odštepných závodoch.

Spoločnosť Debitum, a.s. vykázala v účtovnej závierke ako podmienené aktívum nominálnu hodnotou pohľadávok odkúpených od Sociálnej poisťovne, ktoré následne bude započítavať so záväzkami zdravotníckych zariadení na základe koncepcie oddlžovania schválenej vládou uznesením č. 757 z roku 2020. Keďže spoločnosť nebude vyvíjať žiadne aktivity smerom k vymoženiu týchto pohľadávok, nie je možné ich vykazovať ako podmienené aktívum pre účely čistého bohatstva. Následne nie sú ani predmetom vzájomnej konsolidácie.

Slovenská konsolidačná, a. s. (SKo, a. s.), ktorá je zo zákona č. 374/2014 Z. z. o pohľadávkach štátu a o zmene a doplnení niektorých zákonov poverenou osobou pre konsolidáciu pohľadávok verejného sektora vykazuje druhú najväčšiu hodnotu podmienených aktív v hodnote 2 920 022 tis. eur. Medziročný pokles nominálnej hodnoty pohľadávok SKo, a. s. je výsledkom odpisu nevymožiteľných pohľadávok. Časť nominálnej hodnoty pohľadávok SKo, a. s. (2 358 819 tis. eur) je pre účely čistého bohatstva eliminovaná, nakoľko je predmetom účtovnej konsolidácie vo verejnej správe, čo zabezpečuje vykázanie pohľadávok len jednou hodnotou, a to priamo v súvahe spolu s prislúchajúcimi opravnými položkami.

Z ostatných subjektov je významná hodnota zabezpečenia pohľadávok z poskytnutých úverov a poskytnutých záruk Exportno-importnej banky, a. s. v hodnote 369 968 tis. eur. Prijaté záruky a ručenie tvorilo 100 577 tis. eur, záruky na nehnuteľnosti 192 270 tis. eur, ostatné záruky 77 121 tis. eur. Medziročný pokles bol spôsobený poklesom záruk a ručenia o 31 903 tis. eur a poklesom zabezpečenia nehnuteľným majetkom o 19 828 tis. eur. Zároveň však vzrástli prijaté iné záruky o 3 675 tis. eur.

Slovenský plynárenský priemysel, a. s. (SPP) vykazuje poskytnuté záruky, ktoré vystavili materské spoločnosti zákazníkov. SPP si tak v prípade neplnenia povinností zo strany zákazníkov môže uplatňovať plnenie u ich materských spoločností.

Skupina SEPS vykázala v konsolidovanej účtovnej závierke ako podmienené aktíva sumu prijatých bankových záruk vo výške 317 912 tis. eur. Bankové záruky sú uzatvárané v prospech skupiny SEPS, a. s. účastníkmi krátkodobého trhu s elektrickou energiou, ktoré chránia skupinu pred ich prípadnou platobnou neschopnosťou.

MH Manažment, a. s. vykazuje podmienené aktívum zo zmluvy o predaji štátneho podielu v Slovak Telekom, a. s. Platba vo výške 79 689 tis. eur je uložená a viazaná na účte, pričom vyplatenie týchto prostriedkov závisí od ukončenia Sporu vo veci hlasových služieb a Sporu s Európskou komisiou.

Environmentálny fond eviduje potenciálne plnenie zo záložných zmlúv uzavretých bývalým Recyklačným fondom, ktorého činnosť prešla na Environmentálny fond v decembri 2017. Recyklačný fond poskytoval subjektom dotácie napríklad na separáciu odpadov (plastov, železa a podobne) na viacročné obdobie a v prípade, že subjekt nespĺnil podmienky pre dotáciu, bol povinný vrátiť dotáciu aj so zmluvnou pokutou. Vo výške dotácie a novej pokuty boli uzatvárané záložné zmluvy a ručiteľské vyhlásenia.

Zoznam skratiek

BIDSF – Bohunice International

Decommissioning Support Fund

COVID-19 - Corona Virus Disease 2019

DPH – daň z pridanej hodnoty

DPPO – daň z príjmov právnickej osoby

DPFO - daň z príjmov fyzickej osoby

EFSF – Európsky nástroj finančnej stability

EK – Európska komisia

ESM – Európsky mechanizmus pre stabilitu

ESA 2010 - Európsky systém národných a regionálnych účtov 2010

EŠIF – Európske štrukturálne a investičné fondy

EUROSTAT – Štatistický úrad Európskeho spoločenstva

EÚ – Európska únia

ETCS -European Train Control System

FNM SR – Fond národného majetku Slovenskej republiky

GNI – Hrubý národný príjem

HDP – hrubý domáci produkt

IPSAS - Medzinárodné účtovné štandardy pre verejný sektor

KÚZ – konsolidovaná účtovná závierka

MF SR – Ministerstvo financií Slovenskej republiky

MK SR – Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky

MMF – Medzinárodný menový fond

OECD – Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj

OP – operačný program

OS – obchodné spoločnosti

OSN – Organizácia spojených národov

PPP – projekt verejno-súkromného partnerstva

PO – príspevkové organizácie

RO – rozpočtové organizácie

SDR – špeciálne práva čerpania, jednotná menová a účtovná jednotka používaná v rámci Medzinárodného menového fondu

SVS – Súhrnná výročná správa SR

SZČO – samostatne zárobkovo činná osoba

ŠFA – štátne finančné aktíva

ŠÚ SR – Štatistický úrad Slovenskej republiky

ŠZÚ – Štátny záverečný účet SR

ÚJ – účtovná jednotka

VÚC – vyššie územné celky

ÚDZS – Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou

ústavný zákon o rozpočtovej zodpovednosti - ústavný zákon č. 493/2011 Z. z. o rozpočtovej zodpovednosti

VPS – Všeobecná pokladničná správa

zákon o rozpočtových pravidlách verejnej správy (rozpočtové pravidlá) - zákon č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

zákon o účtovníctve - Zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov

zákon o organizácii vlády a ústrednej štátnej správy - zákon č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov

zákon o obecnom zriadení - zákon Slovenskej národnej rady č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov

zákon o samosprávnych krajoch - zákon č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov v znení neskorších predpisov

zákon o Sociálnej poisťovni – zákon č. 274/1994 Z. z. o Sociálnej poisťovni v znení neskorších predpisov

zákon o zdravotných poisťovniach - zákon č. 581/2004 Z. z. o zdravotných poisťovniach, dohľade nad zdravotnou starostlivosťou a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

zákon o audítoroch - zákon č. 540/2007 Z. z. o audítoroch, audite a dohľade nad výkonom auditu a o zmene a doplnení zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov

ŽKV –železničné koľajové vozidlá

Slovník odborných pojmov

1. kapitola: Hospodárenie verejnej správy v metodike ESA 2010

Súhrnná výročná správa SR – súhrnný dokument, ktorý obsahuje údaje o príjmoch, výdavkoch a výsledku rozpočtového hospodárenia verejnej správy a o stave dlhu verejnej správy k 31. decembru rozpočtového roka v jednotnej metodike platnej pre Európsku úniu vykázané Európskej komisii do 1. októbra bežného roka, súhrnnú účtovnú závierku verejnej správy Slovenskej republiky, údaje ustanovené osobitným predpisom, ktorým je ústavný zákon o rozpočtovej zodpovednosti a ďalšie údaje o hospodárení Slovenskej republiky (§ 29a zákona o rozpočtových pravidlách verejnej správy).

Štátny záverečný účet SR – správa o rozpočtovom hospodárení Slovenskej republiky, ktorá obsahuje výsledky rozpočtového hospodárenia verejnej správy za príslušný rozpočtový rok v jednotnej metodike platnej pre Európsku úniu vykázané Európskej komisii do 1. apríla bežného roka, vyhodnotenie zamerania a opatrení rozpočtovej politiky, údaje o príjmoch, výdavkoch a výsledku rozpočtového hospodárenia štátneho rozpočtu a ďalšie údaje o plnení rozpočtu verejnej správy. (§ 29 zákona o rozpočtových pravidlách verejnej správy).

ESA 2010 – Európsky systém národných a regionálnych účtov 2010 je medzinárodne kompatibilný rámec pre systematické a podrobné opísanie národnej ekonomiky, jeho súčastí a jeho vzťahov s ostatnými národnými ekonomikami. Je založený na Systéme národných účtov 2008 (SNÚ 2008). SNÚ bol vypracovaný v súčinnosti štatistických orgánov OSN, EÚ, OECD, MMF a Svetovej banky a predstavuje celosvetový štandard v oblasti uplatňovania národných účtov. ESA 2010 sa zaviedla Nariadením Rady (ES) 549/2013 z 21. mája 2013 o Európskom systéme národných a regionálnych účtov v spoločenstve a reálne sa začala uplatňovať od septembra 2014. ESA 2010 je revíziou ESA 95. Nové štandardy priniesli v oblasti verejných financií zmeny dôležité pre vykazovanie salda a dlhu verejnej správy. Popis implementácie metodiky ESA 2010 a najvýznamnejších metodologických zmien je uvedený v kapitole 1.5. v Súhrnnej výročnej správe SR za rok 2013.

Aprílová notifikácia – Podľa nariadenia Komisie 479/2009 členské štáty vykazujú Komisii (Eurostatu) plánované a aktuálne schodky a dlh sektora verejnej správy dvakrát ročne, prvý krát do 1. apríla bežného roka (roka n) a druhý krát do 1. októbra roka n . Zároveň členské štáty oznámia Eurostatu, ktoré vnútroštátne orgány sú zodpovedné za vykazovanie postupu pri nadmernom schodku. Do 1. apríla roka n členské štáty oznámia Eurostatu plánovaný schodok verejnej správy za rok n a aktualizovaný odhad ich skutočného schodku verejných financií za rok $n - 1$ a ich skutočné schodky verejných financií za roky $n - 2$, $n - 3$ a $n - 4$.

Októbrová notifikácia – aktualizácia aprílovej notifikácie, ktorá je nutná vzhľadom na to, že viacero údajov za verejnú správu je dostupných až po termíne aprílovej notifikácie (tie sú nahradené odhadmi). Ani októbrovú notifikáciu však nemožno považovať za zdroj definitívnych údajov za verejnú správu, pretože aktuálne výnosy niektorých daňových príjmov (DPPO a DPFO) sú známe za rok $n - 1$ až na začiatku $n + 1$. Aj po tomto termíne sú v prípade údajov za verejnú správu (a národné účty vo všeobecnosti) pomerne časté revízie údajov za minulé roky. Revízie sa robia jednak kvôli úpravám či spresneným interpretáciám samotnej metodiky ESA a tiež kvôli tomu, že samotné krajiny (národné štatistické úrady) môžu v minulých údajoch odhaliť nezrovnalosti, ktoré v rámci revízií napravia.

Verejná správa – koncept, ktorý definujú národné účty (ESA 2010). Národné účty členia národné hospodárstvo (S.1) na päť inštitucionálnych sektorov: nefinančné korporácie (S.11), finančné korporácie (S.12), verejná správa (S.13), domácnosti (S.14) a neziskové inštitúcie slúžiace domácnostiam (S.15). Inštitucionálny sektor tvorí zoskupenie inštitucionálnych jednotiek, ktoré majú podobný charakter a ekonomické správanie (odvetvie produkčnej činnosti). Inštitucionálna jednotka je ekonomická jednotka oprávnená vlastniť výrobky a aktíva, prijímajúca záväzky a zaoberajúca sa ekonomickou činnosťou a transakciami s inými jednotkami vo vlastnom mene. Sektor verejnej správy tvoria inštitucionálne jednotky (subjekty) patriace do verejnej správy.

Verejné financie – alebo financie verejného sektora, je všeobecne zaužívaný výraz v ekonómii označujúci súhrn rozpočtov subjektov pod verejnou kontrolou alebo patriacich do verejného sektora. Verejný sektor môže byť definovaný rôzne v závislosti od cieľov analýzy a kritérií zaradenia subjektov

do verejného sektora. Ak nie je uvedené inak, verejné financie sa v krajinách EÚ najčastejšie hodnotia na základe údajov národných účtov v metodike ESA 2010, ktorá definuje subjekt verejnej správy. V tejto publikácii sú použité tri koncepty hodnotenia verejných financií, ktoré sa od seba líšia rôznym pokrytím subjektov: verejná správa (ESA 2010), súhrnný celok verejnej správy a verejný sektor.

Subjekty verejnej správy SR – právnické osoby zapísané v registri organizácií vedenom Štatistickým úradom Slovenskej republiky, ktoré sú zaradené v súlade s metodikou ESA v ústrednej správe, územnej samospráve a vo fondoch sociálneho a zdravotného poistenia. (§ 3 ods. 1 zákona o rozpočtových pravidlách verejnej správy)

- Ústrednú správu tvoria ministerstvá a ostatné ústredné orgány štátnej správy. Ich počet, organizáciu a pôsobnosť ustanovuje zákon o organizácii vlády a ústrednej štátnej správy. V ústrednej správe sú zaradené aj ďalšie subjekty (vysoké školy, Rozhlas a televízia Slovenska, Slovenský pozemkový fond, štátne fondy, Slovenská konsolidačná, a. s., Úrad pre dohľad nad výkonom auditu, Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, Ústav pamäti národa, Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou, Kancelária rady pre rozpočtovú zodpovednosť, Tlačová agentúra SR, Audiovizuálny fond), ktoré hospodária s väčším či menším objemom verejných prostriedkov a ktorých pôsobnosť upravujú osobitné právne predpisy.
- Územnú samosprávu predstavujú obce a vyššie územné celky – samosprávne kraje a ďalšie subjekty územnej samosprávy. Obec je samostatným územným samosprávnym a správnym celkom Slovenskej republiky, združuje osoby, ktoré majú na jej území trvalý pobyt, samostatne hospodári s vlastným majetkom a s vlastnými príjmami a jej základnou úlohou pri výkone samosprávy je starostlivosť o všestranný rozvoj jej územia a o potreby jej obyvateľov. V Slovenskej republike je zriadených osem samosprávnych krajov, ktoré sú právnickými osobami samostatne hospodáriacimi s vlastným majetkom a s vlastnými príjmami; zabezpečujú a chránia práva a záujmy svojich obyvateľov. Základnou legislatívou, ktorá upravuje pôsobnosť samospráv je zákon o obecnom zriadení a zákon o samosprávnych krajoch.
- Fondy sociálneho zabezpečenia tvoria Sociálna poisťovňa zriadená zákonom o Sociálnej poisťovni a zdravotné poisťovne (v súčasnosti tri, z toho jedna štátna a dve súkromné), ktorých pôsobnosť ustanovuje zákon o zdravotných poisťovniach.

Rozpočet verejnej správy – strednodobý ekonomický nástroj finančnej politiky štátu. Zostavuje sa každoročne na tri rozpočtové roky. Rozpočtový rok je zhodný s kalendárnym rokom. Rozpočet verejnej správy tvoria štátny rozpočet na príslušný rozpočtový rok a nasledujúce dva roky a súhrn rozpočtov ostatných subjektov verejnej správy vrátane príjmov a výdavkov súvisiacich s vykonávaním verejného zdravotného poistenia v súlade s jednotnou metodikou platnou pre Európsku úniu na príslušný rozpočtový rok a nasledujúce dva roky (§ 4 ods. 1 zákona o rozpočtových pravidlách verejnej správy).

Štátny rozpočet – základná súčasť rozpočtu verejnej správy, ktorou sa zabezpečuje financovanie hlavných funkcií štátu v príslušnom rozpočtovom roku. Štátny rozpočet na príslušný rozpočtový rok obsahuje rozpočtované príjmy, rozpočtované výdavky a finančné operácie so štátnymi finančnými aktívami a iné operácie, ktoré ovplyvňujú stav štátnych finančných aktív alebo štátnych finančných pasív (§ 6 ods. 1 zákona o rozpočtových pravidlách verejnej správy).

Superdividenda – metodika ESA, na rozdiel od podnikového účtovníctva, rozoznáva dividendy a superdividendy. Superdividendy sú dividendy, ktoré sú vysoké z pohľadu poslednej (nedávnej) výšky úrovne dividend a ziskov. Logika členenia je tá, že pokiaľ dividendy rozdeľujú príjem z majetku, superdividendy rozdeľujú čisté bohatstvo podniku, keď znižujú vlastné zdroje podniku (vlastné imanie), predstavujú teda výber kapitálu (capital withdrawal). Inak povedané, dividendy prináležia bežnému zisku (operating profit), ktorý pochádza zo štandardných hlavných činností podniku (core business operations) a superdividendy prináležia iným (špeciálnym) výnosom. Na určenie výšky superdividend sa používa tzv. superdividendový test.

2. kapitola: Hospodárenie verejnej správy - požiadavky ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti

Benchmarková revízia – pravidelná revízia štatistických údajov zo strany členských štátov EÚ na základe legislatívy Európskeho štatistického úradu, manuálu pre deficit a dlh verejnej správy a príručky pre aplikáciu revízie. Za revíziu sa považuje každá zmena štatistickej hodnoty ukazovateľov uložených v príslušných databázach a verejne publikovaných štatistických údajov. Dôvodom revízií, najmä benchmarkových (porovnávajúcich) sú napr. zmeny v legislatíve, úpravy metodických definícií a postupov na základe nových poznatkov a analýz, implementácia nových štatisticko-matematických metód. V rámci benchmarkovej revízie sa vykonáva aj tzv. rutinná revízia, ktorá spočíva najmä v oprave údajov na základe lepšej dostupnosti údajov, oprave vzorcov, revízií číselníkov a klasifikácií.

Bilancia rozpočtu verejnej správy – alebo bilancia príjmov a výdavkov rozpočtu verejnej správy poskytuje analytický pohľad na vývoj hlavných príjmových a výdavkových položiek verejnej správy ako celku za daný rok. Bilancia je konsolidovaná, teda sú vylúčené transakcie medzi jednotlivými subjektmi verejnej správy. Štruktúra prezentovanej bilancie v tomto dokumente pozostáva z kombinácie klasifikácie kódov ESA 2010 a rozpočtovej klasifikácie.

Saldo rozpočtu verejnej správy – môže mať charakter schodku alebo prebytku. Schodok je záporný rozdiel medzi celkovými príjmami a celkovými výdavkami verejnej správy. Prebytok je kladný rozdiel medzi celkovými príjmami a celkovými výdavkami verejnej správy. V metodike národných účtov sa saldo verejnej správy nazýva „čisté pôžičky poskytnuté/prijaté“. Ich výška predstavuje sumu, ktorú verejná správa môže poskytnúť alebo prijať ako pôžičku na financovanie svojich nefinančných operácií.

Štrukturálne saldo – saldo rozpočtu verejnej správy upravené o vplyv hospodárskeho cyklu a jednorazové a dočasné vplyvy. Referenčná hodnota medziročnej zmeny štrukturálneho salda sa používa na hodnotenie charakteru fiškálnej politiky, či je expanzívna (medziročné zvyšovanie / znižovanie štrukturálneho schodku / prebytku) alebo reštriktívna (medziročné znižovanie / zvyšovanie štrukturálneho schodku / prebytku).

Jednorazové vplyvy – všeobecne definované ako príjem alebo výdavok, ktorý nemá trvalý alebo opakujúci sa charakter a má časovo obmedzený vplyv na saldo verejnej správy. Úprava salda verejnej správy o takéto vplyvy umožňuje analyticky vhodnejšie posúdenie jeho vývoja v čase.

Dlh verejnej správy hrubý – alebo hrubý maastrichtský dlh verejnej správy, predstavuje konsolidovaný súčet všetkých záväzkov sektora verejnej správy v nominálnej (menovitej) hodnote, ktoré vznikli na základe prijatých vkladov, emitovaných cenných papierov (bez akcií) a prijatých pôžičiek (bez záväzkov z nesplatených úrokov). Súčasťou prijatých pôžičiek sú aj imputované pôžičky, ktoré sa rovnajú hodnote majetku nadobudnutého prostredníctvom finančného lízingu. Dlh je konsolidovaný, teda sú vylúčené všetky záväzky a recipročné pohľadávky jednotiek patriacich do sektora VS. (Príručka vládneho deficitu a dlhu, vydanie 2019)

Dlh verejnej správy čistý – alebo čistý maastrichtský dlh verejnej správy, predstavuje rozdiel medzi hrubým maastrichtským dlhom a súčtom zlata a SDR, hotovosti, cenných papierov v trhovej hodnote (okrem akcií) a kótovaných akcií v trhovej hodnote. Čistý dlh vyjadruje schopnosť verejnej správy splatiť svoj maastrichtský dlh na základe speňaženia svojich najlikvidnejších finančných aktív. (Code of Conduct - Specifications on the implementation of the Stability and Growth Pact and Guidelines on the format and content of Stability and Convergence Programmes)

Európske fiškálne pravidlá – vznikli z potreby dodržiavania fiškálnej disciplíny v rámci Hospodárskej a menovej únie (eurozóny) kvôli zachovaniu stability spoločnej meny euro. Predstavujú súbor pravidiel numerických, procesných ale aj pravidiel transparentnosti o zverejňovaní údajov o hospodárení štátu. Pravidlá sú zakotvené v právnych predpisoch EÚ (Zmluva o fungovaní Európskej únie, nariadenia, smernica) ale ich súčasťou je aj medzinárodná zmluva. Predchodcom fiškálnych pravidiel EÚ boli tzv. maastrichtské kritériá, ktoré stanovili podmienky pre členstvo v eurozóne v podobe referenčnej hodnoty pre deficit (3 % HDP) a dlh verejnej správy (60 % HDP). Kvôli potrebe

udržiavať fiškálnu disciplínu aj po vstupe do eurozóny bol v roku 1997 schválený Pakt stability a rastu (Stability and Growth Pact – SGP), ktorý obsahuje aj sankcie, ak deficit krajiny prekročí 3 % HDP. V dôsledku ekonomickej a finančnej krízy bol SGP v roku 2011 druhý krát revidovaný (prvý krát v roku 2005) a boli prijaté ďalšie štyri nariadenia s cieľom sprísnenia pravidiel fiškálneho dohľadu a rozšírenia dohľadu aj na makroekonomickú oblasť. Tzv. Six-pack priniesol predovšetkým sprísnenie sankcií, keď krajina môže byť penalizovaná za nedodržiavanie fiškálnych pravidiel až do výšky 0,5 % HDP, väčšiu orientáciu na pravidlo verejného dlhu (jeho nedodržiavanie bolo dovtedy prakticky ignorované) a povinnosť konsolidovať verejný rozpočet aj po znížení deficitu pod 3 % HDP tempom znižovania štrukturálneho salda minimálne o 0,5% HDP až po dosiahnutie strednodobého cieľa (medium-term objective – MTO). Medzinárodná zmluva, ktorá bola podpísaná 25 členskými krajinami Európskej únie (všetky s výnimkou Česka a Veľkej Británie) v roku 2012, stanovila povinnosť zaviesť pravidlo o vyrovnanom štrukturálnom salde verejnej správy do národnej legislatívy (tzv. Fiscal compact). Naposledy v roku 2013 boli schválené dve nariadenia, ktoré ďalej sprísňujú a prehľbujú fiškálny dohľad v krajinách eurozóny (tzv. Two-pack). Podľa nich musia krajiny eurozóny napríklad každoročne do 15. októbra predkladať Európskej komisii na posúdenie návrh rozpočtového plánu na nasledujúci rok.

Stratégia riadenia štátneho dlhu – ďalej len stratégia, je strategický dokument, ktorý stanovuje základné rámce a smerovanie politiky riadenia štátneho dlhu. Stratégia formuluje vrcholové kvantitatívne ukazovatele a parametre štátneho dlhu a stanovuje tiež ciele, ktoré by mali prispieť ku kvalitatívnemu zlepšeniu riadenia dlhu. Dokument ďalej popisuje vývoj a štruktúru štátneho dlhu SR, makroekonomické a fiškálne východiská a riziká dlhového portfólia. Od stratégie sú odvodené jednotlivé predpisy upravujúce pravidlá pre riadenie rizík štátneho dlhu, limity pozícií štátu a systém kontroly. Podľa Ustavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti je stratégia súčasťou Rozpočtu verejnej správy SR a vyhodnotenie plnenia cieľov stratégie je súčasťou Súhrnnej výročnej správy SR.

3. kapitola: Čisté bohatstvo

Čisté bohatstvo – súčet vlastného imania subjektov verejnej správy, vlastného imania Národnej banky Slovenska, vlastného imania podnikov štátnej správy a podnikov územnej samosprávy, upravený o implicitné záväzky a podmienené záväzky, iné aktíva a iné pasíva. (Čl. 2 písm. e) ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti)

Vlastné imanie – vlastný zdroj krytia majetku, vyjadruje nárok na majetok podniku po odpočítaní všetkých jeho účtovných dlhov. Vlastné imanie predstavuje v súvahe rozdiel medzi hodnotou majetku (aktív) a hodnotou záväzkov v širšom zmysle. Podľa slovenskej právnej úpravy pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva vlastné imanie tvorí: základné imanie, kapitálové fondy, fondy zo zisku, oceňovacie rozdiely z precenenia, výsledok hospodárenia minulých rokov a výsledok hospodárenia za účtovné obdobie po zdanení.

Verejný sektor – pre potreby súhrnnej správy definovaný ako sektor, za ktorý sa vyčísľuje čisté bohatstvo. Okrem verejnej správy podľa metodiky ESA 2010 zahŕňa podniky štátnej správy, podniky územnej samosprávy a NBS.

Podniky verejnej správy – súhrnné pomenovanie používané v tomto dokumente pre podniky štátnej správy a podniky územnej samosprávy, ktoré sú definované legislatívou. Keďže podniky štátnej správy a samosprávy sú definované pre potreby výpočtu čistého bohatstva, do ktorého vchádzajú len podniky s majetkovou účasťou štátu v minimálnej výške 20 %, tento pojem môže byť použitý aj širšie, teda na všetky podniky bez obmedzenia majetkovej účasti štátu.

Podnik štátnej správy – štátny podnik, obchodná spoločnosť s majetkovou účasťou štátu v minimálnej výške 20 % jej základného imania a právnická osoba zriadená zákonom, v ktorej má štát kvalifikovanú účasť; kvalifikovanou účasťou sa na účely tohto zákona rozumie priamy alebo nepriamy podiel predstavujúci aspoň 20 % na základnom imaní právnickej osoby alebo hlasovacích právach v právnickej osobe alebo možnosť uplatňovania vplyvu na riadení právnickej osoby, ktorý je porovnateľný s vplyvom zodpovedajúcim tomuto podielu; nepriamym podielom sa na účely tohto zákona rozumie podiel držaný sprostredkované prostredníctvom právnických osôb, v ktorých má

držiteľ nepriameho podielu kvalifikovanú účasť (Čl. 2 písm. f) ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti).

Podnik územnej samosprávy – obchodná spoločnosť s majetkovou účasťou územnej samosprávy v minimálnej výške 20 % jej základného imania (Čl. 2 písm. g) ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti)

Implicitné záväzky – rozdiel medzi očakávanými budúcimi výdavkami subjektov verejnej správy a očakávanými budúcimi príjmami subjektov verejnej správy, ktoré vyplývajú z finančných dôsledkov spôsobených budúcim uplatňovaním práv a povinností ustanovených právnym poriadkom Slovenskej republiky, ak tieto nie sú súčasťou dlhu verejnej správy (Čl. 2 písm. h) ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti). Najznámejším príkladom sú starobné dôchodky z priebežného piliera dôchodkového systému.

Podmienené záväzky – iné pasíva účtovnej jednotky, ktorá ich vykazuje v poznámkach ako súčasti individuálnej účtovnej závierky (zákon o účtovníctve). Nejde teda o záväzok, ktorý je vykázaný na súvahových položkách pasív, pretože nie je splnená podmienka na ich zaúčtovanie - výška záväzku sa nedá spoľahlivo oceniť, obdobie, ku ktorému sa povinnosť viaže nie je určené, úbytok ekonomických úžitkov v budúcnosti nie je istý. Ako iné pasíva sa vykazuje:

1. možná povinnosť, ktorá vznikla ako dôsledok minulej udalosti a ktorej existencia závisí od toho, či nastane alebo nenastane jedna alebo viac neistých udalostí v budúcnosti, ktorých vznik nezávisí od účtovnej jednotky, alebo
2. povinnosť, ktorá vznikla ako dôsledok minulej udalosti, ale ktorá sa nevykazuje v súvahe, pretože nie je pravdepodobné, že na splnenie tejto povinnosti bude potrebný úbytok ekonomických úžitkov, alebo výška tejto povinnosti sa nedá spoľahlivo oceniť.

PPP projekt – forma spolupráce medzi verejným a súkromným sektorom s cieľom financovania výstavby, rekonštrukcie, prevádzky a údržby infraštruktúry a poskytovania verejných služieb prostredníctvom tejto infraštruktúry. V rámci PPP projektov sú subjekty verejného sektora partnerom a zákazníkom súkromného sektora, od ktorého nakupujú služby. Súkromný partner v zásade financuje výstavbu a prevádzkuje dielo a ako protihodnota je mu umožnené poskytovať služby spojené s týmto dielom za platby od jeho používateľov alebo od verejného partnera. Dôležitou charakteristikou PPP je rozdelenie rizík spojených s výstavbou a prevádzkou diela medzi súkromným a verejným partnerom a dlhodobosť zmluvných vzťahov medzi súkromným a verejným partnerom.

Centrálny konsolidačný systém – systém zberu, spracovania, analyzovania, konsolidovania a prezentovania údajov z účtovníctva od účtovných jednotiek súhrnného celku. Súčasťou Centrálného konsolidačného systému je spracovanie údajov z finančných výkazov a konsolidačného balíka.